

*0: EK
*1: 2011-2012
*2: 38
*3: WordXP
*4: 38ste vergadering
*5: Dinsdag 11 september 2012
*6: 11.00 uur
**

Voorzitter: Fred de Graaf

Tegenwoordig zijn 72 leden, te weten:

Backer, Barth, Beckers, Beuving, Van Bijsterveld, De Boer, Van Boxtel, Brinkman, Bröcker, Broekers-Knol, Van Dijk, Dupuis, Duthler, Elzinga, Engels, Essers, Ester, Faber-van de Klashorst, Flierman, Franken, Frijters-Klijnen, Ganzevoort, Fred de Graaf, Machiel de Graaf, Thom de Graaf, Marcel de Graaff, De Grave, Hermans, Hoekstra, Holdijk, Ter Horst, Huijbregts-Schiedon, Van Kappen, Klever, Kneppers-Heijnert, Knip, Koffeman, Koole, Kox, Kuiper, De Lange, Van der Linden, Lokin-Sassen, Martens, Meurs, Nagel, Noten, Postema, Putters, Quik-Schuijt, Reuten, Van Rey, Reynaers, Ruers, Schaap, Scholten, Schouwenaar, Schrijver, Sent, Slagter-Roukema, Smaling, Van Strien, Strik, Swagerman, Sylvester, Terpstra, Thissen, Vliegthart, Vlietstra, Vos, De Vries en De Vries-Leggedoor,

en mevrouw Spies, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de heer Leers, minister voor Immigratie, Integratie en Asiel, en de heer Kamp, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

**

*N

De **voorzitter**: Ik heet de aanwezige leden van harte welkom in deze eerste vergadering na het zomerreces, zijnde tevens de laatste van dit parlementaire jaar. Het doet mij deugd u allen weer in goede gezondheid aan te treffen, voor zover ik dat heb kunnen vaststellen. Ik hoop dat u een plezierige recesperiode hebt gehad.

Ik deel aan de Kamer mede dat is ingekomen bericht van verhindering van het lid:

Popken, wegens bezigheden elders.

Ik heb van de heer Van Kappen vernomen dat hij in de loop van de middag zal arriveren.

**

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

*B

!Wet inburgering!

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet inburgering en enkele andere wetten in verband met de versterking van de eigen

verantwoordelijkheid van de inburgeringsplichtige (33086).

De **voorzitter**: Ik heet de minister voor Immigratie, Integratie en Asiel van harte welkom in de Eerste Kamer.

**

De beraadslaging wordt geopend.

*N

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Voorzitter. Vandaag behandelen we de wijziging van de Wet inburgering en enkele andere wetten in verband met de versterking van de eigen verantwoordelijkheid van de inburgeringsplichtige. Het wordt de zevende inhoudelijke wijziging van de Wet inburgering sinds deze in 2007 van kracht werd. Dat is gemiddeld meer dan één wijziging per jaar! De effecten van de vorige wijziging worden niet afgewacht, laat staan onderzocht alvorens weer een volgende stap wordt gezet. Deze opeenvolgende wijzigingen vertonen een opmerkelijke consistentie: er worden steeds hogere eisen gesteld aan het niveau en aan het tempo van de integratie van migranten en de nadruk komt steeds meer te liggen op dwang en sancties. De vraag dient zich aan of met de wetswijziging die nu voorligt nog wel van inburgering kan worden gesproken! Het is eerder weer de zoveelste maatregel om de inburgeringsmogelijkheden te verkleinen en de kans op succesvolle integratie te beperken. Het beleid kenmerkt zich door het opwerpen van zo veel mogelijk barrières. Integreren is een soort hordeloop geworden en het inburgeringsexamen is een van die hordes. Nu moet de inburgeraar het ook allemaal zelf gaan betalen.

Het moge duidelijk zijn dat de fractie van de Partij van de Arbeid zeer weinig sympathie kan opbrengen voor dit wetsvoorstel. Het niet langer betalen van de inburgeringscursussen door de overheid leidt tot een wrange situatie: geen minimuminkomen maar wel de verplichting om op eigen kosten Nederlands te leren. In plaats van aangepaste steun bij het verkrijgen van de vereiste taalkennis worden ingrijpende financiële sancties opgelegd. Naar het oordeel van mijn fractie hebben deze voorstellen niets meer met inburgering of integratie te maken en kunnen zij uitsluitend begrepen worden als een bezuinigingsmaatregel en als ontmoedigings- in plaats van integratiebeleid.

In mijn bijdrage van vandaag geef ik een korte opsomming van de verschillende elementen uit dit wetsvoorstel en koppel daar nog enkele vragen aan voor de minister.

Immigranten moeten straks, als dit wetsvoorstel wordt aangenomen, de inburgeringscursussen volledig zelf betalen. Gezinsmigranten kunnen maximaal €5000 en asielzoekers maximaal €10.000 lenen. Zij moeten die lening wel volledig afbetalen. Het is inmiddels bekend dat een cursus van een beetje niveau meer dan €5000 kost. Wellicht ten overvloede: dit is vier tot acht keer het nettomaandinkomen van iemand die het minimumloon verdient. Het is op z'n minst

de vraag of dit wel een "sociaal leenstelsel" genoemd mag worden. Wat ons betreft niet, maar wellicht kan de minister ons uitleggen wat er sociaal is aan dit voorgestelde leenstelsel.

De termijn waarbinnen aan de eisen moet worden voldaan wordt ingekort: maximaal drie jaar mag een immigrant erover doen. De sancties op het niet behalen van het examen worden hoger en frequenter: elk jaar een boete van maximaal €1200 en zij die niet tijdig slagen voor het examen worden met uitzetting bedreigd. Wat dit laatste betreft, heeft de Raad van State duidelijk gemaakt dat deze uitzetting op basis van het niet tijdig halen van het examen in strijd is met artikel 8 EVRM en met artikel 16 van de Gezinsherenigingsrichtlijn. De dreiging met uitzetting zal dus in de praktijk zelden of nooit kunnen worden uitgevoerd. Waarom houdt de minister in het voorstel dan toch vast aan deze dreiging? Het feit dat de dreiging in het voorstel is opgenomen, zal niet bijdragen aan de integratie van migranten. Immers, het is goed voorstelbaar dat lang niet iedereen op tijd het examen zal halen. Verwacht mag worden dat inburgeraars laat zullen starten met hun inburgering, omdat zij eerst aan andere zaken voorrang geven, zoals huisvesting, school voor de kinderen enzovoorts. Dit kan gevolgen hebben voor het halen van de termijnen. Wat betekent dat dan feitelijk? Een permanente dreiging met uitzetting? Dat lijkt ons weinig bevorderlijk voor integratie. Erbij kunnen horen is toch niet uitsluitend afhankelijk van een examen?

In de schriftelijke voorbereiding hebben wij al gewezen op het feit dat in dit voorstel voor het gemak wordt uitgegaan van een opleidingsmarkt en een kiezende consument. Bij de voorbereiding van dit wetsvoorstel is zelfs een onderzoek gedaan naar de effecten van deze maatregel, waaruit blijkt dat ROC's zich uit deze markt zullen terug trekken. Het zal vooral de private sector zijn die cursussen aanbiedt. De verwachting is dat vooral prijsvechters in de markt zullen komen met alle gevolgen voor de kwaliteit van het aanbod, in het bijzonder het binnen termijn halen van het examen. De verwachting is dat er wel voldoende aanbieders overblijven voor de hoger opgeleiden, maar het aanbod voor laag opgeleiden is kwetsbaar. Het aantal locaties en de spreiding ervan zal afnemen. Verwacht wordt een concentratie in de Randstad. Is de minister nog voornemens enig toezicht uit te oefenen op deze markt en te waarborgen dat er voldoende aanbod blijft van goede kwaliteit? En wat als de kwaliteit volstrekt onvoldoende is? Afwentelen op de inburgeraars? Dat kan toch niet de bedoeling zijn. Wij hebben ook begrepen dat vrijwilligersorganisaties die taalondersteuning geven, verwachten dat een groter beroep op hen zal worden gedaan, terwijl zij geen enkele financiële ondersteuning meer ontvangen. Het wegvallen van de nationale en lokale financiering bedreigt het voortbestaan van deze laagdrempelige en kosteneffectieve informele taalondersteuning. Mijn fractie kan het niet anders zien als een voorstel om inburgeraars, onder het mom van eigen verantwoordelijkheid, het maar zelf te laten uitzoeken. Mijn fractie vindt het een slechte zaak dat straks, indien deze wet wordt aangenomen, de

gemeente geen rol meer speelt. In dit verband is het opmerkelijk dat dit voorstel niet eens voorziet in overgangsmatregelen, opdat gemeenten tenminste voor een bepaalde periode een budget krijgen om afspraken met de opleidingen te maken. Waarom is hier niet in voorzien?

Met dit voorstel wordt het niet tijdig behalen van het inburgeringsexamen als een nieuwe intrekkingsgrond opgenomen in artikel 18 van de Vreemdelingenwet. Immigranten kunnen dus hun verblijfsvergunning voor bepaalde tijd kwijtraken. Reeds bij de vorige wetswijziging van de Wet inburgering heeft mijn fractie zich uitgesproken tegen de koppeling tussen het behouden van de verblijfsvergunning en het slagen voor het examen, omdat deze koppeling geen enkele bijdrage levert aan integratie en juist van immigranten tweederangs burgers maakt. Ze komen niet in aanmerking voor een permanente verblijfsvergunning en nu gaat de minister een stap verder door zelfs het niet halen van het examen als een intrekkingsgrond van een tijdelijke verblijfsvergunning. Kan de minister nog eens toelichten welk doel hiermee gediend is, anders dan zo min mogelijk mensen voorzien van een verblijfsvergunning?

Dit voorstel betreft immigranten die na de inwerkingtreding van deze wet in Nederland worden toegelaten. De zogenaamde oudkomers zijn niet meer inburgeringsplichtig. De ondersteuning van de vrijwillige inburgering verdwijnt uit de wet. Betekent dit dat de overheid helemaal geen enkele rol meer vervult bij de vrijwillige inburgering? Hoe ziet de minister het proces van integratie van deze groep mensen? Is overigens bekend om hoeveel mensen het eigenlijk nog gaat? In het eerste nummer in 2012 van het tijdschrift *Asiel & Migratierecht* schrijft professor Groenendijk een bijdrage getiteld "kroniek inburgering 2010-2011". Met hem stelt mijn fractie vast dat reeds in 2006 werd gekozen voor marktwerking en zelfredzaamheid van migranten. Zij moesten de kosten van de inburgering grotendeels zelf dragen en konden een lening sluiten bij de overheid. Die lening werd toen kwijtgescholden als het examen tijdig werd gehaald. We hebben toen gezien dat dat systeem, dat gunstiger was voor de migrant dan dit voorstel, totaal niet heeft gewerkt met een zeer aanzienlijke daling van het aantal deelnemers aan inburgeringscursussen en een gebrekkige start in de Nederlandse samenleving tot gevolg. Met professor Groenendijk stel ik de vraag aan de minister: waarom zou het nu dan wel goed gaan? Waarom zouden een kariger leenstelsel en hogere boetes wel het gewenste effect hebben?

Tot slot zouden wij van de minister graag een nadere uiteenzetting horen over hoe dit voorstel zich verhoudt tot internationale richtlijnen. In de schriftelijke voorbereiding hebben we daar ook al vragen over gesteld. Zowel de Raad van State als de ACVZ heeft aangegeven dat deze voorstellen op gespannen voet staan met het internationaal recht en afspraken waar Nederland zich aan heeft verbonden. Zo staat in het Vluchtelingenverdrag dat lidstaten de naturalisatie van vluchtelingen bespoedigen en de kosten zo veel

mogelijk verminderen. In de Kwalificatierichtlijn wordt aangegeven dat landen de integratie moeten bevorderen en dat de toegankelijkheid van programma's moet zijn gewaarborgd. Ik noemde hiervoor al het punt van het verliezen van het verblijfsrecht op grond van het niet halen van het examen en de strijdigheid met artikel 8 EVRM. Naar ons oordeel is het voorstel dat nu voorligt in strijd met deze internationale richtlijnen; de schriftelijke beantwoording heeft ons niet overtuigd van het tegendeel. Dus ik hoop dat de minister nog verder wil uiteenzetten waarom het naar zijn oordeel wel in overeenstemming is met die internationale richtlijnen.

Mijn fractie is zeer bezorgd over de gevolgen van de beoogde wijziging van de Wet inburgering en wij vinden de voorgestelde maatregelen onverantwoord. De Nederlandse taal is een belangrijke sleutel tot participatie in onze samenleving. Kunnen meedoen is een essentiële voorwaarde voor integratie. De Nederlandse overheid zou het leren van de Nederlandse taal juist moeten bevorderen, maar met dit voorstel gebeurt het tegendeel.

Wij wachten de antwoorden van de minister met belangstelling af.

*N

De heer **Swagerman** (VVD): Voorzitter. Het zal uw Kamer niet verbazen dat ik uitgekeken heb naar de behandeling van dit wetsvoorstel. Het versterken van de eigen verantwoordelijkheid van de inburgeringsplichtigen is naar de mening van mijn fractie een goede zaak en zet een flinke eerste stap in de richting van een succesvolle integratie. Voordat ik echter inhoudelijk inga op het wetsvoorstel, hecht ik er belang aan om enkele woorden te wijden aan de procedure die is voorafgegaan aan de behandeling ervan. Vóór het reces heeft de commissie Immigratie en Asiel maar liefst vijf weken lang gesproken over de vraag of dit voorstel tot wijziging van de Wet inburgering al dan niet controversieel verklaard moest worden. Ik vraag me nog steeds af of dat nodig was, vooral ook gezien het feit dat dit wetsvoorstel door een vorig kabinet is voorbereid. De behandeling van dit wetsvoorstel werd zelfs, procedureel gezien, gekoppeld aan de zorg over het functioneren van de Eerste Kamer. Laat ik hier helder over zijn: de meerderheid van deze Kamer heeft uiteindelijk, na stemming, besloten het wetsvoorstel te behandelen en de toets aan rechtmatigheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid zal nu uitgevoerd worden. Daarmee is het functioneren van deze Kamer op geen enkele manier in het geding.

De plenaire behandeling zou aanvankelijk ook voor het zomerreces plaatsvinden, maar we weten hoe het verderging. Uiteindelijk ketste de behandeling af op een overvolle Kameragenda. Toen ik op 10 juli van dit jaar om kwart over een 's nachts naar huis reed, wist ik dat uitstel terecht was. Maar nu is het dan zover.

Zoals ik al zei, steunen de leden van de VVD-fractie de hoofdlijnen van dit wetsvoorstel. Het initiatief bij de inburgeringsplichtige leggen is naar

onze mening geheel in lijn met het liberale beginsel van eigen verantwoordelijkheid en uitgaan van de kracht van het individu. Alleen zo creëren we een situatie waarin burgers niet volledig afhankelijk zijn van een overheid die alles voor ze regelt, maar in zichzelf investeren en bouwen aan een zelfstandig bestaan. Zoals het kabinet al schreef in zijn integratievisie: "Het integratiebeleid in Nederland moet gericht zijn op onderlinge betrokkenheid en continuïteit in de Nederlandse samenleving en de waarden waarop deze berust: vrijheid, gelijkwaardigheid, verdraagzaamheid en solidariteit."

Al vele malen is aangetoond dat door de taal te leren en de samenleving te bestuderen het voor vreemdelingen makkelijker is om contacten te leggen en zich zelfstandig in het maatschappelijk verkeer te kunnen bewegen. Wat ons betreft is een belangrijke eerste stap hierin dat inburgeringsplichtigen zelf hun inburgeringscursus gaan kiezen en zelf de kosten betalen. Wat de VVD-fractie hierbij in het bijzonder aanspreekt is de marktwerking die zal plaatsvinden in het aanbod van cursussen. Nu lopen de prijzen gigantisch uiteen, maar in de nieuwe situatie kunnen inburgeringsplichtigen uit het grote aanbod een cursus kiezen die bij hen past waardoor instellingen gaan concurreren. Door het ontwikkelen van e-learning modules zal de toegankelijkheid verder kunnen worden vergroot.

Toch zijn ook enkele kanttekeningen te plaatsen, allereerst over de koppeling tussen inburgering en verblijfsrecht. In de memorie van toelichting staat dat het niet slagen voor het inburgeringsexamen, behoudens uitzonderingen, leidt tot intrekking van de reguliere verblijfsvergunning voor bepaalde tijd. In lagere regelgeving zal worden uitgewerkt dat de verblijfsvergunning niet wordt ingetrokken indien dit in strijd komt met de gezinsherenigingsrichtlijn en artikel 8 van het EVRM. Indien de inburgeringsplichtige, gezinshereniger of niet, niet slaagt voor het examen, moet hij verwijtbaar hebben gehandeld wil het verblijfsrecht mogelijk worden ingetrokken. Het gaat dus om een kanbepaling en dat lijkt mij overigens ook een juiste invulling. Mijn fractie vindt het namelijk belangrijk dat de wet ruimte laat om gevallen individueel te kunnen beoordelen.

Tegelijkertijd rijst wel de vraag in welke gevallen precies verwijtbaar in de hier bedoelde zin wordt gehandeld. Onder dankzegging aan de minister voor de beantwoording van onze vragen, mist mijn fractie hier toch nog wel duidelijkheid. Kan de minister enkele heldere voorbeelden geven waarin invulling wordt gegeven aan die verwijtbaarheid? Anders gezegd: welke mate van verwijtbaarheid is vereist om tot intrekking over te gaan, nu ook voor de boeteoplegging geldt -- dat lijkt mij vanzelfsprekend -- dat daartoe pas kan worden overgegaan als betrokkene verwijtbaar heeft gehandeld? Dient daarnaast de overheid aan te tonen dat de inburgeringsplichtige verwijtbaar heeft gehandeld of dient de inburgeringsplichtige zelf het tegendeel aan te tonen? Ofwel: waar ligt de bewijslast?

Een tweede punt van zorg betreft de positie van asielgerechtigden. Deze kwetsbare groep kiest vaak niet vrijwillig voor een verblijf in ons land. Hoewel de inburgeringstermijn voor deze groep kan worden verlengd, wordt tegelijkertijd de maatschappelijke begeleiding, volgend uit de systematiek van het wetsvoorstel, beëindigd. Weliswaar heeft de minister aangegeven dat de regering bereid is om middelen te blijven verstrekken aan gemeenten ten behoeve van maatschappelijke begeleiding van asielgerechtigden, maar mijn fractie zou graag een toelichting ontvangen op hoe deze begeleiding er de facto uit gaat zien.

Dan de kosten voor asielgerechtigden. Natuurlijk is mijn fractie content met de invoering van een sociaal leenstelsel om zo de inburgeringsplichtigen die over onvoldoende middelen beschikken, tegemoet te treden. Door de marktwerking kunnen de kosten al gedrukt worden en het geleende bedrag kan in termijnen worden terugbetaald. Zou echter ook hier niet een extra tegemoetkoming voor deze specifieke groep gerechtvaardigd zijn? Graag krijg ik hierop een antwoord van de minister.

Over de wijze waarop het examen wordt afgenomen, merk ik graag het volgende op. Hoewel uit de Monitor Inburgeringsexamen Buitenland 2010 blijkt dat in dat jaar geen meldingen van fraude zijn gerapporteerd, gaat het om het afnemen van examens per telefoon, toch ook een fraudegevoelig instrument. Hoe betrouwbaar acht de minister deze uitkomst? Zodra in de nieuwe situatie mogelijk wordt ingezet op het afnemen van examens per computer, zowel in binnen- als buitenland, is de kans op fraude natuurlijk groter. Kan de minister aangeven of en op welke termijn ingezet gaat worden op het digitaal afnemen van examens? Zo ja, welke maatregelen neemt de minister dan om fraude tegen te gaan?

Ook heeft mijn fractie nog een vraag over de instantie die verantwoordelijk is voor het verstrekken van de leningen, de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Omdat het hier gaat om een uitvoeringsorganisatie die beschikt over een grote pot met geld, dient het toezicht op deze organisatie strak en helder te zijn geregeld. Sinds de verandering van IB-Groep naar DUO is de raad van toezicht echter ontbonden en is een raad van advies ingesteld. De minister moet het met mij eens zijn dat een raad van advies geen toezicht houdt op een organisatie en dat dit op een andere manier geregeld moet zijn. Ik hoor graag van de minister voor welke structuur is gekozen. Waaruit bestaat het toezicht precies en wie is ermee belast?

Ik moest bij de voorbereiding van deze plenaire behandeling denken aan de discussie over de geschiedenis canon. Wat daar wel of niet in thuis zou horen, leidde tot een heftig debat. Daar kwamen we toen niet uit. Over de vragen waarop de inburgeringscursus geacht wordt voor te bereiden, is nauwelijks gesproken. Hoe kan dat? Zou dat komen doordat het bij de canon over iets inhoudelijks ging, over onze identiteit, ons historisch erfgoed en onze cultuur, en bij de inburgering over iets heel anders? Ik denk dat het

als volgt zit. We doen iets aan inburgering omdat we vinden dat er iets moet gebeuren aan een immigrantenstroom waaruit te weinig mensen daadwerkelijk integreren. We werpen een drempel op door van de personen die binnenkomen een inspanning te vragen.

Mijn fractie begrijpt dat, sterker nog, zij vindt het een goede zaak, omdat zelfredzaamheid de integratie bevordert. De last van het doen van examens, welke inhoudelijke eisen we daaraan ook stellen, moet genuanceerd worden benaderd. Immers iemand die van buiten komt en in staat blijkt zelf uit een groot aanbod een cursus te selecteren en op te gaan voor het examen, heeft daarmee op zichzelf al een heel grote stap richting inburgering gezet. Dan komt het met het examen ook wel goed.

Ik wacht de antwoorden van de minister met belangstelling af.

*N

De heer **Marcel de Graaff** (PVV): Voorzitter. Allereerst breng ik bij dezen de excuses over van mevrouw Popken. Zij werd hier verwacht om haar maidenspeech te houden. Naar ik heb begrepen, hadden de medewerkers van de Kamer zich daarop voorbereid om het allemaal in goede banen te leiden. Er komt ongetwijfeld een tweede gelegenheid. Ik hoop dat zij dan daadwerkelijk haar maidenspeech zal houden. Aan mij is nu de schone taak om vanuit de fractie van de PVV nog het een en ander te vragen aan de minister over dit wetsvoorstel inzake versterking eigen verantwoordelijkheid inburgeringsplichtigen.

Ik begin met een klein stukje geschiedenis; ik heb maar vijf minuten, dus het is echt klein. Op 7 juni 1975 hebben 2000 leden van de Parlementaire Associatie voor Euro-Arabische samenwerking unaniem een resolutie ondertekend. De landen van de toenmalige EG werden daarin opgeroepen om de islam bij hun bevolking populair te maken en de immigranten uit mohammedaanse landen dezelfde rechten te geven als de eigen bevolking. De geschiedenis heeft ons geleerd dat de Partij van de Arbeid dit vervolgens voortvarend ter hand heeft genomen. We hebben gezien waartoe dit heeft geleid. Immigrantengroepen uit moslimlanden zijn zwaar oververtegenwoordigd in straatterrorisme, roofovervallen en verkrachting. Immigrantengroepen uit deze landen zijn oververtegenwoordigd onder uitkeringsfraudeurs. Immigrantengroepen uit moslimlanden zijn overwegend niet geïntegreerd, geassimileerd of -- daar gaat dit wetsvoorstel over -- ingeburgerd.

In mei 2007 verschijnt een studie van het Europees Parlement, Islam in the European Union: what's at stake in the future? Afgezien van de gebruikelijke wollige blabla die we van dit instituut gewend zijn, staat er in de samenvatting een opmerkelijke aanbeveling: "To promote, with great caution and prudence, the development of tolerant and open Islam through activities of elaboration and circulation of ideas (translations and communication)."

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Mijnheer De Graaff, u citeert nu netjes uit een rapport. Daarvoor noemde u allerlei wangedrag van islamitische mensen. Kunt u adstrueren waarop u dat baseert?

De heer **Marcel de Graaff** (PVV): Ik heb niet gezegd: het zijn moslims die dit soort gedrag vertonen. Ik heb gesproken over mensen uit moslimlanden. Ik zou een hele lijst van rapporten kunnen opsommen waaruit de oververtegenwoordiging van niet-westerse allochtonen in deze categorieën blijkt, maar dat zal ik niet doen. Als u daarop prijs stelt, kan ik u die buiten deze vergadering doen toekomen.

Voorzitter, ik ga door met mijn betoog, want ik heb maar vijf minuten. Deze studie beveelt dus aan om heel voorzichtig, "with great caution and prudence", te werken aan een open en tolerante islam. Waarom is dat een opmerkelijke aanbeveling? Omdat er impliciet staat dat een open en transparante islam op dat moment niet bestaat. Er moet immers gewerkt worden aan de ontwikkeling ervan. Waarom moet dat dan voorzichtig gebeuren? Het antwoord zit in deze vraag verborgen: omdat de islam intrinsiek gewelddadig is en de ontwikkeling van een open en tolerante islam gemakkelijk tot gewelddadige mohammedaanse tegenacties kan leiden. Dat is de islam. De PVV is mordicus tegen elke ideologie die uit is op onderwerping van andersdenkenden door geweld. Dat betekent, en zo kom ik bij het wetsvoorstel: grenzen dicht voor de islam en dus voor mensen die dragers zijn van deze moorddadige ideologie. Hebben wij dan dus nu een wetsvoorstel voor ons waarmee het gewelddadige ideologische conflict, waar het bij de islam uiteindelijk altijd op uitdraait, in de kiem gesmoord kan worden? Hebben wij nu een wetsvoorstel waarmee de eindeloze toestroom uit mohammedaanse landen aan banden wordt gelegd? Met andere woorden, is dit een wetsvoorstel dat in alle opzichten tegemoetkomt aan de doelstellingen van de PVV?

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Ik moet mij inhouden. Ik vraag aan de heer De Graaff wat het verschil is tussen de ideologie van de Koran en sommige Bijbelteksten. Ook sommige christelijke culturen zijn niet erg open. Met name in het Oude Testament kun je schitterende "moorddadige passages" vinden, zoals u ze noemt. Wij nemen dat allemaal niet letterlijk, maar zien het als een soort symbool. Wat is het verschil tussen de manier waarop wij omgaan met christelijke geschriften en de manier waarop moslims omgaan met de Koran?

De heer **Marcel de Graaff** (PVV): Ik ga natuurlijk graag op een dergelijke theologische vraag in, omdat dit mijn achtergrond is. Met veel plezier heb ik destijds de geschiedenis van kerk en theologie bestudeerd. Ik kan daarop een heel uitgebreid antwoord laten volgen, maar ik zie de voorzitter meteen al zeer bedenkelijk kijken, in te trant van: er gaat toch niet een college van een uur volgen? Ik denk echter dat in de opmerkingen het antwoord eigenlijk al verscholen ligt. In het christendom

hebben wij in de loop der eeuwen geleerd om de oudtestamentische strakke passages die gewelddadig zijn, te interpreteren als iets uit het verleden, waaraan wij zeker geen letterlijk gevolg zouden moeten geven. Het is door tijd en plaats bepaald. Als wij daarentegen kijken naar de ideologie van de islam, dan zien wij dat tot op de dag van vandaag die gewelddadigheid in praktijk wordt gebracht. Er zijn natuurlijk minuscule kleine stromingen in de islam, zoals de soefi-beweging, waarvan de aanhangers door de mainstream-islam zelf worden beschouwd als ketters en afvalligen, die een symbolische interpretatie voorstaan. De hoofdstromen in de islam nemen al die gewelddadige oproepen echter letterlijk, hetgeen blijkt uit het feit dat elke vijf minuten een christen door een moslim wordt vermoord om zijn geloof. Dat is precies de vijf minuten die ik als spreektekst heb. Ik vind dat uiterst triest.

Ik vervolg mijn betoog. Is dit een wetsvoorstel dat tegemoetkomt aan de doelstellingen van de PVV? Nou, zeker niet! Zijn wij tevreden met dit wetsvoorstel? Nou, zeker niet. Gaat dit wetsvoorstel ver genoeg? Zeker niet. Zoals wij ertegen aankijken, is dit wetsvoorstel vooral een signaal, namelijk dat de deuren die dankzij linkse partijen in het verleden wagenwijd zijn opengezet, nu een fractie meer gesloten zijn. Ik hoorde mevrouw Meurs hiervoor opnieuw pleiten. De weg naar het uitkeringsloket wordt in ieder geval van één obstakel voorzien, namelijk het zelf betalen van de inburgering. Het is tevens een signaal aan Henk en Ingrid dat van de 7,4 mld. die de massa-immigratie kost en die elk jaar door deze regering uit de zakken van Henk en Ingrid wordt gehaald, in elk geval een fractie door de immigrant zelf betaald gaat worden. Daarenboven is het ook een mooie les voor de immigrant over deze cultuur, namelijk: voor niets gaat de zon op.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): De heer De Graaff citeert mij, maar ik wil hem graag corrigeren, want ik heb op geen enkele wijze iets gezegd over het wagenwijd openzetten van deuren of het dichtdoen van deuren. Het enige waarvoor ik pleit, is dat mensen die hier graag willen meedoen en willen integreren, de Nederlandse taal machtig worden. Het is dan ook heel prettig als zij daarin enigszins worden ondersteund. Dat is mijn pleidooi en ik ben bijzonder verbaasd over het feit dat de PVV vindt dat dit wetsvoorstel niet ver genoeg gaat, want de PVV pleit er juist heel erg voor dat men de Nederlandse taal beter beheerst en dat men ervoor zorgt meer in Nederland mee te doen. U zou juist een groot voorstander moeten zijn van goede inburgeringscursussen, zodat mensen uit andere landen hier ook daadwerkelijk kunnen meedoen.

De heer **Marcel de Graaff** (PVV): Mevrouw Meurs vraagt of wij niet meer zouden moeten denken in de richting van de Partij van de Arbeid. Als mevrouw Meurs zich haar middelbareschooltijd herinnert, dan zal zij ongetwijfeld nog weten hoe moeilijk het was om de discipline op te brengen en te handhaven om een vreemde taal onder de knie te krijgen. Toen waren er altijd proefwerken en een

docent met huiswerk, en er was altijd de stok achter de deur dat je, als je je best niet deed, dat diploma niet ging halen. Met andere woorden: wij denken dat het niet werkt als er geen stok achter de deur is, in de trant van gij zult niet binnenkomen als gij niet de wil en de discipline hebt om deze taal te leren. Dat heeft het verleden ook bewezen. Zolang wij aan het uitkeringsloket de immigrant te woord staan in het Arabisch, is er geen noodzaak om de Nederlandse taal te leren.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Ik heb nog één opmerking, omdat de heer De Graaff mij vraagt naar mijn middelbareschooltijd. Dat treft, want ik heb mijn hele lagere- en middelbareschooltijd in het buitenland doorgebracht en heb pas op mijn negentiende Nederlands geleerd. Dat heb ik geleerd zonder stok achter de deur.

De heer **Marcel de Graaff** (PVV): Wij hebben in ieder geval meegekregen dat mevrouw Meurs de Nederlandse taal uitstekend machtig is geworden, waarvoor mijn complimenten.

Ik sluit af, want ik heb eigenlijk geen tijd meer. Ik rond af met een vraag aan de minister. Zal hij nog enige substantie geven aan dit wetsvoorstel? Zal hij immigranten daadwerkelijk de kosten van hun eigen inburgering laten betalen? Of kunnen we een ongelimiteerd aantal uitzonderingen tegemoet zien, waardoor dit wetsvoorstel feitelijk een wassen neus zal blijken?

De heer **Thom de Graaf** (D66): Vindt mijn naamgenoot van de fractie van de PVV het niet met mij een tikje bizar dat hij eigenlijk helemaal niet over het wetsvoorstel heeft gesproken? Hij heeft het wetsvoorstel niet behandeld. Het had net zo goed over de wet op de kinderspeelplaatsen kunnen gaan, want hij zegt er toch wel bij waarom wij iets tegen de islam moeten hebben. Hij zei dat hij deze wet niet ver genoeg vindt gaan. Kan hij in dit debat precies aangeven waarom dat zo is? Daar gaat dit debat immers over. Waarom gaat dit wetsvoorstel niet ver genoeg? Wat moet er veranderen? Wat wil hij aan de minister vragen ter verbetering?

De heer **Marcel de Graaff** (PVV): U vraagt mij om hier de hoofdlijnen te schetsen van een initiatiefwetsvoorstel dat in de Tweede Kamer ingediend zal worden. Dat zal ik niet doen. Ik wil er wel het volgende over zeggen. Volgens dit wetsvoorstel kunnen zelfs laagopgeleiden erg makkelijk Nederland binnenkomen. Naar onze mening kunnen de eisen die aan het opleidingsniveau van immigranten worden gesteld nog wel een slag strakker worden gemaakt. Er mag ook geëist worden dat ze de Nederlandse taal al machtig zijn voordat zij überhaupt naar Nederland komen. Daar wil ik het op dit moment bij laten.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Moet ik concluderen dat de PVV-fractie dit een slecht wetsvoorstel vindt, maar toch voor gaat stemmen? Heb ik dat goed? Of gaat de heer De Graaff doen wat zijn hart hem kennelijk ingeeft, namelijk het

wetsvoorstel afwijzen omdat het een slecht wetsvoorstel zou zijn?

De heer **Marcel de Graaff** (PVV): Ik had die vraag verwacht. Dit wetsvoorstel is een stap vooruit en wij juichen elke stap vooruit, hoe klein ook, toe. Er leeft echter een zorg bij de PVV. Is dit wetsvoorstel niet pure symboolpolitiek? Gaan de regeringspartijen dit wetsvoorstel nog substantie geven? Daar ging ook mijn vraag aan de minister over. Is dit nu werkelijk die ene stap vooruit, of blijkt het naderhand toch weer een wassen neus te zijn?

De **voorzitter**: Dan geeft deze De Graaf nu het woord aan mevrouw Strik van de fractie van GroenLinks.

**

*N

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Voorzitter. Staat u mij toe om te beginnen met een slokje water zodat ik de nare smaak van het kwaadaardige verhaal van mijn voorganger even kan wegspoelen. O, het glas waar ik net een slok uit nam, was van mijn voorganger, zie ik nu mij een nieuw glas water wordt aangereikt. Dan zal ik toch nog een slokje moeten nemen.

Voorzitter. Integratie was een belangrijk thema van dit kabinet. Het coalitieakkoord van twee jaar geleden stond bol van deze term, meestal als argument voor plannen om de migratie terug te dringen. Zoals alom verwacht, hield het kabinet het niet lang uit: het opereerde eendrachtig op de anti-immigratieagenda, maar viel uit elkaar bij economische tegenwind. Vandaag staan we aan de vooravond van politieke verandering. Mensen in het land snakken naar een kabinet dat wél de juiste prioriteiten stelt én mensen niet langer uit elkaar speelt. Het kan haast niet anders of de toon van een nieuw kabinet zal migrantvriendelijker zijn. Desondanks behandelen we vandaag toch nog een kroonjuweel van de oude coalitie: het intrekken van overheidssteun voor de inburgering van migranten.

Mijn fractie heeft moeite gedaan om de onderbouwing te begrijpen van dit wetsvoorstel. Het is ons niet gelukt. De regering benadrukt de eigen verantwoordelijkheid van de migrant. Meent zij dat migranten nu hun eigen verantwoordelijk niet of onvoldoende nemen? Meent zij dat de vorige kabinetten te weinig verantwoordelijkheid bij de migranten legden? Ook de introductie van de Wet inburgering in het buitenland en de Wet inburgering zelf werden beargumenteerd met een verwijzing naar de eigen verantwoordelijkheid van migranten. Het begint te lijken op een containerbegrip, waarmee onduidelijk blijft wat de visie nu precies is op de verantwoordelijkheidsverdeling tussen overheid en migranten voor een geslaagde integratie in de samenleving. Onderschrijft het kabinet nog wel dat integratie een wederzijds proces is en, zo ja, hoe kan het dan zijn dat de verantwoordelijkheid steeds maar verder verschuift naar één van de twee partners, in casu de migrant? Ik krijg graag een toelichting op wat volgens het

kabinet dan de ideale verdeling is van die verantwoordelijkheid.

De houding van het kabinet wekt de indruk of integratie slechts in het belang is van migranten. Het tegendeel is natuurlijk waar: geïntegreerde migranten die zich welkom en verbonden met Nederland voelen, leveren een positieve bijdrage aan onze samenleving. De Nederlandse taal vormt de sleutel tot participatie in onze maatschappij. Het niet spreken van de Nederlandse taal of het niet meedoen vergroot de kans op individueel leed, want uitsluiting, maar ook op maatschappelijke problemen. De kosten van het niet investeren in inburgering van migranten zijn daarom onaanvaardbaar hoog. Toch straalt de regering met dit wetsvoorstel uit dat het uitblijven van integratie vooral een probleem van de migrant is. Als die wil integreren, moet hij maar investeren. Zelf weten.

Het belangrijkste argument van de regering is dat de inhaalslag met betrekking tot de oudkomers is afgerond. Volgens de evaluatie van eind 2009 hadden 100.000 oudkomers nog geen inburgeringsexamen gehaald. De regering noemt nu een restant van 38.000 oudkomers. Is zij er nu zeker van dat alle overige oudkomers hun inburgeringsexamen hebben gehaald? Die conclusie is namelijk moeilijk te rijmen met de evaluatie van juni 2010 waarin wordt gesteld dat het op dat moment gaat om 220.000 inburgeringsplichtige oudkomers en dat 20% van die gehandhaafden geslaagd was voor het examen. Mijn fractie wil graag een overzicht. Hoeveel oudkomers moeten nu nog steeds hun examen halen?

Wij weten wel dat er in gemeenten nog volop aan alfabetisering wordt gewerkt. Die cursisten zijn nog lang niet toe aan een examen. Als ze ook nog hoge bedragen voor een cursus moeten gaan betalen, zullen veel van de oudkomers uiteindelijk niet aan de criteria voor een inburgeringsexamen gaan voldoen. Het gevolg voor hen is dat ze blijvend met een verlengbare vergunning voor bepaalde tijd hier wonen. Acht de regering dat bevorderlijk voor hun integratie? Kan de regering aangeven hoeveel vrijwillige inburgeraars nog bezig zijn aan hun traject en het examen nog niet hebben gehaald? De regering heeft voor volgend jaar nog 100 mln. beschikbaar voor 78.000 inburgeringsplichtigen. Als men uitgaat van een bedrag van €5000 per traject, dan kunnen hiermee maar hooguit 10.000 niet-asielgerechtigden worden geholpen. Een aantal van hen zal al gevorderd zijn in een traject, maar een ander deel zal juist nog aan het begin staan van een traject of bezig zijn met alfabetisering. Er lijkt dus een groot gat te gapen tussen enerzijds het budget dat nodig is om al deze mensen het traject te laten voltooien, en anderzijds het budget dat beschikbaar is. Kan de regering toezeggen dat zij instaat voor de financiële dekking van het afronden van deze trajecten tot en met een geslaagd inburgeringsexamen?

Mijn fractie is er ook niet gerust op dat op het individuele niveau iedere inburgeringsplichtige voldoende kan lenen. Het bedrag voor een reguliere migrant is immers maximaal €5000, terwijl voor een cursus inclusief alfabetisering €8000 wordt

beraamd. Kan de regering toezeggen dat migranten voor wie €5000 aantoonbaar niet toereikend is, een aanvullende lening kunnen krijgen?

Onze fractie blijft uiterst bezorgd over de kwaliteit van het inburgeringsonderwijs nu de overheid zich daaruit terugtrekt en geen financiering meer waarborgt. De opgebouwde expertise van de afgelopen vier jaar dreigt verloren te gaan. Een dergelijke kapitaalvernietiging vindt mijn fractie onbegrijpelijk, zeker voor een kabinet dat integratie tot speerpunt heeft verheven. De terugval die het taalonderwijs zal krijgen, levert kostbaar tijdsverlies op in individuele trajecten. Bij inburgeringsbeleid hoort langetermijndenken, geen jobbeleid. Wat heeft de regering nu precies geleerd van de eerste fase van de Wet inburgering? Daarbij mondde de marktwerking uit in lege klassen.

De regering laat het ontwikkelen van inburgeringsonderwijs over aan de markt, maar zegt toe een regierol te zullen vervullen. Over die rol bestaan veel vragen. De overheid monitort op kwaliteit en kwantiteit. Voor de kwaliteit verlaat zij zich op het keurmerk. Impliceert dit dat zij de kwaliteitscriteria volledig overlaat aan de markt? Wie draagt verder verantwoordelijkheid voor de monitoring? Is er een waarborg van onafhankelijkheid? Wat betreft de kwantiteit gaat de overheid uit van landelijke dekking. Kan zij iets preciezer zijn over de normen die zij stelt ten aanzien van die toegankelijkheid? De regering rept van onderwijs via internet. Beschouwt zij dit onderwijs werkelijk als gelijkwaardig aan klassikale en persoonlijke begeleiding? Volgens mijn fractie zal voor een groot deel van de inburgeringsplichtigen dit onvoldoende zijn. Ik hoor graag een reactie. Ik hoor ook graag de toezegging dat de Kamer de uitkomsten van de monitoring krijgt toegestuurd.

De regering wenst vast te houden aan de introductie van het niet voldoen aan de inburgeringsplicht als intrekingsgrond. Een verblijfsrecht intrekken omdat een examen niet is gehaald, is een ingrijpende sanctie die het leven van mensen compleet op zijn kop zet. Zo'n vergaande consequentie is daarom ook in praktisch alle gevallen in strijd met de mensenrechten, zoals het recht op gezinsleven en het vluchtelingenrecht. Dit geldt zeker omdat de inburgeringsplichtigen nu eenmaal een verblijfsvergunning hebben met een permanent doel. De Raad van State heeft dit benadrukt en zelfs de regering erkent dit. Dat impliceert dat de waarde van de intrekingsgrond in hoge mate symbolisch is. Dit onderdeel kan dan ook niet de toets van goede wetgevingskwaliteit doorstaan en zou in elk geval voor de Eerste Kamer reden moeten zijn om hieraan geen steun te verlenen. Hoewel de intrekingsgrond dus een lege huls is, is ze verre van onschuldig. Het bestaan van de grond betekent dat intrekking als een zwaard van Damocles boven het hoofd komt te hangen van mensen die hun best doen de inburgeringsplicht te vervullen, maar daar om een of andere reden veel moeite mee hebben. Misschien zijn ze analfabeet, misschien hebben ze geen ervaring met scholing of zijn ze getraumatiseerd. De minister kan de Kamer nog zo beloven dat de overheid hiermee rekening

houdt, maar de angst om te worden teruggestuurd wordt er niet minder van. Onzekerheid over het verblijfsperspectief kan het integratieproces danig ondermijnen. Andersom leidt de zekerheid dat je kunt blijven tot veel motivatie om te integreren. Waarom vervangt de regering een stimulans door een rem? Het is een rem die wel schade aanricht, maar als het eropaan komt toch niet bruikbaar is. Daarmee ontnemt ze ook de Nederlandse samenleving iets. Want uit angst is nog nooit iemand geïntegreerd. Is de regering bereid om af te zien van het in werking laten treden van deze intrekkingsgrond?

Een van de groepen van mensen van wie de vergunning in elk geval niet kan worden ingetrokken vanwege het niet halen van het examen, zijn de asielgerechtigden. Niettemin hebben juist zij er een groot belang bij, omdat ze het nodig hebben bij het halen van het examen; ze hebben het nodig voor de verkrijging van een vergunning voor onbepaalde tijd. Pas dan is hun verblijfsrecht in Nederland niet langer afhankelijk van de ontwikkelingen in hun herkomstland en kunnen ze zich volledig concentreren op de opbouw van een nieuw bestaan.

De heer **Swagerman** (VVD): Wat bedoelt mevrouw Strik precies met "de stimulans" en "de rem"? Ik ben daar met name nieuwsgierig naar omdat ik me afvraag of het niet juist zo is dat het een extra stimulans is om in deze samenleving te integreren als je de eisen haalt die men aan de voorkant stelt en die naar de mening van mijn fractie redelijk zijn. Als mevrouw Strik vindt dat er geen rem moet worden gesteld, maar dat het binnenkomen zelf de stimulans is, hoever moet de overheid dan volgens haar met dat stimuleren gaan?

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Ik heb uitgelegd wat een rem is: de dreiging dat het verblijfsrecht komt te ontvallen. Dat is een rem -- ik heb dat uitgelegd -- omdat het mensen juist bang maakt in plaats van dat het hen motiveert om volop mee te doen. Ze zijn dan meer bezig met de vraag of ze mogen blijven, en dat is uiteindelijk niet gunstig voor de integratie. Een stimulans is: als mensen die verblijfspositie wel hebben en geprikkeld worden om aan inburgeringsonderwijs deel te nemen en er voor hen een goed aanbod is van kwalitatief goed en op het individuele niveau toegesneden onderwijs.

De heer **Swagerman** (VVD): Neem kinderen die onderwijs volgen en angst hebben om het examen niet te halen? Is dat eenzelfde soort angst?

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Nee, want het gaat hier om het verblijfsrecht. Ik bedoel dat het verblijfsrecht nu wordt gebruikt als een sanctie om mensen te laten meedoen aan een integratieproces. Dat heeft juist dat averechtse effect, dat ik probeer duidelijk te maken, op de manier waarop ze hier in de samenleving staan, zich welkom voelen en zich verbonden kunnen voelen.

De moeilijkheden die de asielgerechtigden ondervinden bij de voorbereiding op het examen,

zijn vaak groot. Zij ontberen, anders dan reguliere migranten, een sociaal netwerk dat hen helpt bij de inburgering. Onder hen bevinden zich verhoudingsgewijs meer laagopgeleiden en getraumatiseerden. Het taalonderwijs dat ze na de statusverlening in azc's al krijgen aangeboden, is van korte duur, mede dankzij het succes van het uitplaatsingsbeleid van deze minister.

Mevrouw Meurs heeft er terecht al op gewezen dat het niet een kwestie van beleidskeuze is, maar dat we ook de Kwalificatierichtlijn en het Vluchtelingenverdrag hebben, die ons verplichten om asielgerechtigden in voldoende mate te ondersteunen bij hun inburgering. De regering erkent dit deels en voorziet daarom in een financiële tegemoetkoming aan gemeenten van €1000 per traject. We hebben gevraagd of dat wel afdoende is. Het antwoord dat Vluchtelingenwerk ook nu al geld krijgt voor het trainen van vrijwilligers, is niet bevredigend. De druk op informele begeleiding zal immers enorm toenemen als gevolg van het onthouden van financiële steun. Ik val wat dit betreft graag de heer Swagerman bij, die vroeg of de regering bereid is om asielgerechtigden financieel meer tegemoet te komen bij hun inburgeringsonderwijs. Zo ja, welk concreet budget is hiervoor in te zetten?

Ook reguliere migranten zullen een toenemende behoefte hebben om steun te zoeken in de informele sectoren. Stichting LNT en Gilde SamenSprak verwachten daarom dat er steeds meer een beroep zal worden gedaan op vrijwilligersorganisaties die taalondersteuning geven. Is de regering bereid om ook hier te voorzien in financiële compensatie om zo toch enige vorm van laagdrempelige, effectieve en efficiënte informele taalondersteuning in stand te houden? Naar verwachting zal ook de druk op de gemeentelijke educatieve middelen toenemen. Destijds heeft de regering besloten om dit budget te verminderen ten gunste van de financiering van het inburgeringsonderwijs. De regering waarborgt nu echter niet dat de educatiemiddelen straks weer toereikend zullen zijn. In de beantwoording rept ze van overheveling van budgetten, maar een uitbreiding van het beschikbare budget lees ik daar niet in. Gelet op de decentralisatiegedachte, die juist ook op heel veel andere terreinen heeft postgevat, is het vreemd om gemeenten nu meer op afstand van het inburgeringsonderwijs te zetten, met name omdat het integratiebeleid zo verweven is met tal van andere gemeentelijke taken. Mijn fractie kan het niet-beschikbaar stellen van voldoende educatiemiddelen niet rijmen met de ambitie van het kabinet om te investeren in de kennis van mensen. Het motto "een leven lang leren" is geen luxe of hobby, maar een bittere noodzaak om onze beroepsbevolking op peil te houden, mensen weerbaar te maken op de flexibele arbeidsmarkt en om klaar te zijn voor de eisen van een kenniseconomie. Het laten waaien, het niet gericht investeren in het wegwerken van taal- en onderwijsachterstanden, betekent dat we de arbeidsparticipatie bemoeilijken en daarmee snijden we in feite in ons eigen vlees.

Onlangs is Nederland gekapitteld over de veel te hoge leges die het heft voor de verkrijging van de status van langdurig ingezetene. Het Hof benadrukt dat integratie van langdurig ingezetenen het doel van de richtlijn is, en dat lidstaten geen financiële drempels mogen opwerpen. Als het legesbedrag al een te hoge financiële drempel is, hoe denkt de regering dan dat het Hof zal oordelen over een maximaal bedrag van €10.000? Dat dit geleend kan worden, stelt niet gerust. Mensen zullen het hoe dan ook moeten betalen en zich hiertoe in de schulden moeten steken. Het aangaan van een dergelijke schuld in een kwetsbare financiële situatie kan zo afschrikwekkend zijn, dat mensen besluiten om geen status van langdurig ingezetene aan te vragen. Dit probleem klemt temeer nu de cijfers laten zien dat het aantal verleende vergunningen voor onbepaalde tijd fors is gedaald en dat een aanzienlijk percentage voor het examen zakt.

Kortom, de lijn doortrekkend van het Hof, kan mijn fractie tot geen andere conclusie komen dan dat het voorgestelde overheidsbeleid -- inburgeringsonderwijs aan de markt overlaten en migranten financiële steun onthouden -- de richtlijn voor langdurig ingezetenen zijn nuttige effect ontnemt en daarmee in strijd is met deze richtlijn. Graag een reactie.

Wat is de stand van zaken van de implementatie van de wijziging van de richtlijn voor langdurig ingezetenen? Zoals men weet, dient deze in mei volgend jaar omgezet te zijn. Wanneer wordt het wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gestuurd? Wij hebben niet zo heel veel tijd meer.

Minister Leers heeft hier diverse malen aangegeven dat Nederland een gidsfunctie vervult als het gaat om integratie en immigratie in Europa. Als de minister bedoelt vooruit te lopen op de andere landen door de financiële steun aan inburgering in te trekken, dan verschillen wij fundamenteel van mening over de betekenis van "gidsfunctie".

Ik hoop dat de minister zijn tournee door Europa ook heeft benut door goed te luisteren en te kijken naar anderen. Hij had ook kunnen horen waarom in die andere landen consequent wel wordt vastgehouden aan het in stand houden van kwalitatief goed onderwijs en waarom de financiële bijdrage van migranten heel bescheiden is, en vaak gekoppeld aan de studieresultaten. Daarmee brengt men de eigen verantwoordelijkheid tot uiting en bouwt men prikkels in voor een voortvarende inburgering.

Wellicht is dit ons laatste debat met deze minister. In dat geval wil ik hem bedanken voor de samenwerking. Ik ben het meestal niet eens met zijn uitgangspunten, maar ik heb wel zijn motivatie en betrokkenheid gezien. Ik hoop dat hij ook na het ministerschap die twee waardevolle eigenschappen nog kan inzetten voor onze samenleving.

*N

De heer **Thom de Graaf** (D66): Voorzitter. Net als mevrouw Strik ben ik een groot voorstander van een heel snelle formatie, maar ik houd serieus

rekening met de mogelijkheid dat wij de komende maanden nog te maken hebben met het zittende kabinet en dat dus ook minister Leers, die hiervan deel uitmaakt, nog in deze Kamer zal verschijnen. Ik vind het dus nog iets te vroeg om afscheid te nemen. Ik heb het overigens niet over mijn eigen wensen en verlangens op dit punt.

Sinds 1998 bestaat er in Nederland een inburgeringsplicht, die in de jaren daarna verder is uitgewerkt, aangevuld en van sancties voorzien. Sinds 2006/2007 vallen niet alleen nieuwkomers maar ook zogenaamde oudkomers, overigens een in zichzelf strijdig begrip, onder deze verplichting. Deze wetgeving heeft, zoals wij ons allemaal kunnen herinneren, nogal wat voeten in de aarde gehad en veel maatschappelijke discussie opgeleverd. Op onderdelen heeft de huidige wetgeving resultaten opgeleverd, zoals de regering in de schriftelijke behandeling van dit wetsvoorstel overigens zelf niet nalaat te benadrukken: er is een enorme inhaalslag gemaakt, een inburgeringsachterstand is goedge maakt. Je zou dus kunnen zeggen dat het systeem dat is opgezet om zowel nieuwe immigranten als mensen die al jaren in Nederland verblijven de goede mogelijkheden en ondersteuning te bieden voor een succesvolle integratie, nu goed ingeregeld is en ook in de toekomst positieve resultaten kan opleveren. Nieuwe ingezetenen verhogen hun participatiekansen door een goede taalbeheersing en er is een adequate rol voor gemeenten die de begeleiding en ondersteuning dicht bij de nieuwe burgers kunnen organiseren. Sinds 1 januari 2007 is ongeveer 80% van de inburgeringsplichtigen voor het examen geslaagd. Je zou soms willen dat dit soort cijfers in het reguliere onderwijs bestonden. Er is dus een goede infrastructuur, een opgebouwd sociaal kapitaal en een enorme ervaring die we in de toekomst met een gerust hart kunnen inzetten. Ik zou me kunnen voorstellen dat ook het kabinet zou denken: if it ain't broken, don't fix it.

Hier lijkt zich een eerste verschil van inzicht met minister Leers te openbaren. De minister meent dat dit actieve inburgeringsbeleid eigenlijk niet meer nodig is en dat er nu meer ruimte kan ontstaan voor de nadruk op de eigen verantwoordelijkheid van de inburgeringsplichtige. Risico's in de afbreuk van de bestaande infrastructuur ziet hij in het geheel niet en risico's voor een minder geslaagde inburgering evenmin. De regering kiest met veel omhaal van woorden voor een stelsel waarin de vreemdelingen met een verblijfsvergunning voor bepaalde of onbepaalde tijd eigenlijk nagenoeg geheel aan hun lot worden overgelaten. Zij worden op hun verplichtingen gewezen bij binnenkomst en krijgen toegang tot een website die hen informatie geeft over de markt van aanbieders van inburgeringscursussen. Ironisch genoeg kent deze website vooralsnog alleen een Nederlandstalige versie; dat is erg behulpzaam van de minister.

De simpele vraag is dus waarom we eigenlijk een wijziging van het huidige beleid willen. Levert de nieuwe wet meer en betere resultaten op? Daar is geen spoor van bewijs voor. Zelfs een begin van een redelijk onderbouwde verwachting

ontbreekt. Denken we dat we uiteindelijk een betere en meer betrokken integratie van de nieuwelingen bereiken door meer van hen te vragen en een groter beroep te doen op hun eigen verantwoordelijkheid? Uit de schriftelijke behandeling leid ik af dat dit een belangrijke doelstelling van de minister is. Als de minister dat denkt -- dat zou natuurlijk kunnen -- betekent dat dan niet dat hij eigenlijk meent dat overheids hulp, een uitgestoken hand van ondersteuning in de zoektocht naar een eigen plek in de nieuwe samenleving, contraproductief werkt? Als hij dat echt vindt, zou dat dan ook niet moeten gelden voor asielgerechtigden die juist nog wel extra steun en voorzieningen krijgen aangeboden? Moeten we dan eigenlijk ook asielgerechtigden aan hun lot overlaten omdat we daarmee hun kansen in Nederland vergroten? Zo moet die redenering dan kennelijk luiden.

Of is deze nieuwe wetgeving gewoon -- u raad al het antwoord op deze retorische vraag -- een simpele bezuinigingsmaatregel om een, zij het kleine en bescheiden, bijdrage te leveren aan de bestrijding van het overheidstekort? De minister ontkent dit niet in de schriftelijke behandeling, zij het dat hij deze budgettaire doelstelling vooral voorstelt als een bijkomend voordeel. De werkelijkheid is natuurlijk dat er actief gezocht is naar bezuinigingsmogelijkheden en deze beleidswijziging daar het directe gevolg van is. De besparing wordt overigens weer deels tenietgedaan door de middelen die de minister aan de gemeenten wil verstrekken voor de begeleiding van asielgerechtigden. Ik meen dat het om minstens 5 mln. per jaar gaat voor actieve begeleiding en ondersteuning, zij het dat dit geld niet aan taalcursussen mag worden besteed.

De D66-fractie vindt de bezuinigingsdoelstelling op zichzelf overigens legitiem; laat daar geen misverstand over bestaan. De komende maanden moet er nog wel meer geld gezocht worden in Nederland. Wij vragen ons echter af of de schade die wordt aangebracht niet groter is dan de opbrengst die we nu zoeken. Een redelijk lopend stelsel, wat je daar in het verleden dan ook van hebt gedacht, wordt ingewisseld voor een "free for all"-systeem waarin vreemdelingen wel erg op zichzelf worden aangewezen. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten noemt het teloorgaan van de infrastructuur die we de afgelopen jaren hebben opgebouwd zelfs kapitaalvernietiging. Ik sluit me in dit verband aan bij de vragen van mevrouw Meurs over de kwaliteit van het marktaanbod en het toezicht van de overheid daarop.

Natuurlijk kan ook mijn fractie het beginsel van de eigen verantwoordelijkheid van migranten onderschrijven, maar zij moeten wel in redelijkheid in staat worden gesteld om die verantwoordelijkheid waar te kunnen maken. Niet voor niets gaan de internationale verdragen en regelingen uit van een overheidsverantwoordelijkheid om daaraan bij te dragen in termen van bespoedigen van de integratie, toegankelijkheid borgen en bijdragen aan vermindering van de kosten. Mijn fractie is er

niet van overtuigd dat het nieuwe eigenverantwoordelijkheidsstelsel in alle opzichten aan deze condities voldoet. Sterker nog, er kunnen gereede vragen worden gesteld naar de maatschappelijke en economische effecten op de lange termijn. Migrant en én asielgerechtigden worden bij hun start in Nederland opgezadeld met stevige schulden, variërend van €5000 tot €10.000, die bij succesvolle integratie in de zin van werk moeten worden afgelost. Is dat echt een incentive voor een succesvolle aansluiting op de samenleving en de arbeidsmarkt?

Het moge duidelijk zijn dat mijn fractie zelf meer denkt aan een stelsel van gedeelde verantwoordelijkheid. Succesvolle inburgering is natuurlijk een eerste verantwoordelijkheid van de inburgeraar, maar de samenleving heeft ook zelf een belang. Integratie is nooit eenzijdig. Daar komt bij dat een actieve ondersteuning en begeleiding van de overheid aan vermindering van spanning tussen bevolkingsgroepen bijdraagt aan actief burgerschap en aan een snelle beschikbaarheid van nieuwkomers voor de arbeidsmarkt. Met de Raad van State meent mijn fractie dat het huidige wetsvoorstel onevenwichtig is in de toedeling van verantwoordelijkheden. De verantwoordelijkheid van de overheid wordt teruggebracht tot het beschikbaar stellen van leenfaciliteiten -- alsof het hogeronderwijsstudenten betreft die later allemaal mooi zouden kunnen verdienen -- en een website waar ik al eerder over sprak. De medeverantwoordelijkheid voor de integratie van asielgerechtigden wordt beperkt tot €1000 per persoon, die door gemeenten kan worden besteed. Ik sluit mij aan bij de opmerkingen van de heer Swagerman en mevrouw Strik over de ruimte die de minister nog ziet om asielgerechtigden beter te kunnen ondersteunen, ook in financiële zin.

Kortom, de verantwoordelijkheid van de overheid wordt wel erg schamel opgevat. Ik vraag mij af of de minister, als hij niet was aangesproken door zijn collega van Financiën op de budgettaire situatie, zelf met dit voorstel was gekomen. Ik geloof er eerlijk gezegd weinig van. Het is kwetsbaar in zijn uitwerking, het is onvoldoende doordacht waar het de werking van de cursusmarkt betreft, het loopt vooruit op evaluaties die nog moeten komen en het brengt nieuwkomers eerder in een moeilijker dan in een makkelijkere positie om actief deel te nemen aan onze samenleving.

De inburgeringsverplichting omvat ook een stelsel van sancties voor wie zich niet inspant en verwijtbaar zich aan zijn verantwoordelijkheid onttrekt. De fractie van D66 vindt dat een logische consequentie van het recht op toegang dat aan de migranten en asielzoekers is gegeven. Aanspraak op voorzieningen mag omgekeerd leiden tot aanspraak op medewerking en inzet. In het wetsvoorstel zit echter naar ons oordeel een te vergaande sanctie. Het is echt disproportioneel om de reguliere verblijfsvergunning voor bepaalde tijd in te trekken als een inburgeringsplichtige de inburgeringscursus niet succesvol afrondt. Niet alleen gelden hier evenredigheidsmaatstaven die de overheid altijd moet aanleggen bij sancties: past een verregaande sanctie bij op zichzelf verwijtbaar

gedrag; is die niet onevenredig en te absoluut in het geval dat iemand wordt uitgezet? De fractie van D66 vindt dat dit het geval is en vraagt zich bovendien af of het ten principale wel juist is om maatregelen uit het vreemdelingenrecht in te zetten om de integratie van mensen die een recht om hier te zijn in beginsel verworven hebben, af te dwingen. Evenzeer moet echter in de afweging worden betrokken over wie het hier eigenlijk gaat.

Als ik de minister goed heb begrepen, worden asielgerechtigden, alleen al vanwege de internationale verdragen, van deze sanctie uitgesloten, evenals mensen die onder het Associatieverdrag met Turkije vallen en alle vreemdelingen met een verblijfsrecht voor onbepaalde tijd. Maar ook iedereen met een voorlopige verblijfsvergunning die niet verwijtbaar handelen kan worden verweten, wordt van deze sanctie uitgesloten. Wie blijft er dan over? Over welke getallen praten we? Heeft de minister maar een enkeling op het oog, een enkele dwarsligger, een wederspannige imam bijvoorbeeld? Kortom, wordt hiermee niet eigenlijk wetgeving gemaakt voor de enkele uitzondering? Einzelfallgezetzung wordt dat in het Duits genoemd. Dat zijn wetten die we eigenlijk niet zouden moeten willen in ons stelsel van regelgeving. Ik vraag de minister nadrukkelijk om in zijn antwoord de kring waarop deze vergaande sanctie van toepassing kan zijn nader aan te duiden.

Het mag duidelijk zijn dat mijn fractie kritisch tegenover dit wetsvoorstel staat. Wij wachten niettemin het antwoord van de minister met belangstelling af.

*N

Mevrouw **Van Bijsterveld** (CDA): Voorzitter. Het belang van een goede inburgering wordt inmiddels alom erkend. Je weg weten te vinden in de samenleving is essentieel voor het kunnen deelnemen aan die samenleving. Het belang van het beheersen van de Nederlandse taal op een aanvaardbaar niveau, het hebben van inzicht in de organisatie van het maatschappelijke leven en daarmee praktisch overweg kunnen en het hebben van gevoel voor de cultuur en de omgangsvormen kunnen niet worden overschat. Niet alleen voor de inburgeraar zelf, maar ook voor de Nederlandse samenleving is dit alles van onschatbare waarde. Langdurig verblijf in Nederland is namelijk meer dan paspoorten en vergunningen.

De hoofddoelstelling van het voorliggende wetsvoorstel is om de inburgering meer de eigen verantwoordelijkheid te maken van de inburgeraar en niet meer vooral als een taak van de overheid te beschouwen. De CDA-fractie staat achter deze doelstelling. Het is goed dat de inburgering vooral iets van de inburgeraar zelf is.

De verschuiving van de verantwoordelijkheid van inburgering van de overheid naar de inburgeraar brengt ook een verandering in de uitvoeringslasten van de gemeentelijke overheden met zich. De CDA-fractie staat daar positief tegenover. Dat betreft ook de vereenvoudigingen in het stelsel zelf: er komt één

eenduidig centraal examen voor eenieder. De manier waarop en de intensiteit waarmee de voorbereiding van dat examen plaatsvindt, hangt af van de persoonlijke omstandigheden van de inburgeraar zelf: langduriger en intensiever als dat nodig is, maar minder als dat óók volstaat.

Bij de versterking van de eigen verantwoordelijkheid horen ook de kosten. Dat ziet de CDA-fractie niet alleen in het licht van het doorvoeren van bezuinigingen door de overheid. Het zelf verantwoordelijk zijn voor de kosten maakt ook het eigen persoonlijk belang van de inburgering door de inburgeraar duidelijker. Van de inburgeringsplichtigen, degenen die van plan zijn om een langdurig bestaan in Nederland op te bouwen, mag dat ook zeker gevraagd worden. Dit financiële offer hoort er zogenoemd bij.

De CDA-fractie vindt het wel belangrijk dat de kosten binnen redelijke grenzen blijven en dat die geen barrière mogen vormen om de inburgering te laten slagen. Daarom staat het CDA achter het leenstelsel met een terugbetalingsmogelijkheid van 10 jaar die inkomensafhankelijk is en afgestemd op de leefsituatie van de betrokkene. Wat binnen 10 jaar niet is afbetaald, wordt kwijtgescholden, ook als de inburgeraar pas na 9,5 jaar begint met terugbetalen. De vele uitzonderingsmogelijkheden op de inburgeringsplicht, waar wij nu niet op ingaan, vindt de fractie van het CDA ook redelijk.

Tijdens de schriftelijke behandeling zijn al veel vragen opgehelderd die de CDA-fractie nog wel had over het wetsvoorstel. Daarom beperk ik mij nu tot twee zaken: de positie van asielgerechtigden en de sanctionering bij niet-nakoming van de wettelijke verplichtingen.

Ten eerste vindt de kwijtschelding van het geleende bedrag dat niet is terugbetaald na 10 jaar plaats. Kan de minister specifiek ingaan op de positie van asielgerechtigden? Is het gelet op de ervaringen met inburgering van asielgerechtigden realistisch dat zij de kosten zullen kunnen terugbetalen binnen de gestelde termijn, zeker als zij ook nog een alfabetiseringscursus moeten doorlopen? Zijn er in het wetsvoorstel in termen van de te maken kosten en dus ook voor een geslaagde inburgering barrières te vinden voor asielgerechtigden? Graag ontvang ik een reactie van de minister.

Ten tweede ga ik in op de koppeling van dit voorstel aan het Vreemdelingenrecht. Bij moedwillige verwijtbare niet-nakoming kan als ultieme sanctie de verblijfsvergunning worden ingetrokken. De CDA-fractie kan dit billijken. Hiervan kan namelijk slechts sprake zijn als internationaal recht dit toelaat. Hiervoor zijn met name artikel 8 EVRM en EU-regelingen op het terrein van gezinshereniging van belang. Bovendien vindt er altijd een toetsing in het individuele geval plaats. Kan de minister een nadere toelichting geven over de gevallen en de soort van gevallen, de situatie en de kring van personen om wie het gaat dus, waarvoor de intrekking van de verblijfsvergunning überhaupt aan de orde kan zijn? De sanctie van de boete heeft betekenis voor gevallen waarvoor intrekking van de verblijfsvergunning niet aan de orde is. De CDA-

fractie gaat ervan uit dat daarop niet vaak een beroep gedaan hoeft te worden. Is de invordering van de boete echter wel reëel, als daarvan sprake mocht zijn? Met andere woorden: verwacht de minister dat dit zal werken als een stok achter de deur?

De CDA-fractie kijkt uit naar de reactie van de minister. Ik ben overigens vergeten om aan het begin van mijn bijdrage te zeggen dat ik deze inbreng mede namens de SGP-fractie uitspreek.

*N

De heer **De Lange** (OSF): Voorzitter. Vandaag ligt de behandeling van het voorstel ter wijziging van de Wet inburgering voor. Deze behandeling, nog vóór de verkiezingen, is ondanks de demissionaire status van het kabinet afgedwongen door de kleinst mogelijke meerderheid in de Eerste Kamer. Dat de uitgesproken mening van de grootst mogelijke minderheid hierbij welbewust genegeerd wordt, zou eigenlijk uitsluitend gemotiveerd kunnen worden vanuit een enorme urgentie. Dat van een dergelijke urgentie in de verste verte geen sprake is, zal ik later in mijn betoog aan de orde stellen, maar allereerst wil ik in enig detail ingaan op een heel ander aspect van de Wet inburgering. De door de regering gesignaleerde problemen met inburgering en de vermeende oplossingen voor die problemen, zoals neergelegd in dit wetsvoorstel, zijn namelijk het directe gevolg van de immigratiepolitiek die Nederland traditioneel hanteert. Wellicht is het zinvol om de voorliggende wetgeving ook vanuit die invalshoek nader te bezien.

Het is verstandig om op het gebied van immigratie te kijken naar echte immigratielanden zoals Canada en Australië. Immigratie is voor deze landen van enorme grootte, met relatief kleine bevolkingen, van zeer groot belang. Echter, immigratie kent ook veel bijverschijnselen die potentieel problematisch zijn. Welk evenwicht tussen enerzijds de noodzaak van immigratie en anderzijds het voorkomen of beteugelen van voorspelbare problemen dient nagestreefd te worden? Allereerst is het goed om meteen vast te stellen dat in deze landen immigratie uitsluitend bezien en benaderd wordt vanuit het belang van het ontvangende land. Potentiële immigranten worden uitsluitend beoordeeld vanuit het perspectief van de vaardigheden die zij meebrengen die van belang zijn voor het ontvangende land. Slechts die vaardigheden waaraan het ontvangende land daadwerkelijk behoefte heeft, tellen hierbij mee. Daarbij spelen ook beheersing van de relevante landstaal of landstalen, werkervaring en leeftijd een doorslaggevende rol. Voorts hanteert men specifieke quota voor diverse etnische groeperingen teneinde al te grote en al te snelle veranderingen en verstoringen in de bevolkingssamenstelling te voorkomen. Via een strikt puntensysteem wordt beslist of een potentiële immigrant al dan niet voor een verblijfsvergunning in aanmerking komt.

In concreto maakt het immigratiebeleid van Canada het mogelijk om in het kader van gezinshereniging of op basis van werkervaring of

het runnen van een bedrijf te emigreren. De huidige immigratiewetgeving, die dateert uit juni 2002, kent drie hoofdcategorieën voor visa. "Family class" is bedoeld voor mensen die gesponsord worden door een direct familielid in Canada. "Skilled workers" geldt voor mensen die beschikken over specifieke werkervaring. "Business migration" is bestemd voor ondernemers die in Canada een eigen bedrijf willen beginnen of voor mensen die via de Canadese overheid willen investeren. Voor elke categorie moeten immigranten in spe aan diverse criteria voldoen. De wet- en regelgeving voor immigratie is zeer restrictief: van elke tien personen die naar Canada willen emigreren, maakt er slechts één kans op een permanent visum. Bovendien kunnen de Canadese autoriteiten de huidige indeling in visumcategorieën en het bijbehorende puntensysteem op elk moment wijzigen al naar gelang de behoefte van het ontvangende land. Van deze flexibiliteit wordt ook daadwerkelijk gebruik gemaakt. Het opwerpen van relatief hoge barrières voor immigratie voorkomt dat er achteraf allerlei vermijdbare problemen met inburgering ontstaan. Opvallend is dat in grote Canadese steden als Vancouver en Toronto maar zeer beperkt sprake is van gettovorming en etnische spanningen. Kennelijk is het Canadese systeem redelijk succesvol.

Zouden we in Nederland iets kunnen leren van de Canadese of Australische aanpak? In Nederland hanteren we een instroombeleid waarbij relatief lage eisen aan potentiële immigranten worden gesteld. De voorspelbare problemen op het gebied van beheersing van de Nederlandse taal en broodnodige kennis van de Nederlandse samenleving komen pas daarna aan de orde. Zou een selectiever instroombeleid, waarbij slechts mensen worden toegelaten met vaardigheden die voor Nederland van belang zijn, niet veel ellende voorkomen? Dat geldt met name ook voor immigranten zelf, die hier grotendeels onvoorbereid en met verwaarloosbare kansen op de arbeidsmarkt binnenkomen. Zou een verantwoordelijke overheid niet daarop moeten inzetten en toezien? Zouden de voortdurende problemen met inburgering, die vervolgens met steeds nieuwe wetgevingstrajecten aangepakt moeten worden, niet het onmiddellijke en onlosmakelijke gevolg zijn van het huidige Nederlandse immigratiebeleid? Graag hoor ik de visie van de minister op dit naar mijn mening erg belangrijke punt.

Dan ga ik toch maar naar het nu voorliggende wetsvoorstel. Bij nauwkeurige bestudering ervan heb ik niet kunnen ontdekken dat de behandeling vandaag noodzakelijk is en dat een aantal weken uitstel tot onoverkomelijke problemen zou hebben geleid. Het vermoeden rijst dat een voorbije coalitie, die toch al niet kon bogen op een lange lijst van successen, middels politieke dwingelandij een ideologisch hobbypaard, het favoriete CDA-dier, van stal heeft gehaald. Dat hobbypaard mag dan nog even zijn rondjes in de politieke arena draven, zo net voor de verkiezingen. Het zou wel eens een paard van Troje kunnen blijken te zijn.

Nu kom ik bij het wetsvoorstel zelf. De principiële en praktische bezwaren zijn legio, en mijn fractie vindt het eigenlijk verbijsterend dat de regering met deze proeve -- ja, van wat eigenlijk? -- naar de volksvertegenwoordiging komt. Ik noem kort zes bezwaren van mijn fractie. Ik verzoek de minister om ook op die bezwaren in te gaan.

1. De verantwoordelijkheid voor inburgering wordt uitsluitend op het bord van de immigrant gedeponereerd. Inderdaad is persoonlijke verantwoordelijkheid ook naar de mening van mijn fractie een groot goed, maar bij de voorliggende problematiek is toch duidelijk sprake van een gedeeld belang en dus van een gedeelde verantwoordelijkheid.

2. De overheid die haar verantwoordelijkheid niet neemt maar wel een bezuiniging inboekt, stelt zich bloot aan het verwijt dat kostenbesparing de overheersende overweging bij dit voorstel is. Knakenjagerij zonder visie dus.

3. Het vermoeden van financieel opportunisme wordt verder versterkt door het feit dat recente eerdere wetgeving nog niet eens geëvalueerd is. Je hoeft niet in dit land ingeburgerd te zijn om te beseffen dat haastige spoed zelden goed is, en dat geldt zeker als het om wetgeving gaat. Bovendien is er op deze manier sprake van ernstige kapitaalvernietiging, die in feite afgezet zou moeten worden tegen de begrote besparingen. Een overheid die zich opportunistisch gedraagt verliest respect, en uiteindelijk leidt dit opnieuw tot grote immateriële kosten.

4. Doordat de overheid terugtreedt en haar verantwoordelijkheid niet neemt, zullen immigranten met weinig ervaring in de Nederlandse samenleving op de vrije markt de nodige ondersteuning moeten inkopen. Om aldus deze kwetsbare groep mensen over te leveren aan de vrije jongens en meisjes van onze markteconomie zal niet in alle opzichten een zegen blijken.

5. Zoals ook in het advies van de Raad van State nadrukkelijk gesteld wordt, is strijdigheid van het wetsvoorstel met de Europese regelgeving op dit gebied bepaald geen onwaarschijnlijk scenario. De disproportionele sancties van hoge boetes en het eventueel niet verlengen van de verblijfsvergunning worden in dit verband nadrukkelijk genoemd. De kritiek van de Raad van State op diverse andere punten zal ik niet herhalen. Dat betekent niet dat mijn fractie het negeren van deze kritiek door de regering van veel politiek benul en zorgvuldigheid vindt getuigen.

6. Men hoeft geen visionair te zijn om, mocht de voorgestelde wetgeving onverhoopt ingevoerd worden, een grote reeks van problemen van velerlei aard te voorzien. Nog afgezien van de te verwachten geringe acceptatie van de regeling zullen er grote uitvoeringsproblemen ontstaan. Te denken valt aan aanzienlijke moeilijkheden bij het opleggen van sancties en het innen van boetes, en de wildgroei in het aantal beroepsprocedures. En dan laten we de immateriële kosten nog maar buiten beschouwing. Het zou wel eens kunnen zijn dat de begrote besparingen weg zullen vallen tegen de hoge uitvoeringskosten. "Penny wise, pound foolish", zoals onze Engelse vrienden zeggen. Graag

verneem ik in enig detail hoe de minister tegen deze punten aankijkt.

Samenvattend, de bezwaren van mijn fractie tegen deze wetgeving zijn in wezen onoverkomelijk, hoewel ik uiteraard bereid ben om naar het commentaar van de minister te luisteren. Overhaast, ondoordacht, illusoir zijn zo maar wat adjectieven die bij het bestuderen van het wetsvoorstel onweerstaanbaar naar voren komen. Naar de mening van mijn fractie loopt de regering met dit wetsvoorstel steeds verder een tunnel in die als maar nauwer wordt. In plaats van het spreekwoordelijke licht aan het eind van de tunnel, wacht hier slechts duisternis. Het wordt de hoogste tijd om het hele immigratiebeleid van ons land weer eens opnieuw onder de loep te nemen, in detail door te denken, en te leren van de intellectuele inspanning en ervaring van anderen op dit belangrijke maar gecompliceerde beleidsterrein. Tenzij men natuurlijk door wil gaan met het spreekwoordelijke dweilen met de kraan open. Hier ligt een schone taak, met name voor een nieuw kabinet.

*N

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Voorzitter. De SP vindt migranten een verrijking van onze samenleving als zij in die samenleving kunnen participeren. Toen het in de vorige eeuw nog politiek incorrect was om het leren van de Nederlandse taal voor hen verplicht te stellen, stelde de SP zich al op het standpunt dat migranten welkom zijn als zij zich inspannen om daadwerkelijk aan ons samen leven mee te doen. Voorwaarde daarvoor is een basale beheersing van onze taal. De SP werd toen racisme verweten, maar nu is iedereen het met ons eens: inburgeren is van belang om te kunnen participeren. Inburgeren is iets meer dan alleen de taal leren. Het gaat ook om enige kennis van de cultuur van onze samenleving. Participeren is niet alleen voor de samenleving belangrijk, maar zeker ook voor het welbevinden van de migrant zelf, voor zijn mogelijkheden om zich te ontplooien en voor de opvoeding van zijn kinderen.

Ik zal drie punten bespreken: de eigen verantwoordelijkheid, de sociale leenfaciliteit en de sanctie van uitzetting.

De basisgedachte achter dit wetsvoorstel is de eigen verantwoordelijkheid. Het is de SP duidelijk dat de migrant uiteindelijk zelf de inspanning moet leveren die nodig is om ingeburgerd te raken. Onzes inziens heeft de overheid echter ook een verantwoordelijkheid. Ten aanzien van asielgerechtigden volgt die uit verdragen en EU-wetgeving, maar de overheid heeft daarnaast een aanvullende verantwoordelijkheid voor iedere individuele burger daar waar deze een levensopdracht niet op eigen kracht kan vervullen. Solidariteit noemen wij dat. De eigen verantwoordelijkheid lag ook ten grondslag aan de wet van 2007. Die wet is echter tot twaalf keer toe gewijzigd en aangevuld om tot een werkbaar systeem te komen. Mevrouw Meurs sprak overigens van zeven wijzigingen, maar ik heb

er twaalf gevonden. De overheid nam toen de verantwoordelijkheid op zich om ervoor te zorgen dat de migrant daadwerkelijk in staat is om zijn inburgeringsopdracht te vervullen. Uit de moeizame manier waarop het stelsel tot stand is gekomen, kan worden afgeleid dat de migrant dit klusje nooit op eigen houtje zal kunnen klaren. Uiteindelijk is er, met inspanning van de gemeenten, een werkbaar systeem ontstaan, en nu wordt dat weer afgebroken. Kapitaalvernietiging noemt de VNG dat. De SP sluit zich daar volmondig bij aan. Dit kabinet doet aan wishful thinking door te denken dat inburgering op basis van eigen verantwoordelijkheid, zonder ondersteuning van gemeenten, nu ineens wel zal lukken. Kan de minister dat standpunt nog eens onderbouwen? Of gaat het eigenlijk om een platte bezuiniging, waarbij het kabinet zich niet bekommert om de positie van de gemeenten die met de gebakken peren blijven zitten. Want wie heeft er last van als ingezetenen van een gemeente niet meedoen? Niet dit kabinet; dat is tegen die tijd vertrokken. Een volgend kabinet heeft er evenmin last van, want de problemen komen op het bord van de gemeente. Naar de VNG wordt echter niet geluisterd en al evenmin naar de G-4, die gemotiveerd een compromisvoorstel hebben uitgewerkt. Graag wil ik een reactie op dit voorstel: De nieuwe Wet inburgering, risico's en knelpunten vanuit het perspectief van de G-4. Daarin stellen zij onder andere voor om de taak van de gemeenten toch voor een deel te behouden.

Wat betreft die eigen verantwoordelijkheid zien wij een aantal problemen. Een asielzoeker is veelal getraumatiseerd en heeft hier over het algemeen geen familie. Deze combinatie van factoren maakt dat hij slechts zeer beperkt in staat zal zijn de eigen verantwoordelijkheid waar te maken. De regering geeft dan ook terecht toe dat de overheid een bijzondere verantwoordelijkheid heeft voor deze mensen die er niet vrijwillig voor gekozen hebben om huis en haard te verlaten om zich in een ver, vreemd en koud land te vestigen. Een gemeente krijgt €1000 om hen wegwijs te maken in onze samenleving en om hen te begeleiden in het zoeken naar de juiste cursus. De gemeente kan het voor dat bedrag echter niet doen, ook niet met behulp van alle vrijwilligers die zich voor deze groep intensief inzetten, aldus de VNG en VluchtelingenWerk Nederland. De gemeente zoekt het maar uit, zegt de minister.

Weet de migrant dat hij op cursus moet als hij het land binnenkomt? De minister zegt: voorlichting genoeg, in het land van herkomst al, voor zover er een inburgeringsexamen buitenland heeft plaatsgevonden. Wie verhuist maakt echter een stressvolle periode mee. Onderzoek heeft aangetoond dat in Nederland het overlijden van een partner stressoorzaak nummer 1 is, echtscheiding stressoorzaak nummer 2 is en dat verhuizen stressoorzaak nummer 3 is. Verhuizen naar een onbekend land waarvan je de taal niet verstaat, is ongetwijfeld stressvoller dan een gewone verhuizing binnen het eigen land. Wie gestrest is, kan dingen lezen en weten zonder dat het tot hem doordringt, omdat het een natuurlijk

overlevingsmechanisme is om je te concentreren op de eerste noodzakelijkheden. First things first. Dat het zo werkt is ook gebleken toen de wet van 2007 gebrekkig bleek te werken. Het feit dat de gemeente de touwtjes stevig in handen heeft genomen, heeft de inburgering vlot getrokken. Met dit wetsvoorstel moeten we maar weer afwachten wanneer de migrant voldoende tot rust is gekomen om na te denken over cursussen. Eerst moet huisvesting worden geregeld, kinderen op school doen, noem maar op, voordat hij aan inburgering toekomt. Kostbare tijd verloren. En dat blijkt pas na 3 jaar. Daarom stelt de G-4 voor om het intakegesprek in stand te houden. Hoe eerder ingeburgerd hoe beter toch?

Zowel voor de asielzoeker als voor de overige migranten is het zeer de vraag of de meesten van hen, als ze zover zijn, in staat zullen blijken op eigen kracht de juiste cursus te vinden. Hoe doe je dat als je de taal niet beheerst en nog nooit van internet hebt gehoord?. Dan schakel je maar familie in, aldus de minister. Om de juiste, bij jou passende cursus te vinden moet deze er wel zijn. Dat laten we aan de markt over, aldus de minister. Geloof de minister echt nog steeds dat alles beter en goedkoper wordt als je het aan de markt overlaat? We hebben net het debacle met de tandartsen gehad: die werden alleen maar duurder. Hopelijk bleef bij hen de kwaliteit op peil. Maar wie garandeert dat de kwaliteit van die cursussen ook op peil blijft? Aanbieders zullen met elkaar moeten concurreren. Om de prijs laag te houden zal worden beknipt op de kwaliteit. En wie merkt dat? Als de migrant zakt voor zijn examen is het toch zijn eigen verantwoordelijkheid! Op deze drie problemen met betrekking tot het op eigen kracht snel starten met inburgeren en onmiddellijk de juiste cursus vinden, krijg ik graag een reactie.

Ik kom toe aan de sociale leenfaciliteit. Asielzoekers hebben vrijwel nooit geld bij binnenkomst en de gemiddelde migrant ook niet. Het mooie sociale leenstelsel dat dit kabinet bedacht heeft, zadelt de migrant meteen bij binnenkomst op met een forse schuld. Schulden maken is in de ogen van de SP geen goede start in een nieuw land van vestiging. Hoewel ons belastingstelsel tot op heden ook het maken van schulden aanmoedigt, zijn wij ook in Nederland langzamerhand zover dat we onze kinderen leren: eerst sparen, dan kopen. Het is dus een verkeerd signaal. Daarenboven vraagt de SP zich af welk recht de overheid heeft om aan iemand die het recht heeft om in ons land te wonen de plicht op te leggen een cursus te volgen die hij geheel zelf moet betalen. Nederland steekt daarbij schril af bij ons omringende landen. Frankrijk: gratis, al vóór Hollande, Duitsland: €1 per uur met een maximum van €1245, waarvan de helft wordt vergoed na slagen voor het examen, in Oostenrijk krijgen asielgerechtigden het hele cursusbedrag vergoed als zij op tijd slagen voor het examen, Denemarken gratis. Nee, dan Nederland: alles zelf betalen, wat kan oplopen tot €10.000, anders krijgen wij ons huishoudboekje niet op orde. Ooit waren wij een gastvrij land! Weet de minister zeker dat dit

systeem niet meer gaat kosten dan het op zou moeten leveren?

Ik kom toe aan de sanctie: intrekking van de verblijfsvergunning voor bepaalde tijd. Nog afgezien van alle gevallen waarin dit niet mogelijk zal zijn op grond van artikel 8 EVRM of op grond van Europees recht, is er nog het algemene unierechtsbeginsel dat een sanctie proportioneel moet zijn. Het lijkt onwaarschijnlijk dat het Europese Hof deze sanctie proportioneel zal vinden. Bovendien vragen wij ons af hoe het kabinet zich de praktijk voorstelt: de termijn is verstreken en de migrant is nog niet geslaagd voor zijn examen. Hij moet binnen 28 dagen het land hebben verlaten. Hij kan evenwel meteen een nieuwe verblijfsvergunning aanvragen. Kan hij dat doen binnen de 28 dagen dat hij nog in Nederland mag zijn? En als hij binnen die 28 dagen alsnog slaagt voor het examen, krijgt hij dan opnieuw een verblijfsvergunning regulier voor bepaalde tijd, zonder dat hij het land hoeft te verlaten? Als hij niet binnen die 28 dagen slaagt, moet hij dan het land uit en in den vreemde afwachten of hij een nieuwe verblijfsvergunning krijgt? Op grond waarvan wordt dan beoordeeld of hij opnieuw welkom is? Zijn daar criteria voor? Heeft hij dan opnieuw drie jaar de tijd om te slagen voor het inburgeringsexamen? Stel dat hij het land niet verlaat en in de illegaliteit verdwijnt. Wordt hij dan, als hij aangehouden wordt voor het fietsen zonder licht, rechtstreeks het land uitgezet dan wel in detentie geplaatst als hij niet uitzetbaar blijkt? Hierover gaarne duidelijkheid.

Het zal niet verbazen dat de SP-fractie niet enthousiast is over dit wetsvoorstel, en dan druk ik het nog zacht uit. Wij wachten evenwel de beantwoording van de vragen af alvorens een definitief standpunt in te nemen.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 12.35 uur tot 13.30 uur geschorst.

*B
!Herdenking!

Aan de orde is de **herdenking van het overleden oud-Kamerlid A.H.M. Dölle**.

*N

De **voorzitter**: Ik verzoek de leden om te gaan staan.

Op 24 juli jongstleden overleed op 65-jarige leeftijd Alfons Dölle, oud-senator voor het CDA. Hij was lid van de Eerste Kamer van 8 juni 1999 tot 7 juni 2011. Met zijn overlijden verliest de Eerste Kamer een oud-senator die jarenlang als haar "staatsrechtelijk geweten" werd gezien. Velen van ons hebben hem als collega meegemaakt en wij voelen ons diep geraakt door zijn te vroege dood.

Alfonsus Hermanus Maria Dölle werd op 2 mei 1947 geboren in Ulft, in Gelderland, als oudste van vijf broers en een zus. Zijn vader was hoofd van een lagere school in het Friese Bakhuizen. Zijn

moeder was onderwijzeres en bestuurder van verschillende dorpsverenigingen. Op 12-jarige leeftijd ging hij naar het internaat in Bolsward. Van hieruit ging hij sociologie en rechten studeren aan de Rijksuniversiteit Groningen. In 1976 werd hij aan deze universiteit wetenschappelijk medewerker en docent, in 1984 werd hij er hoofddocent.

In 1988 promoveerde Alfons Dölle in Groningen op een proefschrift over ongeschreven staatsrecht, een bijzonder erudiete studie over een ingewikkeld vraagstuk. In het voetspoor van de Oostenrijkse rechtsfilosoof Bydlinki ontwierp hij een theorie over een waardengeoriënteerde staatsrechtbeoefening, die ten grondslag lag aan zijn analyse van de verschillende methoden van grondwetsinterpretatie. Aan dezelfde universiteit was de heer Dölle bijna 30 jaar verbonden als universitair hoofddocent staatsrecht en werd hij benoemd tot bijzonder hoogleraar decentrale overheden, de zogeheten Oppenheimleerstoel. De heer Dölle was een begaafd auteur en heeft, alleen dan wel in samenwerking, boeken geschreven over constitutionele toetsing en de parlementaire enquête, evenals het gezaghebbende standaardwerk Handboek van het Nederlandse gemeenterecht.

Alfons Dölle was een klassieke academicus, die niet alleen als staatsrechtgeleerde, maar ook als afgestudeerd socioloog en als selfmade historicus zijn vak op een constant hoog niveau beoefende. Dat hij niet veel ophad met staatsrechtelijke en bestuurlijke vernieuwingen, correspondeerde met zijn zelfverklaarde maatschappelijke en politieke conservatisme. Om diezelfde reden wantrouwde hij technocratische bestuurders op departementaal, universitair en facultair niveau, die steeds meer in afrekenbare en kwantitatieve output gingen denken. De heer Dölle zal door zijn Groningse facultaire collega's, van wie er enkele in ons midden zijn, echter vooral herinnerd worden als een maatschappelijk betrokken, integer, beminnelijk en wijs mens met een ongeëvenaard gevoel voor humor.

De heer Dölle startte zijn politieke carrière als docent aan de kaderschool van het CDA Steenkampinstituut. Van 1978 tot 1994 zat hij in de gemeenteraad van Groningen voor het CDA, waarvan hij de laatste vier jaren fractievoorzitter was. In 1999 trad hij voor zijn partij in de Eerste Kamer aan als senator. In zijn maidenspeech over de samenvoeging van de gemeenten Bergen, Egmond en Schoorl sprak hij zijn bezorgdheid uit over schaalvergroting bij lokale politieke domeinen. De heer Dölle zag, geïnspireerd door zijn eigen ervaringen bij de gemeenteraad, de gemeente als leerschool voor burgerschap en als kraamkamer van de democratie. Ook later zou hij zich in het kader van gemeentelijke herindeling steeds sterk maken voor het bestaansrecht van kleine gemeenten.

In de Eerste Kamer hield de heer Dölle zich onder meer bezig met binnenlandse zaken en justitie. Ook was hij van 2007 tot 2011 voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschapsbeleid. In zijn tijd in de senaat werd Alfons Dölle, zoals gezegd, vaak gezien als het

staatsrechtelijk geweten van de Kamer. Menig collega-senator, ook van buiten zijn eigen partij, kon bij hem terecht voor advies op dit vlak. Aan zijn opvattingen werd ook wel gerefereerd in debatten waaraan hij niet zelf deelnam. In de aanloop naar het parlementair onderzoek dat in deze Kamer plaatsvindt, werd bijvoorbeeld gerefereerd aan zijn opvatting dat de omvang van het parlementair enquêterecht wordt begrensd door de parlementaire bevoegdheden. Typerend voor zijn rol was een uitspraak van een fractiegenoot in een debat: "De gemeentelijke autonomie wordt met dit wetsvoorstel dus gehandhaafd. Als dat niet het geval zou zijn geweest, had ik hier van de heer Dölle nooit mogen staan."

De heer Dölle was CDA'er in hart en nieren en voelde een sterke verbondenheid tussen geloof en politieke overtuiging. Vanuit deze politieke overtuiging schreef hij in 2003 een artikel in Christen Democratische Verkenningen, waarin hij het CDA ertoe opriep om zich de ondertitel "sociaal-conservatief" toe te eigenen. Hij zag de term "conservatief" als een seculiere uitdrukking die de christendemocratische boodschap het best benadert: conservatief in de zin van een oriëntatie op oude, vaste waarden en gevestigde instellingen. Dölle betoogde hiertoe dat mensen sterk hechten aan beproefde en vaste waarden zoals plichtsgevoel, naastenliefde en burgerlijk fatsoen. Met zijn publicatie startte hij een gefundeerde inhoudelijke discussie over het profiel van zijn partij.

Naast zijn werk als Kamerlid en als universitair docent vervulde hij meerdere nevenfuncties. Hij was onder meer lid van het bestuur van de Provinciale Welzijnsraad in Groningen, voorzitter van de Commissie Rechtsbescherming Groningen en vicevoorzitter van het Pastoraal Beraad Jozef. Hoewel hij het merendeel van zijn leven in Groningen heeft gewoond, heeft hij zijn Friese wortels altijd in ere gehouden. Alfons Dölle was sedert september 2011 voorzitter van het Consultatief Orgaan Friese Taal.

Bij zijn vertrek uit de Kamer op 31 mei 2011 werd de heer Dölle benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Hij werd gekenmerkt als een innemende man die alles deed met toewijding en bescheidenheid. Zijn overtuigingen en overpeinzingen uitte hij ook in een tweewekelijkse column in de Leeuwarder Courant, die steevast op zijn verzoek onder de leden werd verspreid. In een van die columns stelde Dölle dat "respect tegenwoordig lijkt als iets wat je eist, maar het is iets wat je geeft". Moge ons diep respect voor zijn persoon en werk en zijn inzet voor onze samenleving en de parlementaire democratie tot steun zijn voor zijn familie en vrienden. Ik verzoek eenieder om een moment stilte in acht te nemen.

**

(De aanwezigen nemen enkele ogenblikken stilte in acht.)

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

**

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het eind van deze editie.)

*B

!Hamerstukken!

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Jaarverslag en slotwet van de Koning 2011 (33240-I);**
- **het wetsvoorstel Jaarverslag en slotwet Staten-Generaal 2011 (33240-IIA);**
- **het wetsvoorstel Jaarverslag en slotwet overige Hoge Colleges van Staat en Kabinetten 2011 (33240-IIB);**
- **het wetsvoorstel Jaarverslag en slotwet Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten 2011 (33240-III);**
- **het wetsvoorstel Jaarverslag en slotwet Koninkrijksrelaties 2011 (33240-IV);**
- **het wetsvoorstel Jaarverslag en slotwet Ministerie van Veiligheid en Justitie 2011 (33240-VI);**
- **het wetsvoorstel Jaarverslag en slotwet Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 2011 (33240-VIII);**
- **het wetsvoorstel Jaarverslag en slotwet Ministerie van Infrastructuur en Milieu 2011 (33240-XII);**
- **het wetsvoorstel Jaarverslag en slotwet Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie 2011 (33240-XIII);**
- **het wetsvoorstel Jaarverslag en slotwet Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport 2011 (33240-XVI);**
- **het wetsvoorstel Jaarverslag en slotwet Infrastructuurfonds 2011 (33240-A);**
- **het wetsvoorstel Jaarverslag en slotwet Gemeentefonds 2011 (33240-B);**
- **het wetsvoorstel Jaarverslag en slotwet Provinciefonds 2011 (33240-C);**
- **het wetsvoorstel Jaarverslag en slotwet Diergezondheidsfonds 2011 (33240-F);**
- **het wetsvoorstel Jaarverslag en slotwet BES-fonds 2011 (33240-H);**
- **het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat behorende bij de Begroting van de Koning (I) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-I);**
- **het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van de Staten-Generaal (IIA) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-IIA);**

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van de overige Hoge Colleges van Staat en de Kabinetten van de Gouverneurs (IIB) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-IIB);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Algemene Zaken en van het Kabinet der Koningin en de Commissie van toezicht betreffende de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (III) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-III);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-IV);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Veiligheid en Justitie (VI) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-VI);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-VIII);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (XII) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-XII);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (XIII) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-XIII);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-XVI);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het Infrastructuurfonds voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-A);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-B);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het provinciefonds voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-C);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het Diergezondheidsfonds voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-F);

- het wetsvoorstel Wijziging van de begrotingsstaat van het BES-fonds voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-H);

- het wetsvoorstel Wijziging van een aantal wetten, houdende regels betreffende

zelfstandige bestuursorganen die onder de Minister van Infrastructuur en Milieu ressorteren en enige wijzigingen ter actualisatie, vereenvoudiging en verduidelijking (Aanpassingswet zbo's IenM aan de Kaderwet zbo's) (33250);

- het wetsvoorstel Wijziging van onder meer de Wet educatie en beroepsonderwijs inzake voortgezet algemeen volwassenenonderwijs en overige educatie (33146);

- het wetsvoorstel Wijziging van de Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden, de Penitentiaire beginselenwet en de Beginselenwet justitiële jeugdinstellingen in verband met de verruiming van de mogelijkheid onvrijwillige geneeskundige behandeling te verrichten (32337);

- het wetsvoorstel Wijziging van de Waterschapswet tot het instellen van een overgangsbestuur voor op 1 januari 2013 ingestelde waterschappen, het uitstellen van de waterschapsverkiezingen van 2012 en het bieden van ruimte voor verlaging van onevenredige waterschapsheffingen voor agrarische grondeigenaren (33097).

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

De **voorzitter**: Ik stel voor, de desbetreffende bewindspersonen decharge te verlenen voor het door hen gevoerde financiële beleid.

**

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat het lid Nagel mij op de hoogte heeft gesteld van zijn voornemen tot het vanmiddag houden van een interpellatie. Daartoe heeft hij inmiddels een verzoek ingediend. Om tijd te besparen zal ik kort verslag doen van hetgeen hierover in het College van Senioren is besproken.

De algemene opvatting was met name dat het tijdstip van de interpellatie niet geheel plezierig is, om maar niet te zeggen dat het verzoek ontijdig is omdat een en ander in relatie staat tot de verkiezingen. Eveneens is opgemerkt dat het onderwerp op zich al de aandacht heeft van deze minister. In een brief in reactie op schriftelijke vragen van deze Kamer heeft hij geantwoord dat in september een en ander in de vorm van een pakket zal worden aangeboden aan het parlement. Niettemin heeft het College van Senioren gemeend dat een individueel verzoek van een individueel lid van deze Kamer om een interpellatie te houden niet zou moeten worden tegengehouden. Ik heb begrepen dat alleen de heer De Lange kort zijn mening wil geven over het verzoek. Hij krijgt daartoe nu van mij de gelegenheid.

**

De heer **De Lange** (OSF): Voorzitter. De traditie van hoffelijkheid in de Eerste Kamer is een buitengewoon groot goed. In het algemeen zou een

voorstel door een van de leden om tot interpellatie over te gaan, dan ook gehonoreerd moeten worden. Het nu voorliggende verzoek gaat echter over een onderwerp dat kennelijk nog voor de verkiezingen behandeld moet worden. Het zijn verkiezingen voor de Tweede Kamer, niet voor de Eerste Kamer. Het is dan ook moeilijk te begrijpen dat dit een argument is. Er kan niet anders worden geconcludeerd dan dat dit verzoek een opportunistische poging is om het partijbelang van een bepaalde partij onder de aandacht te brengen op een moment dat zo opportuun mogelijk is.

Ik wil heel duidelijk in de Handelingen neergelegd hebben dat mijn fractie de grootst mogelijke afstand neemt van deze handelwijze. Wij zijn ook van mening dat de Eerste Kamer niet aan gezag zal winnen bij de bevolking door dit soort opportunistische interpellaties toe te staan.

De **voorzitter**: Ik stel voor om de interpellatie toe te staan en deze nu direct te houden, met een spreektijd in eerste termijn voor de interpellant van twee minuten en een spreektijd in tweede termijn voor de interpellant en eventueel tussenkommende sprekers van één minuut.

**

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik deel de Kamer mede dat het usance is dat de interpellant in de eerste termijn niet wordt geïnterrupteerd. De interpellatievragen worden uitgedeeld.

**

*B

!Interpellatie-Nagel!

Aan de orde is de **interpellatie-Nagel**, gericht tot de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, over **de dreigende forse kortingen op de pensioenen van 3 miljoen Nederlanders**.

Tot het houden van deze interpellatie is verlof verleend in de vergadering van heden.

*N

De heer **Nagel** (50PLUS): Voorzitter. Al geruime tijd geleden zijn er mogelijke forse kortingen op de pensioenen aangekondigd voor de komende twee jaren. Percentages van 12 à 15 worden genoemd. 3 miljoen gepensioneerden en vele miljoenen toekomstige gepensioneerden worden hiervan de dupe.

Doordat er de afgelopen jaren geen prijsindexatie werd gegeven, is er al een achterstand van circa 8% ontstaan. Doordat er ook de komende jaren geen prijsindexatie wordt gegeven, kan de achterstand oplopen tot 25% à 30%. De vraag is of dit nodig is omdat er anders in de toekomst te weinig geld voor volgende generaties in kas blijft. De minister hult zich tot op dit moment in een merkwaardig stilzwijgen. Het is voorspelbaar dat hij eerst de verkiezingen voorbij laat gaan en dan volgende week met zijn gevreesd

standpunt komt. 50PLUS vindt het redelijk dat de kiezers die morgen gaan stemmen, vooraf de grootst mogelijke duidelijkheid krijgen. De 50PLUS-fractie heeft daarom de volgende vijf vragen aan de minister.

1. Kan de minister vandaag, dus nog voor de verkiezingen, opheldering geven over wat de plannen om te korten zullen zijn? Indien niet, wanneer verwacht hij dat wel te doen?

2. Kent de minister de door het ABP zelf gemaakte en zeer voorzichtige berekeningen, waaruit blijkt dat het eigen vermogen van 260 mld. in 2012 zal stijgen tot 400 mld. in 2020?

3. Is de minister het met 50PLUS eens dat de dreigende kortingen niet nodig zijn als deze voorzichtige berekening klopt, en dat er dan voldoende geld in kas blijft voor toekomstige generaties? Hetzelfde geldt voor andere pensioenfondsen. Zo verklaart PNO Media, een fonds dat reeds 12% moet korten, dat er zelfs met de huidige rekenmethode geen reden is om te korten.

4. Is de minister het met 50PLUS eens dat niet een absurde rekenmethode, maar de werkelijke resultaten moeten bepalen of er gekort wordt of niet?

5. De overheid heeft door de kunstmatig laag gehouden rente miljarden voordeel. Is het niet billijk dat deze miljarden teruggegeven worden aan de pensioenfondsen en aan de gepensioneerden, zoals ook eerder de banken en Griekenland werden gesteund? Kan de minister op dit punt een toezegging doen?

*N

Minister **Kamp**: Voorzitter. Ik dank de heer Nagel voor zijn interpellatievragen. De heer Nagel veronderstelde in de toelichting die hij gaf dat ik de verkiezingen voorbij zou willen laten gaan alvorens met informatie te komen. Dat is een misverstand. Ik heb wat het geven van informatie betreft niets met de verkiezingen te maken. Ik ben bezig om mij voor te bereiden op besluitvorming, het zogenaamde septemberpakket, waarin wij aangeven op welke wijze op verantwoorde manier vooruitgelopen zou kunnen worden op de nieuwe Pensioenwet die later ook in dit huis behandeld zal worden. Het leek ons verstandig om nu al rekening te houden met de grote lijn uit de nieuwe Pensioenwet, als die er al uit te halen is, zodat we geen dingen doen waar we achteraf misschien spijt van zouden krijgen.

De besluitvorming daarover moet goed voorbereid worden. Ik krijg daar advies over van de Nederlandsche Bank en van mijn eigen medewerkers. Vervolgens wordt daar ook overleg over gepleegd met de Pensioenfederatie. Dat is nog gaande. Volgende week zal ik daarover spreken met de sociale partners. Dan zal er ook nog overleg plaatsvinden in de boezem van het kabinet. Daarna zal die informatie naar buiten komen. Het klopt dus niet dat ik de verkiezingen aan me voorbij laat gaan en dan pas met informatie kom. Ik doe dat gewoon zo spoedig mogelijk, en wel zo spoedig mogelijk

met als randvoorwaarde dat het verantwoord moet zijn.

Wanneer kom ik met die informatie? Ik kom daar later deze maand mee. Deze maand zal ik mijn conclusies trekken op dit punt en dan zal de Eerste Kamer en ongetwijfeld ook de heer Nagel daarover geïnformeerd worden.

De heer Nagel vroeg mij ook of ik kan bevestigen dat het vermogen van het ABP zal gaan stijgen tot 400 mld. in 2020. Dat weet ik niet. Ik heb wel berekeningen gezien die dat lijken uit te wijzen, maar die berekeningen zijn voor rekening van het ABP. Dat gaat over dat geld. Het is geld van het ABP en het ABP heeft er ook het meeste verstand van hoe men dat het beste kan berekenen. Ik laat dat graag aan het ABP over.

In de derde vraag haalde de heer Nagel het pensioenfonds PNO Media aan, dat gesteld heeft dat er zelfs met de huidige rekenmethode geen reden is om te korten. Welke rekenmethode er moet worden toegepast, staat in de Pensioenwet, die door de Eerste Kamer, door de Tweede Kamer en door de regering is vastgesteld. Daarin wordt precies beschreven hoe dat moet. De nominale waarde van pensioenen moet zo goed mogelijk gegarandeerd worden. Daar hoort het hanteren van een risicovrije rekenrente bij. Het model daarvoor wordt door de Nederlandsche Bank bepaald. Ik pas het gewoon toe. Zolang dat in de wet staat, doen wij dat. Wij krijgen straks een nieuwe wet. Daarin is een aantal nieuwe aspecten aan de orde. Zoals gezegd, ga ik bezien of ik op verantwoorde wijze vooruit kan lopen op die nieuwe wet. De besluitvorming daarover zal naar verwachting deze maand plaatsvinden.

In zijn vierde vraag sprak de heer Nagel over een "omstreden rekenmethode". Ik denk dat iets wat in de wet is vastgelegd, moeilijk als omstreden kan worden aangemerkt. Ook materieel vraag ik mij af of dat het geval is. De heer Krol, van dezelfde politieke groepering als de heer Nagel, heb ik horen zeggen dat hij 4% een veel betere rente zou vinden dan de rente die op grond van de wettelijk vastgelegde methode op dit moment wordt gehanteerd. Ik denk dat dit discutabel is. In de periode 1970-2006 bedroeg het rendement op tienjarige staatsleningen 7%. In die tijd werd 4% gehanteerd voor de pensioenen. Als het rendement op de staatsleningen 7% is en je 4% hanteert voor de pensioenen, ben je heel prudent. Op dit moment is het rendement op staatsleningen echter veel lager dan 4%. Als je dan 4% hanteert, ben je helemaal niet prudent. Dan neem je risico's. Die risico's zijn mogelijk in het voordeel van de ouderen, maar in het nadeel van de jongeren. Ik vind het belangrijk om de belangen van jongeren en ouderen evenwichtig te behartigen. Dat is een onderdeel van hetgeen ik nu aan het onderzoeken ben. Er worden analyses van gemaakt en adviezen over gevraagd. Ik zal daar mijn conclusies uit trekken.

De heer Nagel stelt in zijn vijfde vraag dat de overheid miljarden voordeel heeft door de kunstmatig laaggehouden rente. Ik denk dat het geheel van de oudedagsvoorziening, namelijk de individuele afspraken die mensen met verzekeraars

hebben, de aanvullende pensioenen die voor 90% van de werknemers gelden en het staatspensioen, de AOW, goed uitgebalanceerd is. De overheid is verantwoordelijk voor de AOW. Die staat nominaal vast en wordt geïndexeerd. De AOW is zelfs gekoppeld aan de lonen. Dat betekent dat de overheid zich er zeer grote inspanningen voor getroost. Het kost haar de grootste moeite om het bedrag dat nodig is voor AOW-uitgaven bij een sterk groeiende groep ouderen in de bevolking telkens maar weer beschikbaar te krijgen. Het kunstmatig laag houden van rente en miljarden voordeel zijn in deze sfeer niet aan de orde. Misschien dat er op een enkel punt eens iets meevalt. Mijn stelling is echter dat het voor de overheid een grote inspanning is om ervoor te zorgen dat het staatspensioen voor iedereen, ongeacht of hij gewerkt heeft of niet, overeind blijft. Gezien de omvang van die inspanning, past het niet om daar op deze wijze over te spreken.

Ik hoop dat ik ook naar tevredenheid van de heer Nagel op de vragen ben ingegaan.

De **voorzitter**: Ik zie dat er nog andere woordvoerders dan de heer Nagel zijn die in tweede termijn het woord willen voeren.

**

De beraadslaging wordt geopend.

*N

Mevrouw **Klever** (PVV): Voorzitter. Mijn fractie is geen voorstander van dit interpellatiedebat. Wij zijn van mening dat dit een verkiezingsstunt is van de heer Nagel. Nu het debat er toch is, maken wij graag van de gelegenheid gebruik om iets te zeggen.

De PVV-fractie is faliekant tegen het korten van pensioenen. Zij is van mening dat de problemen vooral van boekhoudkundige aard zijn en zijn veroorzaakt door de Europese schulden crisis en de kunstmatig laaggehouden rekenrente. Is de minister bereid om gedurende de duur van de crisis de rekenrente op 4% te houden, zeker ook gezien het feit dat de werkelijk behaalde rendementen van de pensioenfondsen aanzienlijk hoger zijn? Het lijkt ons een voorzichtige schatting. Daar komt bij dat de vermogensrendementsheffing ook uitgaat van een rendement van 4%. Dan spreken wij over amateurbeleggers in plaats van professionele beleggers bij pensioenfondsen.

Wij roepen de minister op om daadkracht te tonen en niet langer te wachten met het nemen van adequate maatregelen.

*N

De heer **Elzinga** (SP): Voorzitter. Ik heb namens de SP-fractie een aantal vragen aan de minister. Er dreigen dramatische kortingen bij de pensioenfondsen, met dramatische gevolgen als inkomensachteruitgang voor gepensioneerde huishoudens, die dat grotendeels onmogelijk nog kunnen opvangen, en forse premiestijgingen. Dat leidt tot forse sociale en ook heel negatieve

economische gevolgen, die wij op dit moment allerminst moeten willen nu een verdieping van een recessie reeds dreigt. Dit is allemaal het gevolg van een kunstmatig lage rekenrente. Hieraan is al eerder gerefereerd. De minister stelt dat hij deze rekenmethode in goed overleg wil herzien. Hij geeft ons hierover echter vooralsnog geen helderheid. De pensioenpotten zijn nu nog goed gevuld. De inkomsten van de pensioenfondsen zijn groter dan de uitgaven. De rendementen zijn helemaal zo slecht niet. De rekenrente is echter juist in Nederland, dankzij de eurocrisis, kunstmatig laag; ik zei dat al. De grootste pensioenuitvoerder van Nederland wijst erop dat de pensioenfondsen zich nu te arm rekenen. De discussie over de rekenrente is dan ook uiterst urgent. Bovendien is deze rente in veel andere landen inmiddels al anders bepaald. Het is zaak om dit goed te regelen, maar het is ook zaak om over een aantal punten snel duidelijkheid te verschaffen. Daarom stel ik de minister de volgende vragen. Gaat hij op korte termijn deze rekenrente aanpassen? Zo ja, zal dit de dreiging van een korting dan weg kunnen nemen? In welke mate zal dat het geval zijn? Het snel bieden van helderheid hierover is volgens mij geboden.

De **voorzitter**: Dank u wel. Zijn er nog anderen die hierover het woord willen voeren? Ik constateer dat dit niet het geval is. Het woord is daarom aan de heer Nagel voor zijn tweede termijn.

**

*N

De heer **Nagel** (50PLUS): Voorzitter. De essentie van dit punt ligt in de praktijk. Ik noemde als voorbeeld het grootste pensioenfonds, het ABP. Dat fonds heeft zorgvuldig berekend hoeveel premie en dividend er binnenkomt. Er is daarbij ook sprake van een gemiddeld lager rendement dan in de afgelopen 25 jaar. Men kent de verplichtingen, namelijk de uitkeringen. Als dit allemaal juist is, dan is het van de zotte als mensen met een klein pensioen -- in de kleinmetaal is er sprake van een gemiddelde van €450 bruto -- tot 15% worden gekort. Dit zou gebeuren terwijl de kassen uitpuilen en de inhoud van die kassen toeneemt. Het ABP wordt gedwongen om 2,2% te rekenen, terwijl nu al, tot en met augustus, een rendement is gehaald van 11%. Mensen mogen niet onnodig worden gepakt. Het gaat hierbij om mensen die dit voor hun dood niet meer kunnen herstellen. Zij dreigen 25% tot 30% minder te krijgen dan waar ze op hadden gerekend. Ik vraag de minister om deze mensen te helpen. Hij kan dat. Het is een kwestie van het aanpassen van een domme rekenrente. Die rekenrente steekt hierbij een spaak in het wiel.

De heer **De Lange** (OSF): De heer Nagel gaat in op het feit dat het vermogen van het ABP toeneemt. Dat vermogen neemt inderdaad toe. De heer Nagel gaat echter niet in op het feit dat de verplichtingen van het ABP sneller stijgen dan het stijgende vermogen. Hiermee maakt de heer Nagel zich volgens mij schuldig aan het poneren van halve waarheden. Zoals wij allemaal weten, is het

poneren van halve waarheden over het algemeen erger dan het poneren van hele leugens.

Verder is van belang dat de heer Nagel in een paginagrote advertentie van zijn partij naar voren heeft gebracht dat de gepensioneerden worden bedrogen. Bedrog is iets wat voorkomt in het Wetboek van Strafrecht. Ik vraag mij daarom af of de heer Nagel aangifte heeft gedaan tegen die bedriegers van de gepensioneerden. Daarnaast ben ik erg benieuwd. Volgens mij is hij daartoe verplicht als een verantwoord staatsburger.

De heer **Nagel** (50PLUS): De heer De Lange stelt dat de verplichtingen toenemen ten opzichte van het vermogen. Daarmee zit hij er finaal naast. Uit de staat van de prognoses die wij hebben gezien, blijkt wat de verplichtingen zijn. De verplichtingen zijn op dit moment nog lager dan de premies, maar in de komende jaren zal er een moment zijn dat die twee zaken elkaar kruisen. Dan zullen de uitkeringen inderdaad hoger zijn dan de premies. De uitkeringen zullen echter absoluut niet hoger worden dan het vermogen, waarover de heer De Lange het heeft. Het vermogen is op dit moment 35 maal de jaarlijkse verplichtingen. Volgens een berekening van het ABP zelf zal het vermogen de komende tijd stijgen van 260 mld. naar 400 mld. De verplichtingen zullen tegelijkertijd hooguit met 2 mld. tot 3 mld. stijgen.

*N

Minister **Kamp**: Voorzitter. Mevrouw Klever sprak over een boekhoudkundige benadering en het kunstmatig laag houden van de rente. Ik hoop dat ze van mij wil aannemen dat daarvan geen sprake is. Er is een wettelijke systematiek. We spreken over de pensioenen van 90% van de werknemers in Nederland -- 90% van de werknemers in Nederland heeft namelijk een aanvullend pensioen -- en over een pensioenstelsel dat als het beste van de wereld wordt gezien en dat wij ook graag voor de jongere generaties in stand willen houden. Het is verstandig om ook als het erop aankomt, te proberen na te komen wat we ten aanzien daarvan met elkaar aan regels in de wet hebben vastgelegd.

Mevrouw Klever sprak ook over "4%". Ik hoop dat ze van mij heeft meegekregen dat 4% prudent is bij een echte rente van 7%, maar hoog is bij een veel lagere risicovrije rente. Mevrouw Klever legde een relatie met de vermogensrendementsheffing. Het is niet nuttig om dat op dit moment te doen. De vermogensrendementsheffing is vastgelegd in de Wet inkomstenbelasting 2001, die tot stand is gekomen in gemeen overleg tussen de Staten-Generaal en de regering. Die wet moet ook toegepast worden. Die koppeling kan nu dus niet zinvol worden gelegd.

Mevrouw Klever vroeg mij ook om daadkracht te tonen en niet te wachten. Ik ben graag bereid om daadkracht te tonen, maar dat wil niet zeggen dat ik dan moet doen wat zij kennelijk van mij wil. Ten aanzien van de aanvullende pensioenen moeten we ons realiseren dat we in 1957 voor de AOW, en als verlengde daarvan voor

de aanvullende pensioenen, een leeftijd hebben gekozen van 65 jaar. Dat was de pensioengerechtigde leeftijd. We hebben dat 55, 56 jaar lang in stand gehouden. Volgend jaar gaan we beginnen met het doorvoeren van een wijziging daarvan. Het feit dat we in die 55, 56 jaar geen wijzigingen hebben doorgevoerd, betekent niet dat we geen daadkracht hebben gehad. Nee, volgens ons was het verstandig om dat zo te doen. Het was ook verstandig om alles in wetten vast te leggen. Het is ook verstandig om nu volgens die wettelijke regels te komen tot een zorgvuldig afgewogen besluit. Ik zal deze maand met dat zorgvuldig afgewogen besluit komen.

De heer Elzinga vroeg of dat besluit de dreiging van een korting kan wegnemen. Het antwoord is: nee, dat kan die dreiging niet wegnemen. De heer Elzinga vroeg in welke mate die dreiging dan toch wel enigszins zou kunnen worden weggenomen. Dat kan ik hem niet zeggen, want dat is juist onderdeel van de analyses en de adviezen die op dit moment aan de orde zijn, en van het besluit dat ik in de loop van deze maand nog moet nemen.

Volgens de heer Nagel puilen de kassen uit. Hij sprak over een rendement van 11% bij het ABP. Ik ga hem dat laatste niet nazeggen. Ik kan alleen zeggen dat die rendementen telkens op 31 december van een jaar worden bekeken. We gaan niet op een willekeurige datum kijken wat het rendement is. Nee, we kijken aan het eind van het jaar hoe het er dan voor staat. We kijken dan hoe het ervoor staat met de beurskoersen en de rente en hoe het gaat met het pensioenfonds. Daarbij gaan we nu ook het besluit dat ik deze maand zal nemen, betrekken om te bezien op welke wijze we verantwoord op de nog te wijzigen Pensioenwet zouden kunnen vooruitlopen. Dat hele pakket zal aan het eind van dit jaar op basis van de situatie op 31 december worden toegepast. Ik denk dat dit een zorgvuldige procedure is, die past bij onze verantwoordelijkheden voor de aanvullende pensioenen. We hebben verantwoordelijkheden ten opzicht van de ouderen en we hebben verantwoordelijkheden ten opzichte van de jongeren. We moeten voorkomen dat we de ene groep tegemoetkomen en dat de andere groep daarvoor ten onrechte de rekening betaalt. Om dat veilig te stellen, hebben we de wet. Om dat veilig te stellen, hebben we ook deze minister, die er nu voor moet zorgen dat er een verantwoord besluit wordt genomen. Ik zal dat besluit nemen en zal, indien gewenst, daarna graag ook aan deze Kamer verantwoording over dat besluit afleggen.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik dank de minister voor zijn antwoord in tweede termijn. Hiermee beëindigen we deze interpellatie.

**

Voorzitter: Putters

*B

!Wet aanpassing uitkeringsduur Appa!

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers in verband met het beperken van de maximumduur van de uitkering (Wet aanpassing uitkeringsduur Appa) (33298).

De **voorzitter**: Ik heet de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van harte welkom in de Kamer.

**

De beraadslaging wordt geopend.

*N

De heer **Koole** (PvdA): Voorzitter. Een dag voor de Tweede Kamerverkiezingen spreken wij in dit huis over het wetsvoorstel aanpassing uitkeringsduur Appa, waarover wij waarschijnlijk ook vandaag nog zullen stemmen, omdat de wet al volgende week moet ingaan. Dan moet het belang van dit wetsvoorstel wel groot zijn, zou je mogen verwachten. Daarvan is echter geen sprake. Het wetsvoorstel is naar het oordeel van de PvdA-fractie niet opportuun. Het is een wetsvoorstel dat te weinig recht doet aan de bijzondere positie van politieke ambtsdragers. Bovendien ontbreekt een zorgvuldig overgangsregiem. Het is symboolwetgeving van de verkeerde soort.

Het voornaamste argument dat wordt aangevoerd, is dat zo getoond wordt dat "de politiek" zelf ook offers wil brengen, hetgeen weer nodig is om maatschappelijk draagvlak te krijgen c.q. te houden voor de concrete maatregelen van het Kunduz-/Lenteakkoord. Nog los van het feit dat verschillende Kunduzmaatregelen, zoals de additionele nullijn voor ambtenaren, ook politici raken en dezen daarmee al "offers brengen" en ook los van het feit dat verschillende van de Kunduzmaatregelen door de ondertekenaars zelf inmiddels naar de mestvaalt van de geschiedenis zijn verwezen, is een belangrijk bezwaar dat getornd wordt aan de rechtspositieregeling van de politieke ambtsdragers, met als doel steun te verwerven voor concrete andere maatregelen. Een eventuele herziening van die rechtspositieregeling, waar de PvdA op zich niet tegen is, dient nu juist los te staan van concrete andere maatregelen, juist vanwege het bijzondere karakter van het politieke ambt. Niet voor niets moeten wijzigingen van die rechtspositieregeling met tweederde meerderheid worden goedgekeurd, juist om te voorkomen dat een toevallige meerderheid met een aanval op de rechtspositie van politici goede sier probeert te maken bij het grote publiek als glijmiddel voor andere, impopulaire, maatregelen.

Dat betekent niet dat de rechtspositieregeling niet op gezette tijden zou mogen worden aangepast en het betekent evenmin dat veranderde inzichten in de maatschappij en economische omstandigheden daarbij niet van invloed zouden mogen zijn. Maar dat moet dan wel een aanpassing zijn die integraal van karakter is, waarbij niet één element geïsoleerd wordt bekeken, een aanpassing die recht doet aan het bijzondere

karakter van het politieke ambt en die zorgvuldig is voorbereid. Is de minister het daarmee eens?

Zo'n aanpassing heeft nog vrij recentelijk plaatsgevonden: in 2010. Toen werd de Appa sterk versoerd, mede op basis van de adviezen van de commissie-Dijkstal. Zo ging de maximumuitkeringsduur van zes naar vier jaar, werd de leeftijdsgrens voor de verlengde uitkering verhoogd van 50 naar 55 jaar en werd een sollicitatieplicht ingevoerd. Die aanpassing ging echter tevens vergezeld van zorgvuldige overgangsregelingen, en zo hoort het ook. De Wet normering topinkomens, waarover deze Kamer binnenkort spreekt, hanteert bijvoorbeeld een overgangsregeling van maar liefst zeven jaar.

De effecten van de aanpassing van de Appa in 2010 zijn nog niet bekend en toegezegde evaluaties van bijvoorbeeld de sollicitatieplicht zijn nog niet beschikbaar, of er wordt dit voorjaar pardoes weer ingegrepen in de rechtspositie van politieke ambtsdragers, gekoppeld aan concrete andere maatregelen. Welke aanpassingen van de Appa zitten er nog meer in de koker?

De nu voorliggende aanpassing vindt plaats zonder noemenswaardige voorbereiding en zonder integrale afweging, zodat deze maatregel het risico loopt geplaast te kunnen worden in het rijtje van politics bashing en politieke zelfhaat: het afgeven op de politiek door politici zelf, waarvan het voorstel tot reductie van het aantal Kamerzetels een ander voorbeeld is, en waarover de voorzitter van dit huis onlangs wijze woorden heeft gesproken. Overigens is dat een andere voorzitter dan de voorzitter die nu achter de tafel zit.

Wij moeten daaraan niet meedoen. Wij moeten niet meedoen aan het neerhalen van het politieke ambt, en dat houdt ook in dat wij zorgvuldig moeten omgaan met wijzigingen in de rechtspositieregeling van politieke ambtenaren. Dat kan ook een versoering inhouden -- de PvdA is daar op zichzelf niet tegen -- maar dat verplicht tot nog grotere zorgvuldigheid.

Voor die zorgvuldigheid is het naar het oordeel van de PvdA-fractie van belang dat zittende politieke ambtsdragers verwachtingen hebben mogen ontleen aan de rechtspositieregeling waaronder zij hun ambt hebben aanvaard. Dat stelt ook de Raad van State. Is de minister dit met de Raad van State eens? Met het wetsvoorstel wordt echter ingebroken op de rechtspositieregeling van bijvoorbeeld wethouders en gedeputeerden. Een wethouder die in 2010 het ambt aanvaardde of opnieuw aanvaardde, heeft dat waarschijnlijk gedaan na verschillende zaken tegen elkaar te hebben afgewogen, waaronder het willen dienen van de publieke zaak. Ook zal hij of zij het risico van voortijdig aftreden vanwege een politiek conflict hebben laten meewegen, want nu al haalt 30% van de wethouders het einde van de collegeperiode niet en ontslagbescherming en kantonrechtelijke regelingen bestaan niet voor politieke ambtsdragers. Het gegeven dat het vinden van een nieuwe werkkring daarna voor de politieke ambtsdragers, zeker de wat oudere, toch al niet eenvoudig is, zal ook hebben meegespeeld. De zekerheid van de rechtspositieregeling, ook de

versoerde van 2010, kan hem of haar het zetje hebben gegeven om het politieke ambt te aanvaarden. Dat is mooi, want ook de lokale democratie heeft goede bestuurders nodig.

In het huidige wetsvoorstel had hiermee volgens de PvdA-fractie rekening gehouden moeten worden, maar dat is niet het geval. Er is op dit punt geen eerbiedigende werking. Fatsoenlijk overgangsrecht, zoals dat ook in 2010 in de toenmalige aanpassing van de Appa was geregeld, is in dit wetsvoorstel afwezig. Erkent de minister dat die eerbiedigende werking op dit punt niet aanwezig is? Naar ons oordeel is dat een belangrijke omissie. Het rechtszekerheidsbeginsel is hiermee in het geding, ook al betreft het niet de hoogte van de uitkering, maar de duur. Dat is principieel een belangrijk punt. Zouden we niet moeten proberen die omissie weg te nemen? Reparatie daarvan heeft geen effect op de begroting van 2013 -- dat geldt trouwens voor dit hele wetsvoorstel -- en kan bovendien de in het Lenteakkoord afgesproken verkorting van de uitkeringsduur in stand houden, want die gaat voor nieuwe gevallen gewoon gelden. Dat zou recht doen aan het rechtszekerheidsbeginsel. Dat zouden we in dit huis toch allemaal moeten willen? Daarom vraag ik de minister of zij bereid is toe te zeggen op korte termijn te onderzoeken hoe de rechtszekerheid met betrekking tot de uitkeringsduur voor zittende politieke ambtsdragers, vooral die op lokaal en provinciaal niveau, de zogeheten decentrale bestuurders, kan worden gerepareerd, bijvoorbeeld met een daartoe strekkende veegwet? Is de minister bereid een wetswijziging in te dienen, zodat de rechtspositie wordt gegarandeerd en daar niet op wordt ingebroken?

Een ander punt dat raakt aan het rechtszekerheidsbeginsel is de opmerking in een e-mail van gisteren van de voorzitter van de Wethoudersvereniging van de VNG aan de leden van de Eerste Kamer, als vervolg op een brief van vorige week. In die e-mail wordt gesteld dat uit informatie van het ministerie van BZK van eind augustus jongstleden blijkt dat in 2010 afgesproken overgangsrecht niet meer ten volle zou gelden. Ik citeer. "Zoals in de brief aangegeven, zijn wij eerst op 23 augustus 2012 gewezen op het feit dat de voorgestelde wijziging van de wachtgeldregeling ook rechten van zittende wethouders aantast die onder het overgangsrecht van 2010 vallen. In het verlengde daarvan is tussen enerzijds de Wethoudersvereniging en de VNG en anderzijds het ministerie van BZK getracht helderheid te krijgen over de reikwijdte van de ingreep in de bestaande rechten. Pas onlangs werd duidelijk dat het gaat om wethouders, die na de gemeenteraadsverkiezingen van 2010 (in een aantal herindelingsgemeenten: 2011) aansluitend doorgingen in het wethoudersambt in de betreffende gemeente. De wethouders, die op dat moment tussen de 50 jaar en 55 jaar waren, behielden bij doorgaan in het wethouderschap recht op een wachtgelduitkering van (maximaal) 6 jaar, mits zij langer dan 6 jaar wethouder zijn geweest op het moment van aftreden. Doel hiervan was te voorkomen dat zij om behoud van hun rechten af zouden zien van het

wethouderschap na de betreffende gemeenteraadsverkiezingen. Juist deze mensen worden nu geconfronteerd met het feit dat door deze wetswijziging hun reeds bestaande wachtgeldrecht van 6 jaar, nu tussentijds wordt teruggebracht tot 3 jaar en 2 maanden. Dit achten wij een buitengewoon onzorgvuldige handelswijze naar deze mensen toe. Juist zij mochten erop vertrouwen dat dit niet het geval zou zijn. Immers het overgangsrecht in 2010 is speciaal ingesteld om ze te behouden voor het lokaal bestuur." Kan de minister deze informatie bevestigen? Zo ja, is de minister dan bereid om omwille van de rechtszekerheid deze inbreuk op het overgangsrecht van 2010 ongedaan te maken? Zo nee, kan de minister dan uiteenzetten hoe de vork wel in de steel steekt? Kan zij dan bevestigen dat van een inbreuk op het overgangsrecht van 2010 geen sprake is?

De PvdA-fractie ziet de beantwoording van de vragen met belangstelling tegemoet.

*N

De heer **Thissen** (GroenLinks): Voorzitter. Het moet vreemd gaan als aan de overzijde de Tweede Kamer unaniem instemt met een wetsvoorstel terwijl verschillende fracties in de Eerste Kamer grote problemen hebben met dat wetsvoorstel. Toch is dat nu het geval. Dit heeft te maken met het feit dat wij nu eenmaal de chambre de réflexion zijn, die nog eens goed kijkt naar de regeling en naar de gevolgen, in dit geval voor de bestuurders bij de decentrale overheden, provincies, gemeenten, waterschappen, maar ook voor de volksvertegenwoordigers aan de overzijde zelve.

Collega Ruud Koole heeft er al behartigenswaardige woorden over gesproken. Waarom is er een regeling voor politieke ambtsdragers? Die is er om te voorkomen dat we niet meer het beste uit de samenleving als politieke ambtsdragers op die posities krijgen, die noodzakelijk zijn voor de verdieping, de verbreding en de borging van onze democratie, lokaal, provinciaal, bij de waterschappen, maar ook landelijk in de Staten-Generaal. Mensen die kiezen voor het wethouderschap, mensen die ervoor kiezen om gedeputeerde te worden, mensen die kiezen voor het dagelijks bestuur bij een waterschap en mensen die kiezen voor de Tweede Kamer lopen ongelofelijk veel risico. Zij lopen het risico dat ze voortijdig moeten aftreden. In de vorige periode was dat ruim 30% van de wethouders, als gevolg van politieke kwesties, van politieke conflicten, maar ook van het hier en daar niet echt goed functionerende collegiaal bestuur. Wij moeten niet willen dat mensen niet meer kiezen voor het wethouderschap of om een gedeputeerde te zijn, zeker niet in een tijd dat er grote decentralisaties komen naar de lokale overheid. Het wordt steeds lastiger en complexer. Gemeenten krijgen steeds zwaardere taken en verantwoordelijkheden. Dat vergt het uiterste van een professionele organisatie, de gemeentelijke ambtenaren, en dat vergt het uiterste van het lokale bestuur. Daar willen we de beste mensen

voor hebben, mensen die vaak hun baan opzeggen, vaak nauwelijks meer een terugkeergarantie hebben en alle politieke risico's lopen van dien.

De heer **Engels** (D66): Ik wil reageren op een onderdeel uit het betoog van collega Thissen: het afbreukrisico en het hoge percentage afgetreden bestuurders. Hij noemde allerlei factoren, maar ik miste één factor, namelijk dat soms het eigen handelen van een bestuurder aanleiding kan zijn voor een vroegtijdig vertrek. Dat lijkt mij een relevante factor als ik goed om mij heen kijk. Dat brengt de vraag met zich of het ook niet een aspect is in deze materie dat bestuurders, voordat zij zo'n publiek ambt aanvaarden, een eervol ambt, zelf goed in de spiegel kijken of zij wel beschikken over alle kwalificaties daarvoor.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Niet alleen de bestuurders zelf, maar ik hoop ook de kandidatencommissies die de bestuurders moeten selecteren. In dat opzicht heb ik wel enige ervaring, namelijk met wat je over je heen krijgt als je niet positief bent over een kandidaat. Het is blijkbaar niet de bedoeling dat je dit publiek maakt. Ik ben het dus eens met de heer Engels. In mijn schets over het aftreden als gevolg van politieke conflicten laat ik echter in het midden of de oorzaak daarvan is gelegen in het opereren van de persoon zelve dan wel in het feit dat het onderwerp dat hij of zij naar voren heeft gebracht zo controversieel ligt in de lokale samenleving dat een meerderheid van de raad hem of haar de laan uitstuurt. Dat kan aan beide aspecten liggen. Het vergt nogal wat verantwoordelijkheidsbesef bij politieke partijen. Mijn zorg is dat de werving en selectie niet makkelijker worden als de risicoafdekking wordt verkleind. Dat is het verhaal over de risicoafdekking, de rechtszekerheid en de zorgvuldigheid omtrent lokale bestuurders op het moment dat zij kiezen voor het wethouderschap, voor het dagelijks bestuur in een provincie of in een waterschap en voor het Tweede Kamerlidmaatschap.

Ik wil weleens weten wat de evaluatie van de versobering in 2010, die er nog niet is, zou opleveren. Zijn mensen eerder aan de slag gegaan door die sollicitatieplicht en door de verkorting van de uitkeringsduur? Is daar al zicht op? Hoeveel ex-wethouders zijn nog werkloos? Hoeveel ex-Tweede Kamerleden van de vorige periode, 2010, zijn nog werkloos?

De heer **Vliegenthart** (SP): De heer Thissen weet ongetwijfeld wat de versobering in het huidige voorstel is. Dat is geloof ik 8 maanden. Nee, het zijn 10 maanden, precies, het gaat van 12 naar 2 maanden.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Men is van 48 maanden naar 38 maanden gegaan.

De heer **Vliegenthart** (SP): Ja, inderdaad, in plaats van 4 jaar is het nu 3 jaar en 2 maanden. Hoe groot denkt de heer Thissen zelf dat de impact hiervan is bij de uiteindelijke afweging van een

wethouder of een gedeputeerde van de vraag of hij wel of niet in het bootje stapt?

De heer **Thissen** (GroenLinks): Dat weet ik niet. Daar zou ik nou graag onderzoek naar hebben laten doen. In mijn dagelijkse functie als directeur van het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten krijg ik steeds meer signalen van onder anderen gemeentesecretarissen en directeuren uit de ambtelijke organisatie dat zij zich zorgen maken over de kwaliteit van het lokale bestuur. Ik wil die zorgen niet helemaal toeschrijven aan het versoberen van een regeling. Dat zou flauw zijn, vooral ook omdat daar geen onderzoek naar gedaan is. Het is echter wel een zorgwekkende ontwikkeling in het licht van steeds zwaarder wordende taken en verantwoordelijkheden voor het lokale bestuur. Daarop kan van alles van invloed zijn, onder andere de versobering. Ik wil dus graag weten of de evaluatie er komt. Zijn daar al tekenen van of niet?

Tegelijkertijd realiseer ik mij dat deze Kamer en de Tweede Kamer regelmatig ingrijpen in de versobering van allerlei regelingen in de verzorgingsstaat. Vlak voor het zomerreces hebben wij de AOW-gerechtigde leeftijd en de pensioengerechtigde leeftijd verhoogd, trapsgewijs. Dit heeft consequenties voor alle werkenden, want zij moeten langer doorwerken. Volgens mij is daar een meerderheid van de bevolking inmiddels wel voorstander van. Dit heeft echter ook pijnlijke financiële gevolgen voor al de mensen die met FLO-regelingen, vervroegd pensioen, VUT-regelingen, pre-VUT-regelingen en dat soort regelingen eruit zijn gegaan en die dadelijk een aantal maanden AOW moeten missen. Toen was er vrijwel niemand die zich afvroeg of dit de rechtszekerheid zou aantasten, of dit niet wat onzorgvuldig was en of er goede overgangsregelingen waren. Ik heb destijds een motie ingediend en minister Kamp heeft toegezegd dat hij de strekking van de motie overneemt, namelijk het verzoek om te bekijken of er scenario's zijn om die groep mensen op een andere wijze tegemoet te komen.

Wij hebben de duur van de werkloosheid in de afgelopen 10 jaar ook een aantal keren verlaagd. Wij hebben de vervolgitkering afgeschaft. Wij zijn strenger geworden op de bijstand als gevolg van de Wet werk en bijstand. Als ik sommige partijen met hun blauworanje onderstreepte sinterklaasrijmpjes moet geloven, gaat dit de komende jaren nog veel strenger worden, als zij het voor het zeggen hebben. De vraag is echter of dit alles oplevert wat wij willen en voor ogen hebben, namelijk om meer mensen actief te krijgen op de arbeidsmarkt. Het is de vraag of wij dat doel bereiken. Het is de vraag of er meer ex-wethouders, meer ex-Kamerleden, meer werklozen en meer arbeidsgehandicapten sneller aan het werk gaan zodra de hoogte en de duur van hun uitkering verlaagd wordt. Het is de vraag of dit een meer participerende samenleving bevordert en eerder nabij brengt dan wat er nu is. Waarom grijpen wij anders in dit soort regelingen in? De beweegredenen kan toch niet alleen van financiële aard zijn, want dat zou heel flauw zijn.

Ik sluit mij aan bij de opmerkingen van collega Koole betreffende het ruime citaat uit de recente brief van de Wethoudersvereniging die namens IPO, de Waterschappen, Raadslid.Nu en de VNG is ingediend. Ik vind overigens sowieso, en dit geldt misschien voor het hele Lenteakkoord, dat de gevolgen zijn dat het zorgvuldige overleg met de partijen die de aangewezen partner zijn om daarover te praten, onder ernstige druk heeft gestaan. Vanuit de Unie van Waterschappen, het IPO, de VNG en de Wethoudersvereniging bereiken mij geluiden dat dit niet de schoonheidsprijs verdient. Bovendien leidt het tot nogal wat interpretatieverschillen over de voortzetting van overgangsregelingen. Is de minister van zins om de bestaande overgangsregeling voor de groep die hier bedoeld wordt, voort te zetten? Is de minister van plan om naar specifieke gevallen te kijken en te bezien of er het kader van een hardheidsclausule enigszins daaraan tegemoet kan worden gekomen?

Uiteindelijk gaat het erom dat wij rechtszekerheid bieden in gelijke gevallen voor alle beroepsgroepen; daar ben ik het op zich wel mee eens. Het is echter niet de bedoeling dat dit leidt tot mindere kwaliteit van bestuurders. Ik maak mij daarover grote zorgen. Natuurlijk moet je voor het besturen van een lokale overheid ook passie en hartstocht hebben. Menigeen verklaarde mij voor gek toen ik op mijn 37ste mijn baan opgaf en koos voor het onzekere bestaan van wethouder. Men zei tegen mij dat je zoiets pas boven je 50ste zou moeten doen. Men begreep niet dat ik in de bloei van mijn leven koos voor het bestaan van een lokaal bestuurder. Maar goed, ik heb nu eenmaal een onuitwisbare en onuitroeibare passie voor het lokale bestuur. Die zal er niet snel uit gaan. Ik maak mij echter wel zorgen over de ontwikkeling in het lokaal bestuur. Dat heeft voor een deel te maken met de regelingen waarin je mensen bescherming weet te bieden. Ik wacht het antwoord van de minister met veel genoegen af.

*N

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Voorzitter. Mijn fractie kan zich in grote lijnen verenigen met de voorgestelde korting van de uitkeringsduur, van maximaal vier jaar naar maximaal drie jaar en twee maanden. Ook politieke ambtsdragers zullen een bijdrage moeten leveren aan de bezuinigingen en zullen dus moeten inleveren. In het onderhavige wetsvoorstel is aangeknoopt bij de termijn van de WW-uitkering voor gewone werknemers, die eveneens op maximaal drie jaar en twee maanden is gesteld.

Mijn fractie hecht er wel aan om hier duidelijk uit te spreken dat wettelijk geen automatische aanpassing aan de duur van de WW-uitkering moet worden verankerd, zoals wel is voorgesteld door de VVD-fractie in de Tweede Kamer. Zij is het eens met de opvatting van de minister dat de politieke ambtsdragers die in aanmerking komen voor een uitkering krachtens de Appa, lang niet in alle opzichten kunnen worden gelijkgesteld met gewone werknemers. Het is inderdaad in het algemeen belang dat er capabele

en vakbekwame mensen zijn die de relatieve rust van een baan onder omstandigheden willen inruilen voor een onzekere toekomst als wethouder, lid van Gedeputeerde Staten of lid van de Tweede Kamer. Een goede pensioenregeling, zoals die in de Appa is neergelegd, draagt daar zeker aan bij. De uitkeringstermijn zou in de ogen van de CDA-fractie dan ook in beginsel geheel los moeten blijven van die van de gewone WW-uitkering. Als zou blijken dat er geen goede wethouders, gedeputeerden etc. meer te vinden zijn, zou er wellicht reden zijn om de regeling opnieuw te herzien. Daarom lijkt een evaluatie mij van groot belang, met name voor de politieke ambtsdragers bij de lagere rechtsgemeenschappen. Mijn eerste vraag aan de minister is dan ook of zij genegen is om het wetsvoorstel te evalueren en te bekijken wat de eventuele gevolgen zijn, met name ook op het niveau van de lagere rechtsgemeenschappen, bijvoorbeeld na drie jaar en twee maanden.

Hoewel er altijd een zekere willekeur is gelegen in een wijziging van een termijn -- waarom wordt de termijn niet ingekort naar drie jaar of drieënhalf jaar? -- acht onze fractie de argumenten van de minister om in deze tijd van crisis de termijn van de uitkering met tien maanden te bekorten, overtuigend. Onze fractie verwacht niet dat zich geen capabele mensen meer zullen aanmelden voor de relevante politieke functies uitsluitend omdat de termijn voor het vinden van een nieuwe baan met tien maanden is verkort. Dat is tot nu toe ook niet gebleken, gezien de kandidaten op de lijsten voor de Tweede Kamerverkiezingen, op wie wij morgen kunnen stemmen.

De minister heeft er niet voor gekozen om eerbiedigende werking aan het wetsvoorstel te verlenen. Mijn fractie kan hiermee na enige aarzeling wel akkoord gaan. Uit wetstechnisch oogpunt zou het chiquer zijn geweest als aan de regeling eerbiedigende werking was verleend. Gelet echter op de ernst van de crisis en de noodzaak dat ook politieke ambtsdragers hun steentje behoren bij te dragen aan de oplossing hiervan, kan onze fractie billijken dat de wet met onmiddellijke ingang, althans met ingang van 18 september aanstaande, in werking zal treden en dus ook de zittende wethouders, gedeputeerden, zal treffen.

De heer **Koole** (PvdA): Mevrouw Lokin-Sassen noemde net het belang van een evaluatie. Ze zou graag zien dat die evaluatie eventueel na drie jaar en twee maanden plaatsvindt. Zou het dan niet veel beter zijn, juist ook ten behoeve van een ordentelijke wetgeving, om pas na het beschikbaar komen van de evaluatie van de vorige grote aanpassing, te bezien of er een aanpassing nodig is? Dat kan leiden tot de voorliggende aanpassing, maar nu is het nog wel heel vroeg om dat te doen. Het tweede punt van mevrouw Lokin-Sassen is als volgt. Ze zei dat dit vanuit wetstechnisch oogpunt niet ideaal is, maar dat de bijzondere omstandigheden van de crisis ertoe nopen en dat politici ook willen bijdragen aan de bestrijding van die crisis. Echter, het Lenteakkoord bevat maatregelen die ook zonder dit wetsvoorstel doorwerken in de positie van de politieke

ambtsdragers. Ik heb net zelf de nullijn voor de ambtenaren genoemd. Die heeft ook een effect op de positie van politici. Via die maatregel dragen ze dus bij aan de crisis. Waarom zou je dan nu, zonder evaluatie, alweer een extra ingreep plegen? Is het niet veel beter om in ieder geval de rechtszekerheid voor wethouders en gedeputeerden te handhaven, en dat je pas op basis van een echte evaluatie -- die mevrouw Lokin-Sassen zelf ook wil -- aanpassingen doorvoert?

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Deze maatregel is duidelijk een noodmaatregel in verband met de ernst van de crisis. Daarom moet er extra, ook door politieke ambtsdragers, worden bijgedragen. Niet alleen door op de nullijn te blijven, maar ook door de termijn van de uitkering te bekorten, waarbij je een redelijke termijn behoudt om een nieuwe baan te vinden met een salaris dat op een gelijk niveau ligt als dat van een wethouder of gedeputeerde. Drie maanden en twee maanden is een heel lange tijd om een nieuwe baan te vinden, ook in deze periode, zeker voor mensen die politiek weten te presteren. Om die evaluatie wil ik ook voor dit wetsvoorstel wel vragen, maar dat is voor mij geen reden om eerst de evaluatie van de in 2010 genomen maatregelen af te wachten. We kunnen het een doen en we moeten het ander niet laten.

De heer **Koole** (PvdA): De term "noodsituatie" wordt gebruikt.

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Noodmaatregel.

De heer **Koole** (PvdA): Maar wel de term "nood". Dat betekent dat u vermoedt dat zaken gigantisch uit de hand lopen als deze maatregel niet zou worden genomen. Hiermee moet immers een noodsituatie worden opgelost. Welke zaken lopen gigantisch uit de hand?

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Nee, ik zeg dat de ernst van de crisis ertoe noopt dat wij deze maatregelen moeten nemen. Niemand doet dat met plezier.

De heer **Koole** (PvdA): Ik bedoel niet de maatregelen van het Lenteakkoord. Dat is een andere afweging. In het Lenteakkoord staat dat de uitkeringsduur wordt gekort. Dat wordt gekoppeld aan de andere maatregelen. Betekent dit dat je ook moet ingrijpen in de bestaande rechtspositie voor de zittende politieke ambtsdragers? Is de nood zo hoog dat zelfs het rechtszekerheidsbeginsel opzij moet worden geschoven? Wat gaat er mis als je dat voor die groep niet zou doen?

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Ik kom daarover te spreken. De langstudeerboete -- ik mag niet over boete praten, maar dat doe ik toch wel graag -- en een verhoging van collegegelden gelden bijvoorbeeld ook voor studenten die al aan het studeren zijn. Een dergelijke verhoging van het collegegeld of een langstudeerboete voeren wij niet pas in wanneer de studenten zijn afgestudeerd. Laten we wel wezen. En dat is hier ook het geval.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat u uw betoog vervolgt.
**

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Ja, want ik kom hier echt nog over te spreken. Met name aan artikel 1 van het eerste protocol wijd ik enige aandacht.

Uit wetstechnisch oogpunt zou het beter en chiquer zijn geweest als er wel eerbiedigende werking zou worden verleend. Gelet echter op de ernst van de crisis en de noodzaak dat ook politieke ambtsdragers hun steentje behoren bij te dragen aan de oplossing daarvan, kan onze fractie het billijken dat de wet met onmiddellijke ingang, althans met ingang van 18 september -- indien er vandaag over gestemd wordt -- in werking zal kunnen treden. Daardoor zal het ook zittende wethouders, gedeputeerden et cetera treffen. Aandachtspunt daarbij blijft wel de vraag of zittende politieke ambtsdragers dan een recht wordt ontnomen in de zin van artikel 1, Eerste Protocol EVRM, zoals een aantal wethouders naar voren heeft gebracht. Naar de mening van de CDA-fractie is dat niet het geval. Een politieke ambtsdrager heeft namelijk niet per se recht op vier jaar uitkering. Hij heeft recht op minimaal twee jaar uitkering, en dan nog slechts indien en voor zover hij binnen deze termijn geen nieuwe baan vindt die evenveel salaris biedt als dat van het politieke ambt. Als ik "hij" zeg bedoel ik uiteraard ook "zij". Mijn fractie gaat ervan uit dat alle thans zittende politieke ambtsdragers die bij aanvaarding van dit voorstel getroffen worden door de verkorting van de uitkeringsperiode, dit politieke ambt niet hebben aanvaard vanwege de riante uitkering na ommekomst van de zittingstermijn, maar om andere, eigenlijke redenen. Zij gaat er voorts van uit dat zij zich allen na ommekomst van hun termijn volledig inzetten om een nieuwe baan te vinden, niet alleen omdat het wettelijk verplicht is sinds 2010, maar omdat het zo hoort. Het doel hiervan is dat zij zo kort mogelijk of beter nog helemaal niet gebruik hoeven te maken van de Appa-regeling, in ieder geval niet langer dan drie jaar en twee maanden.

Politieke ambtsdragers van 55 jaar of ouder vallen nog steeds buiten deze regeling, als ik het antwoord van de minister op een vraag van de SGP in de Tweede Kamer tenminste goed heb begrepen. Ik stel die vraag ook in deze Kamer om uit de mond van de minister zelf het antwoord te horen. Geldt de uitzondering voor de thans zittende leden die aftreden of afgetreden zijn vóór 18 september aanstaande, die dus nog vallen onder de wet van 2010, ook nu de duur van de uitkering opnieuw wordt verkort van vier jaar naar drie jaar en twee maanden? Geldt de uitzondering evenzeer voor hen die 55 jaar of ouder zijn als ze wethouder af raken na 18 september aanstaande? Als ik het goed begrepen heb, geldt die uitzondering ook voor wethouders die na 18 september aftreden. Alleen de termijn is dus verkort, maar er worden geen wijzigingen aangebracht in de uitzonderings- en overgangsregeling.

De AOW-leeftijd zal binnen afzienbare tijd worden verhoogd. In de Appa is de AOW-leeftijd

gesteld op 65 jaar. Onduidelijk is wat er thans gebeurt met de uitkering wanneer iemand 65 jaar is geworden, maar wellicht binnen afzienbare tijd nog geen AOW krijgt. De minister heeft dit probleem ook gezien en meldde in de Tweede Kamer reeds dat een separaat wetsvoorstel aanhangig wordt gemaakt waarmee de harmonisatie met de AOW wordt bewerkstelligd. Dit is noodzakelijk, want het moet natuurlijk niet zo zijn dat er een gat ontstaat tussen de Appa-uitkering en de AOW-leeftijd. Kan de minister ons mededelen op welke termijn dit wetsvoorstel tegemoet kan worden gezien? Kan de minister toezeggen dat er voor ambtsdragers van 55 jaar en ouder geen gat ontstaat tussen de Appa-uitkering en het recht op AOW?

De heer **Vliegenthart** (SP): Ik zag u al glimlachen, voorzitter, dus u weet waarschijnlijk wat er komt.

De **voorzitter**: Ik heb een vermoeden.
**

De heer **Vliegenthart** (SP): Geldt dit alleen voor ambtsdragers of zou dit voor alle burgers in Nederland moeten gelden?

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): We spreken hier over de Appa. Mijn woordvoering gaat over deze regelgeving.

De heer **Vliegenthart** (SP): Dat is een formeel antwoord, maar ik heb de CDA-fractie niet horen protesteren toen de AOW-leeftijd werd verhoogd en er ook mensen tussen wal en schip dreigden te vallen. Waarom zou de opmerking van mevrouw Lokin-Sassen voor de Appa wel gelden en voor gewone werknemers in Nederland niet?

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Ik blijf bij mijn antwoord. We spreken hier over de Appa. Ik ben geen woordvoerder geweest inzake de AOW. Ik ben hier woordvoerder voor de Appa. Ik wil mij dus hiertoe beperken.

De **voorzitter**: Mijnheer Vliegenthart, tot slot.
**

De heer **Vliegenthart** (SP): Dit is natuurlijk interessant. Ik neem aan dat de CDA-fractie met één mond spreekt en dat zij de vraag hier moet kunnen beantwoorden waarom een en ander voor de een wel geldt en voor de ander niet. Ik kan het argument volgen dat hier over de Appa wordt gesproken, maar enige consistentie in de ideologie en in de standpuntbepaling van het CDA op dit terrein zou prettig zijn.

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Ik blijf bij mijn antwoord. Het spijt mij zeer.

*N

De heer **Vliegenthart** (SP): Voorzitter. Ik moet eerlijk zeggen dat ik het debat tot nu toe met de nodige geamuseerdheid heb gevolgd. Dit is een afspraak van de Kunduz-coalitie om voor de

verkiezingen nog orde op zaken te stellen wat de begroting van 2013 betreft. Het zal de minister niet verbazen dat wij bij veel van de afspraken van de Kunduz-coalitie vraagtekens hebben, dan wel dat wij ons verzetten. Maar ik kan haar gerust stellen: dit deel van die afspraken kan volledig op de instemming van mijn partij en van de fractie in dit huis rekenen.

Vanuit het maatschappelijk middenveld -- VNG, IPO, Unie van Waterschappen en de bonden van CvK's en burgemeesters -- is gevraagd of die eerbiedigende werking wel zo netjes is. De genoemde organisaties hebben zich vooral beklaagd over het feit dat ze niet geconsulteerd zijn. Hoe is het proces naar deze groepen toe feitelijk verlopen? Deelt zij die inschatting, of heeft zij een andere perceptie?

Mijn fractie is van mening dat je normaal gesproken eerbiedigende werking, voor zover dat mogelijk is, in stand moet houden. Maar inderdaad: nood breekt wet. De crisis is er inderdaad eentje die opgelost mag worden. Als politici dan het goede voorbeeld zouden geven, dan kan dat geen kwaad. Het mooie is dat de Tweede Kamer dit wetsvoorstel unaniem heeft aangenomen, en dat het ook betrekking heeft op de zittende Kamerleden die volgende week afscheid zullen nemen. Zij snijden dus wel degelijk in eigen vlees. Daarvoor moeten we ze erkentelijk zijn. Het had wat ons betreft nog een stapje verder gemogen, maar laat het beste niet de vijand zijn van het goede. Hoe weegt de minister de argumentatie van de verschillende beroepsgroepen? Vindt zij dat ze een punt hebben als ze spreken over de eerbiedigende werking? Of geldt volgens de minister de algemene regel dat, als wij iets doen aan bijvoorbeeld het ontslagrecht en de duur van de WW, er ook geen eerbiedigende werking is ten opzichte van de werknemers die op dit moment in loondienst zijn, zodat het daarom ook zou kunnen voor de beroepsgroepen waarover we vandaag spreken? Ik ben benieuwd naar de principiële afweging van de minister. Is dit inderdaad een noodsprong, of past dit volgens de minister in een algemeen beleid voor gewone werknemers en voor de mensen waarover wij het vandaag hebben?

Politiek bedrijf je als beroep, maar ook als een roeping. Dat wil zeggen dat er een goede geldelijke vergoeding tegenover mag staan. Volgens mijn fractie is dat vandaag ook niet in het geding. Politici behoren nog steeds bij de beste 5% verdienenden van Nederland en dat zal niet veranderen. Ook de politici die werkloos raken na een politiek conflict of anderszins, houden een regeling die beter is dan die voor de doorsnee werknemer. De vraag van de VVD-fractie in de Tweede Kamer was of de duur van de regelingen niet automatisch gekoppeld kon worden aan de WW. Dat is voor mijn fractie een relevante. De minister heeft dat van de hand gewezen, maar ik hoor graag nog eens haar argumentatie daaromtrent.

Mijn fractie zal voor het voorliggende wetsvoorstel stemmen.

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. De met dit voorstel beoogde beperking van de wachtgeldregeling voor publieke ambtsdragers vloeit voort uit het Lenteakkoord en is inderdaad met algemene stemmen aangenomen in de Tweede Kamer. Er bestaat dus blijkbaar algemene steun voor een verdere normalisering van de rechtspositie van politici en bestuurders. De D66-fractie onderschrijft deze ontwikkeling. Politici en bestuurders zijn aan de ene kant weliswaar geen werknemers, hebben daarom ook geen reguliere "arbeidsvoorwaarden", maar lopen wel andere en vaak grotere afbreukrisico's. Op onderdelen afwijkende rechtspositionele regelingen zijn met andere woorden redelijk en gerechtvaardigd. Aan de andere kant moeten deze bijzondere voorzieningen van politici en bestuurders niet in indirecte zin alsnog voor een deel werknemers maken. Zo is een wachtgeldregeling bedoeld als overbrugging naar een volgende functie en is die geen inkomensgarantie. Er moet met andere woorden een prikkel zijn om uit de wachtgeldsituatie te komen.

Mijn fractie heeft op grond hiervan begrip voor de voorgestelde maatregel. In de afgelopen jaren zijn al regelmatig aanpassingen gepleegd in de uitkerings- en pensioenrechten van politici als gevolg van maatschappelijke en politieke ontwikkelingen in het socialezekerheids- en pensioenrecht. Ook het opnemen in het begrotingsakkoord van deze maatregel kan mijn fractie billijken. Van politici en bestuurders mag immers ook een bijdrage worden gevraagd aan de financiële taakstellingen voor het op orde brengen van de rijksbegroting. Met het kabinet menen wij dat de nu voorgestelde verkorting van de wachtgeldduur met tien maanden, waarmee voorshands eenmalig wordt aangehaakt bij de Werkloosheidswet, de uitkeringsvoorziening van politieke ambtsdragers niet wezenlijk aantast.

Uit de wereld van de gemeenten, provincies en waterschappen zijn intussen signalen gekomen over juridische risico's in de sfeer van zorgvuldigheid en rechtszekerheid. Het kabinet heeft er namelijk van afgezien voor de thans zittende publieke functionarissen een overgangsregime op te nemen. Dat is op het eerste gezicht inderdaad opvallend en doet ook de vraag rijzen of het voorstel hiermee niet te kwetsbaar wordt. Het belang van het op orde brengen van de rijksbegroting weegt weliswaar zwaarder dan de financiële perspectieven van politici en bestuurders, maar wij moeten voorkomen dat er een indruk van Einzelfallgesetzgebung ontstaat. Dat is vandaag het centrale thema van de D66-fractie.

Nu is uiteindelijk geen terugwerkende kracht toegekend aan de voorgestelde maatregel, zodat de reeds toegekende voorzieningen worden geëerbiedigd. Op dit punt is met andere woorden goed geluisterd naar de Raad van State. Als ik het goed begrijp behoudt daarnaast ook een deel van de zittende bestuurders die al in de vorige zittingsperiode actief waren zijn rechten. Graag vraag ik de minister of met deze insteek in voldoende mate het gevaar van rechterlijke interventies op grond van een onrechtmatige

aantasting van rechtspositionele belangen van publieke ambtsdragers is afgewend.

Een tweede door VNG, IPO en Unie van Waterschappen geventileerde zorg betreft een democratisch risico in de sfeer van een afbrokkelend rekruteringspotentieel. Dit voorstel zou bijdragen aan een vermindering van de kwaliteit van het decentraal bestuur. Een verdere versobering van de rechtspositie van politieke ambtsdragers zou er namelijk toe kunnen leiden dat steeds minder gekwalificeerde personen zich beschikbaar stellen voor publieke functies. Laat ik vooropstellen dat mijn fractie de zorg voor de kwaliteit van de lokale en provinciale democratie deelt. Het probleem van de afnemende beschikbaarheid van gekwalificeerde decentrale volksvertegenwoordigers en bestuurders kan in onze ogen echter niet en zeker niet uitsluitend verklaard worden uit een versobering van de rechtspositionele, met name financiële regelingen. Wie binnen het openbaar bestuur goed om zich heen kijkt, ziet dat politieke partijen steeds meer moeite hebben om uit een afgenomen ledental en als gevolg van een verminderde belangstelling van een groot aantal in beginsel geschikte personen, voldoende kandidaten voor de vervulling van een politiek ambt te rekruteren. De motieven om daarvoor niet beschikbaar te zijn, lijken niet zozeer ingegeven door het krimpende financiële en rechtspositionele perspectief, als wel door een gebrek aan ambitie om actief te zijn in publieke ambten die qua legitimatie, imago, afbreukrisico en professionele uitdaging onder druk staan. Paradoxaal genoeg vormt de vervulling van een politieke functie vervolgens voor andere, niet op voorhand in alle opzichten gekwalificeerde partijleden een financieel en rechtspositioneel aantrekkelijk perspectief. Met andere woorden: het is nog maar de vraag of het niveau van de lokale en provinciale democratie wordt bedreigd door een in casu overigens geringe versobering van de publieke arbeidsvoorwaarden. De afnemende maatschappelijke differentiaties binnen politieke en bestuurlijke organen lijken mij veel relevanter. Graag verneem ik dan ook de visie van de minister op deze hypothese alvorens een stemadvies aan mijn fractie voor te leggen.

*N

Mevrouw **Huijbregts-Schiedon** (VVD): Voorzitter. Het voorliggende wetsvoorstel is onder stoom en kokend water tot stand gekomen. Soms moet dat en werkt deze Kamer daaraan mee, maar hoe groot de haast en de gevoelde politieke druk ook zijn, zorgvuldigheid van wetgeving dient de standaard te blijven, ook in dit geval of misschien wel juist in dit geval.

Een ingrijpende versobering van de wachtgeldregeling heeft al in maart 2010 haar beslag gekregen. Deze tussentijdse wijziging van de uitkeringsduur van 48 naar 38 maanden komt, wat de VVD betreft, daar wel heel snel bovenop, hoewel zij in haar strekking door de VVD wordt gesteund. Zelfs als oud-gemeente- en provinciebestuurder onderschrijf ik deze maatregel en sluit ik mij

helemaal aan bij de redenering van de heer Engels dat dit ook een prikkelende werking zou kunnen hebben.

Met de flankerende maatregelen van begeleiding en toeleiding naar de arbeidsmarkt is inmiddels ruime ervaring opgedaan. Ik hoor graag van de minister wat de effecten van de financiële inzet van het Rijk zijn geweest.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik neem aan dat mijn collega net als ik erg benieuwd is of die prikkelende werking, ook bij de eerste versoberingsslag in 2010 -- van 60 maanden naar 48 maanden -- geleid heeft tot het sneller weer aan de slag gaan van wethouders die toen of tussentijds zijn afgetreden. Het is namelijk interessant of de stelling van mijn collega daardoor wordt onderschreven. Ik geloof in het algemeen immers niet in een prikkelende werking als je mensen centen afpakt.

Mevrouw **Huijbregts-Schiedon** (VVD): Daar heeft de heer Thissen gelijk in, maar hij moet niet vergeten dat ook het flankerend beleid sinds 2010 vorm heeft gekregen. Er is een intensieve begeleiding van alle wethouders die op de arbeidsmarkt komen. Daarbij worden zij teruggeleid en gecoacht naar de arbeidsmarkt. Het is dus niet helemaal te vergelijken met de situatie van voor 2010.

Meer moeite heeft ook de VVD met de kwestie van de eerbiedigende werking en het overgangsrecht uit 2010. Daar is al heel veel over gezegd; daarom stel ik korthedshalve een aantal vragen. Zittende politieke ambtsdragers vallen onder de werking van dit wetsvoorstel, overigens blijkbaar zonder dat daarover in overleg is getreden met de vertegenwoordigende organisaties van de betrokkenen. Het signaal dat de Tweede Kamer zelf wilde afgeven, treft dus zonder meer ook de decentrale bestuurders. De vergelijking met wetsvoorstel 32600 over de topsalarissen is, zoals al is gezegd, treffend. Het is zeer de vraag of er sprake is van juridische houdbaarheid van deze ingrepen in relatie tot artikel 1 van het Eerste Protocol van het EVRM. Hoe verdedigt de minister de proportionaliteit van de directe invoering van deze maatregel? Waarom wordt er niet fatsoenlijk gewacht tot na de betreffende verkiezingen? Daarmee wordt een mogelijk conflict over het Eerste Protocol van het EVRM, met alle gevolgen van dien, namelijk voorkomen, terwijl de aanpassing -- dus de maatregel zelf -- intact blijft. Over hoeveel geld gaat het eigenlijk als de minister deze maatregel zou uitstellen tot na de verkiezingen? Welk dringend algemeen belang is er gediend met directe invoering?

Er is veel onduidelijkheid over de doorwerking van het vastgestelde overgangsrecht van 2010. In de memorie van toelichting lees ik keer op keer dat het overgangsrecht geëerbiedigd wordt, maar het effect schijnt voor sommige groepen toch anders te zijn. Kan de minister nog eens precies uitleggen wat er wel en niet verandert voor de bestuurders die voor 2010, soms al heel lang daarvoor, zijn aangetreden? Dat is al eerder

gevraagd en ik sluit mij bij die vraag aan. De VVD-fractie wacht de reactie van de minister met belangstelling af.

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Ik wijs mevrouw Huijbregts erop dat er geen sprake is van een korting in geld, maar alleen een inkorting van de termijn, van de tijd. De vergelijking met de Wet normering topinkomens gaat in dat licht niet op.

Mevrouw **Huijbregts-Schiedon** (VVD): Dat is niet waar. Als je vier jaar recht hebt op een uitkering en dat wordt tien maanden minder, dan krijg je de facto tien maanden minder geld.

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Dat recht heb je nu niet zonder meer.

Mevrouw **Huijbregts-Schiedon** (VVD): Het gaat om opgebouwde rechten. Er wordt ingegrepen in de rechtspositieregeling van een beroepsgroep. Daarvoor moet je goede redenen hebben.

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Zittende wethouders hebben op dit moment geen recht op een uitkering van maximaal vier jaar.

Mevrouw **Huijbregts-Schiedon** (VVD): Ze mogen erop rekenen dat ze tot vier jaar de kans krijgen om op de arbeidsmarkt te herintegreren.

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Dat geldt lang niet voor iedereen. Als je maar drie maanden wethouder bent geweest, heb je recht op maximaal twee jaar. Het is heel erg gedifferentieerd.

Mevrouw **Huijbregts-Schiedon** (VVD): Gelukkig zijn er heel veel politieke ambtsdragers die zelfs nooit gebruikmaken van de wachtgeldregeling.

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Daarin kunnen we elkaar weer vinden.

*N

De heer **Ester** (ChristenUnie): Het Lenteakkoord vraagt veel van de Nederlandse samenleving. Het gaat om 12 mld. aan saldoverbeterende maatregelen, waarvan 8,5 mld. lastenverzwaringen en 3,5 mld. ombuigingen op de overheidsuitgaven. Maatregelen die bedoeld zijn om de Nederlandse economie weer sterker te maken en te voldoen aan onze begrotingsverplichtingen. Bezuinigingen van een dergelijke omvang raken alle burgers. Mijn partij beseft als medearchitect van het Lenteakkoord en de daaruit voortvloeiende begroting 2013 de impact van de bezuinigingen op de samenleving ten volle.

Juist omdat er veel van alle Nederlanders gevraagd wordt, is het belangrijk dat ook politici zelf een herkenbare bijdrage leveren. Daar gaat een duidelijk maatschappelijk signaal van uit. Ook hierin voorziet het Lenteakkoord: de maximumduur van de wachtgeldregeling van politici wordt gelijkgesteld aan de maximale WW-duur. Nu is die duur vier jaar. Concreet betekent dit dat politieke

ambtsdragers recht hebben op een maximale WW-duur van 38 maanden. Het maximum dat voor iedere Nederlandse werknemer geldt.

Mijn fractie acht dit een redelijk, fair en proportioneel voorstel. De economische crisis waarin ons land zich bevindt, vraagt offers van iedereen. Politieke ambtsdragers moeten we daar niet van uitzonderen. Het gaat ook bepaald niet om bestuurders en vertegenwoordigers die we generiek als armlastig zouden kwalificeren. Wij zijn dan ook niet onder de indruk van argumenten als zou een maatregel zoals bekorting van de WW-duur het politieke ambt onaantrekkelijk maken en daarmee leiden tot ondervertegenwoordiging van bepaalde bevolkingsgroepen in ons systeem van politieke representatie. Zeker, politieke ambtsdragers kennen geen ontslagbescherming; hun herbenoeming is niet vanzelfsprekend. Zij functioneren immers op basis van de parlementaire vertrouwensregel en niet op basis van een contractuele verbintenis. En dat gegeven is kenmerkend voor wat we "het politieke risico" plegen te noemen. De normale werking van de arbeidsmarkt is daarbij niet aan de orde. Het arsenaal aan rechtspositionele voorzieningen is derhalve beperkt. Het is niet anders: it comes with the job.

Uitgangspunt van mijn fractie is dat bezoldiging nooit de doorslag mag geven in het zoeken of in het niet zoeken van een politiek ambt, en zeker niet de primaire drijfveer mag zijn. Voor ons als ChristenUnie is het dienstig zijn aan de res publica, gedreven door ons politiek, godsdienstig en cultureel gedachtegoed, de bepalende factor om ons voor publieke functies te engageren.

Wij moeten ons als politici realiseren dat ons ambt niet langer een vanzelfsprekend krediet en aanzien geniet. Sterker, het vertrouwen in de institutionele politiek is ernstig geërodeerd. In dat licht bezien is het gepast dat politici ook zelf de broekriem aanhalen in economisch barre tijden. Het gaat overigens in dit wetsvoorstel om een bezuinigingsmaatregel die niet echt diep ingrijpt. Niet de hoogte, maar alleen de duur van de wachtgeldregeling wordt gecorrigeerd. De directe financiële consequenties voor politieke ambtsdragers vallen naar het oordeel van mijn fractie binnen aanvaardbare grenzen.

Voorzitter. Ik rond af. Soms komt er in dit huis een wetsvoorstel voorbij waarover je niet lang hoeft te debatteren. Dit wetsvoorstel is daarvan een voorbeeld. Gezien het belang van de maatschappelijke signaalwerking van dit wetsvoorstel wil mijn fractie de minister verzoeken om, uiteraard alleen indien de stemmingsuitslag dat rechtvaardigt, de goedkeuring van deze wet op daadkrachtige wijze naar de samenleving te communiceren. Het zal duidelijk zijn dat mijn fractie dit wetsvoorstel steunt.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*B
!Wet inburgering!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet inburgering en enkele andere wetten in verband met de versterking van de eigen verantwoordelijkheid van de inburgeringsplichtige (33086).

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Minister **Leers**: Voorzitter. Laat ik beginnen met het uitspreken van mijn waardering voor de Kamer en voor het feit dat zij dit voorstel al op de eerste dag na het reces op de agenda heeft gezet. Misschien is het goed om nog even in herinnering te roepen dat de behandeling van dit wetsvoorstel in de Tweede Kamer plaatsvond voor de val van het kabinet en de stemming erover erna. In deze Kamer is vervolgens gesproken over de controversialiteit van het voorstel. In dat verband heb ik in mijn brief van 16 mei 2012 het financieel belang van dit wetsvoorstel nog eens aangegeven. Tot mijn genoegen heeft de Kamer vervolgens besloten om het te behandelen. Ik hoop van harte dat wij het vandaag eens kunnen worden over dit wetsvoorstel. Ik zal de vragen van de fracties zo veel mogelijk meenemen in de puntsgewijze behandeling van het voorstel zoals dat voorligt.

Laat ik beginnen met de eigen verantwoordelijkheid, want dat is eigenlijk de kurk waarop het wetsvoorstel drijft. De kern van integratie is wat mij betreft het meedoen. Dat geldt voor iedereen in Nederland. Dat mogen wij ook verwachten van mensen die hier naartoe komen, die hier nieuw komen. De eigen verantwoordelijkheid staat voorop. Die vloeit in feite voort uit de burgerschapseisen die wij aan iedereen stellen, aan Nederlanders en aan mensen die als nieuwe Nederlander hier komen. Wij vragen dat dus ook van migranten. Wij mogen verwachten dat zij de taal leren om zo in te burgeren.

De wens is -- zo vat ik het maar even samen -- dat via deze wet mensen worden geholpen om eigenaar te worden van hun eigen toekomst. Dat geldt voor alle burgers in dit land. Iedereen is verantwoordelijk voor zijn eigen toekomst en voor ons als samenleving. Ik ben het volstrekt met de Kamer eens dat het een inspanning moet zijn van beide kanten, van de inburgeraar én van de samenleving. Integreren betekent in feite ook erbij horen. Mensen moeten proberen het beste te maken van zowel hun leven als van de samenleving. Daarmee wil ik overigens niet gezegd hebben dat de overheid zich volledig zal terugtrekken. Dat is precies de discussie die de Kamer vanmorgen met mij heeft gevoerd. De vraag was of beide aspecten, namelijk dat van de inburgeraar aan de ene kant en dat van de samenleving aan de andere kant, in dit stelsel in voldoende mate aanwezig zijn.

Ik heb goed gehoord dat een deel van de Kamer de rol van de overheid wat onderbelicht vindt en vraagt om meer accent daarop. Ik zal proberen om de Kamer ervan te overtuigen dat de rol van de overheid wel degelijk een zeer belangrijke is, ook in het nieuwe stelsel. De overheid moet zorgen voor de toegankelijkheid van het stelsel, voor voldoende kwaliteit en voor voldoende aanbod van voorzieningen. Bovendien moet de overheid waarborgen creëren om ervoor te zorgen dat mensen echt kunnen meedoen. Daar waar zij zelf niet in staat zijn om die eigen verantwoordelijkheid te nemen, moet de overheid hen faciliteren. Ik ben ervan overtuigd dat in het vernieuwde stelsel die rollen door de overheid op een goede manier in een goede balans worden ingevuld. Ik kom daar straks nog op terug als ik spreek over het sociale leenstelsel en de randvoorwaarden daarvan.

Mevrouw Meurs zei dat integratie veel meer is dan alleen inburgering, dat die meer moet omvatten dan alleen maar het leren van de taal of het doen van een inburgeringscursus. Ik denk dat zij daar gelijk in heeft. Inburgering is een eerste belangrijke stap. Het op basisniveau beheersen van de Nederlandse taal en enige kennis hebben van de Nederlandse samenleving zijn basisvoorwaarden voor het verdere integratieproces. Ik zie dat, net als mevrouw Meurs, als een eerste stap. Er moet worden geprobeerd om mensen via arbeidsparticipatie en het laten meedoen in de samenleving stappen verder te laten zetten.

Volgens mij is de kern van de zaak dat het kabinet er voluit voor heeft gekozen om de verantwoordelijkheid van de inburgeraar dik te onderstrepen. De heer De Graaff van de PVV vroeg of dit wel substantie heeft. Hij vroeg of de migrant wel eens daadwerkelijk wordt aangesproken op zijn verantwoordelijkheid en wel eens wordt geconfronteerd met financiële consequenties. Mijn antwoord op die vraag is gewoon: ja. De migrant kiest zelf voor de wijze van inburgering en de kosten ervan moeten primair door hemzelf worden opgebracht. Alleen als dat niet mogelijk is en als er sprake is van uitzonderlijke omstandigheden, zal de overheid te hulp moeten komen en de migrant terzijde moeten staan.

De heer **Marcel de Graaff** (PVV): De minister zal begrijpen dat ik erg blij ben met deze woorden. Is hij ook bereid om de Kamer, ook in de toekomst, te informeren over de aantallen? Over welke aantallen hebben wij het?

Minister **Leers**: Ja, dat zeg ik graag toe, temeer omdat ik van plan ben om de ontwikkeling van deze nieuwe wijze van inburgering te monitoren. Dat zal ik straks toelichten. Vanzelfsprekend krijgt de Kamer de resultaten daarvan toegestuurd.

De heer **Marcel de Graaff** (PVV): Daarvoor dank ik de minister heel hartelijk.

Minister **Leers**: De heer De Graaff stelde ook nog een andere vraag. Hij sprak over het binnenkomen van kansarme mensen of mensen met een bepaald

geloof. Hij vroeg of een en ander een drempel opwerpt tegen islamieten. Ik kijk daar misschien toch iets anders tegenaan. Laat ik nog eens benadrukken dat het doel van dit wetsvoorstel niet het opwerpen van extra drempels is. Het doel is niet om het migranten moeilijker te maken. Het gaat er nu juist om, mensen die binnenkomen toe te rusten voor een verblijf in dit land. Wij stellen daarbij ook wel eisen, zodat de toerusting echt iets voorstelt. Als de heer De Graaff daarop doelt, dan ben ik het volkomen met hem eens. Wij moeten echter niet via deze weg van de inburgering hobbels opwerpen om uiteindelijk mensen alleen maar te weren.

Het is misschien goed om kort nog eens in te gaan op de redenen voor deze wijziging van de inburgering. Er is immers gevraagd waarom ik eigenlijk iets wegdoe wat goed functioneert en waarom het nieuwe stelsel nodig is. De basis van het huidige stelsel is eigenlijk al gelegd toen de wet in 2006 werd aangenomen. Dat gebeurde nog onder minister Verdonk. Toen is een eerste inburgeringstraject op gang gebracht. Er was daarbij sprake van een inspanningsverplichting van de inburgeraar. Gaandeweg, in de loop der jaren, is de inspanningsverplichting omgezet in een resultaatsverplichting. Gaandeweg moesten inburgeraars voor een examen slagen. Dat examen werd dus een voorwaarde voor naturalisering. In 2010 werd het voldoen aan de inburgeringsplicht een voorwaarde voor het verkrijgen van een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd en voortgezet verblijf. Toen is ook de marktwerking voltooid. Dit wetsvoorstel is dus geen trendbreuk of een zoveelste stelselherziening.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): De minister stelt dat de marktwerking was voltooid toen het behalen van het examen een voorwaarde werd voor het verkrijgen van een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd. Minister Verdonk was aanvankelijk van plan om de financiering direct aan de markt over te laten. Zij wilde geen financiering, maar een sociaal leenstelsel. De markt zou een en ander wel ontwikkelen. Daarop is de regering teruggekomen omdat dit in de praktijk desastreus uitpakte. Dit heeft dus niets te maken met het moment waarop het een voorwaarde voor een verblijfsvergunning werd.

Minister **Leers**: Ik zie dat iets anders. Mevrouw Strik heeft wel gelijk als zij zegt dat dit door de overheid werd voorzien en dat dit niets met marktwerking te maken had. De overheid heeft echter de eerste jaren een achterstand willen inhalen. Zij heeft er een grote groep mensen bij willen betrekken die nog niet was ingeburgerd. Het ging daarbij om mensen die al wel in Nederland waren. Toen zijn ook de gemeenten hierbij in positie gebracht. De bedoeling was echter steeds dat de overheid voorwaarden zou stellen, de markt zou zorgen voor het aanbod en de inburgeraar vervolgens via kwaliteitseisen het papiertje moest zien te behalen. Dat is altijd de inzet geweest. De overheid zou de eisen stellen. Dat zal ook in het nieuwe stelsel zo zijn. De markt biedt iets aan. In

de oude situatie bood de markt iets aan aan de gemeenten. Het was een institutionele markt. Nu gaan we een omslag maken, waarmee de marktwerking helemaal wordt doorgezet. Het product wordt nu niet meer aangeboden aan instituties, maar rechtstreeks aan de afnemers, degenen die moeten inburgeren. Dat bedoel ik als ik zeg dat de marktwerking die in gang is gezet, nu wordt voltooid.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Ik begrijp dat "voltoeien" nog steeds niet. De wet werd ingevoerd met het idee dat er marktwerking moet zijn en de mensen zelf moeten betalen. Dat bleek volstrekt niet te werken. Daar is men van teruggekomen. Dat was niet tijdelijk. Nee, het was meer een voortschrijdend inzicht: dit werkt niet, we blijven de financiering regelen en we gaan de regierol van de gemeenten handen en voeten geven. Nu is er dus weer sprake van een trendbreuk: het wordt weer afgebroken.

Minister **Leers**: Nee, want het had toen te maken met het inhalen van een grote achterstand. Het ging namelijk om mensen die hier al jaren waren en nog steeds niet waren ingeburgerd. Toen is gezegd: laten we de gemeenten in positie brengen. Het Rijk en de gemeenten namen daar de verantwoordelijkheid voor, ook in financiële zin. De markt is daar wel bij betrokken: hij mocht producten aanbieden en een infrastructuur creëren. De gemeentelijke overheid heeft toen echter in de frontlinie gestaan. Nu hebben we die achterstand met de oudkomers, de mensen die nog niet waren ingeburgerd, praktisch weggewerkt. Een kleine groep van 70.000 personen, waarover ik straks nog kom te spreken, moet die cursus nog doen. Nu gaan we naar een nieuwe groep. Dat is een totaal andere en veel beperktere groep.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Het lijkt alsof we een beetje langs elkaar heen praten. De minister koppelt datgene wat er tijdelijk gebeurde, aan de oudkomers. Dat geeft hij ook aan in de toelichting: de inhaalslag is nu klaar. De wijziging in de manier van aanbieden in 2008 had echter niet alleen betrekking op oudkomers maar ook op nieuwkomers. Het was namelijk duidelijk dat het niet werkte zoals minister Verdonk had bedacht.

Minister **Leers**: Misschien heeft mevrouw Strik er gelijk in dat ik dat te veel koppelde aan alleen de oudkomers. Inderdaad is er in de afgelopen jaren heel veel geïnvesteerd in zowel oudkomers als nieuwkomers. Daarin heeft mevrouw Strik gelijk. De rol van de gemeenten is daarbij inderdaad uitgegroeid tot een grote regierol. Die was nodig om de achterstand in te lopen. Nu, in de nieuwe situatie, zijn die grote infrastructuur en die grote regierol niet meer nodig. Er is nu een beperktere groep, waarvan we zeggen: die bieden we faciliteiten of er komen via de markt faciliteiten voor. Die groep kunnen we rechtstreeks aanspreken op de eigen verantwoordelijkheid.

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Waarop baseert de minister de veronderstelling dat we straks niet weer een groep oudkomers hebben? Nu krijgen we weer de situatie van 2006, 2007, namelijk dat mensen het niet doen of het niet kunnen vinden en dat het niet voor elkaar komt. Dan krijg je dus weer een stuwmeer van mensen die straks dan weer oudkomers zijn. Je kunt het dan niet bijhouden, omdat het weer wordt afgeschaft. Als het doorgaat zoals het nu is georganiseerd, dan blijven we bij en burgeren de mensen die binnenkomen, in etc. Als we het echter weer afschaffen, waarop baseert de minister dan de veronderstelling dat we niet weer een stuwmeer krijgen van mensen die het niet doen?

Minister **Leers**: Mevrouw Quik maakt volgens mij een denkfout. We schaffen niets af. Sterker nog, iedere nieuwkomer is straks verplicht om in te burgeren. Hij krijgt die verplichting dus opgelegd, want anders kan hij niet in Nederland blijven of een verblijfsvergunning krijgen. Met andere woorden, hij of zij zal aan die voorwaarden moeten voldoen.

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Dat is toch niet nieuw? Dat is toch al zo?

Minister **Leers**: Toen was er een grote groep van mensen die hier al waren en al vele jaren in onze samenleving participeerden. Zij waren nog niet ingeburgerd en hun was nooit de kans geboden om de taal te leren en actief in te burgeren. Voor hen is dat programma opgezet waarvoor er ter ondersteuning van de gemeenten een grote infrastructuur is ontwikkeld en waarbij de gemeenten de regierol hebben ingevuld. Nu, in de nieuwe situatie, gaat dat anders worden.

Laat ik realistisch en helder zijn: behalve het feit dat de oudkomers praktisch voorzien zijn van een inburgeringscursus, is het zonder meer waar dat de nijpende financiële situatie een rol heeft gespeeld bij de keuze om het stelsel te herzien. Ik zeg dit onomwonden en ik wijs nog eens op de motie van het Tweede Kamerlid Koolmees van de D66-fractie die geleid heeft tot een grote bezuiniging op onder meer de post inburgering. De budgettaire situatie is de afgelopen jaren alleen maar prangender geworden en dus hebben wij een weg moeten zoeken tussen het overeind houden van de betekenis van inburgering en de behoefte daaraan enerzijds en het accentueren van de eigen verantwoordelijkheid anderzijds.

Tegen mevrouw Quik wil ik zeggen dat nieuwkomers blijvend moeten worden aangesproken op het realiseren van de eerste stap van integratie. Daarvoor is inburgering een essentiële voorwaarde.

De heer **Thom de Graaf** (D66): De minister is nu heel helder, eigenlijk een stuk helderder dan in de stukken. Daarin wordt het als een soort bijkomend voordeel gezien, maar nu geeft de minister het gewoon toe: de ombuigingsdoelstelling heeft ons ertoe gebracht om dit voorstel te doen. In de stukken schrijft hij echter over de enorm belangrijke werking, de eigen verantwoordelijkheid

en "overigens was er een budgettaire doelstelling". Ik vind het van belang om dit nog even goed uit te lijnen. De minister zegt: ik moet wat, dat is onderdeel van de afspraken en ik kon niets beters verzinnen dan dit, hoewel ik het niet gelukkig vind. Dan begrijp ik zijn beweegredenen beter.

Minister **Leers**: De heer De Graaf verengt nu mijn woorden. Ik heb altijd in alle eerlijkheid aangegeven dat een aantal elementen aan de basis heeft gestaan van dit nieuwe stelsel. Ten eerste is het een feit dat de oudkomers hun achterstand voor een groot deel hebben ingehaald. Ten tweede willen wij een groter accent leggen op de eigen verantwoordelijkheid van mensen. Ten derde is er een groot financieel probleem. Dat geef ik onomwonden toe. Indertijd is een en ander vastgelegd in een motie door de partijgenoot van de heer De Graaf. Dan moet je een keuze maken. Die is uiteindelijk op dit stelsel, deze invulling, gevallen.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Laat ik het nog iets pregnanter vragen. Stel dat de budgettaire doelstelling er niet was geweest. Had de minister dit wetsvoorstel dan niet ingediend?

Minister **Leers**: Nee, dat denk ik niet. De eigen verantwoordelijkheid is immers wel de drijvende kracht achter dit geheel. Als je je wat meer luxe kunt permitteren, heb je meer ruimte om dingen te doen. Zo is het altijd. In een situatie waarin er veel geld beschikbaar is, kun je elk probleempje dat er is, wegmasseren. De principiële gedachte achter dit wetsvoorstel blijft echter de eigen verantwoordelijkheid van mensen.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Dat is dan toch iets anders dan wat ik zo-even dacht begrepen te hebben. Nu zegt de minister weer: dat is de kern van het wetsvoorstel. En: ook zonder budgettaire doelstelling zou ik daaraan hebben vastgehouden, misschien met ietsje meer middelen om her en der nog bijvoorbeeld asielgerechtigden te helpen. Begrijp ik dat goed? Dan weten wij ook precies waar het verschil zit. Het verschil zit niet in het financieel op orde krijgen van onze huishouding. Het verschil zit in het feit dat de minister zegt dat dit wetsvoorstel primair goed is vanwege de eigen verantwoordelijkheid.

Minister **Leers**: Ja.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Het zij zo.

Minister **Leers**: Ik geef aan dat dit een principiële opvatting is die onder dit wetsvoorstel ligt. De financiële situatie speelt daarbij echter natuurlijk wel een heel belangrijke rol. Hierin moet je altijd een balans vinden.

Verschillende sprekers hebben gevraagd waarom niet eerst het oude stelsel is geëvalueerd alvorens te komen met een nieuw wetsvoorstel. Dat is een voor de hand liggende vraag. Ik verwijs de leden korthedshalve naar het evaluatierapport uit 2010, getiteld Volgsysteem inburgering, effect van

inburgering op participatie, en naar het pilootrapport. Beide rapporten zijn aan de Kamer aangeboden. De pilot behelsde ook een haalbaarheidsstudie die zich richtte op de kwantitatieve effecten van inburgering op participatie. Huiselijker gezegd: hebben ze er wat aan als ze de arbeidsmarkt opgaan? Helpt de inburgeringscursus bij het toetreden op de arbeidsmarkt? Beide onderzoeken zijn in opdracht van de Tweede Kamer uitgevoerd en hebben geleid tot de conclusie dat de inburgering een positief fenomeen is, dat een positieve bijdrage levert aan de integratie van mensen. De evaluatie heeft dus wel degelijk plaatsgevonden.

Is het een platte bezuiniging? Ik heb aan de heer De Graaf duidelijk gemaakt dat bezuinigen zeker een rol heeft gespeeld, maar dat het er mij veel meer om gaat dat de eigen verantwoordelijkheid in het nieuwe stelsel tot uitdrukking wordt gebracht.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Ik denk dat de vraag van de verschillende woordvoerders eruit voortkwam dat het nu heel goed lijkt te gaan met het inburgeringsonderwijs. Daarom vroegen zij waarom de minister het afschaft. Zij wilden weten of dit wel voldoende is geëvalueerd. De minister zegt dat het geëvalueerd is en dat het goed is gebleken. Dat is precies het prangende punt. Waaruit trekt de minister de conclusie, zeker gezien de evaluatie, dat het goed is om te voorzien in een radicale wijziging? Kwam dat op de ene of de andere manier voort uit de conclusies van de evaluatie?

Minister **Leers**: Ik kan niet anders dan herhalen wat ik zojuist zei. Dit heeft ermee te maken dat wij de grote afstand praktisch weggewerkt hebben. Met name de oudkomers zijn nu ondergebracht in een structuur. Daarnaast willen wij in de toekomst de eigen verantwoordelijkheid een grotere rol laten spelen. Verder moeten we beter erop toezien waar we onze middelen voor inzetten. Die drie elementen hebben geleid tot een verandering.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Dan constateer ik dat de evaluatie geen enkele grondslag bood voor de huidige voorgestelde wetswijziging.

Minister **Leers**: Nee, dat is een verkeerde conclusie. De conclusie van de evaluatie en de pilot hebben laten zien dat de uitvoeringspraktijk van de inburgering goed op gang was gekomen. U doet het voorkomen alsof er in het huidige stelsel op geen enkele manier gebruik wordt gemaakt van de kennis die wij in het verleden hebben opgedaan. Dat is dus niet waar. Er zitten wel degelijk aspecten in die in het verleden een rol speelden en die nog steeds een rol spelen. Dat zult u ook zien in de manier waarop de inburgering is vormgegeven. Ik denk daarom dat uw conclusie te kort door de bocht is.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Ik wil mij graag bij dit onderwerp aansluiten. De evaluaties hebben laten zien dat inburgering werkt als hulpmiddel voor toeleiding naar de arbeidsmarkt. De evaluatie heeft

ook laten zien dat het stelsel werkt. Dit zijn twee belangrijke conclusies. We hebben dus een systeem dat voldoet aan de doelstelling waarmee het is ingesteld. Nu komen we met een nieuw stelsel, waarin eigen verantwoordelijkheid, bezuinigingsdoelstelling en eigen betaling een veel belangrijker rol spelen. Het feit dat de evaluatie heeft plaatsgevonden rechtvaardigt echt niet de huidige keuze voor het stelsel.

Minister **Leers**: De evaluatie had betrekking op de oude aanpak. De oude aanpak had een dubbel doel: oudkomers bijspijkeren en nieuwkomers helpen. De evaluatie heeft aangetoond dat dit positief is verlopen en dat dit een goede ontwikkeling is geweest. Als deze evaluatie de conclusie had opgeleverd dat er nog een hele hoop fout was gegaan, dan hadden we aan het nieuwe stelsel nog andere elementen moeten toevoegen. Dat is niet nodig gebleken. Daarom kunnen wij in de nieuwe situatie volstaan met een beperktere doelgroep en met een eenvoudiger systeem en kunnen wij de verantwoordelijkheid meer bij de mensen zelf leggen.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Ik heb in mijn bijdrage gezegd dat bij de vorige wijziging, toen wij ook met eigen bijdragen hebben gewerkt en toen ook de marktwerking is geïntroduceerd, duidelijk is gebleken dat dit niet werkt. Blijkbaar is de ervaring uit die stelselwijziging niet meegenomen bij deze wijziging en zijn de ervaringen uit de laatste evaluatie wel meegenomen. Het is van tweeën een. Óf het is gewoon een bezuinigingsdoelstelling, zoals de heer De Graaf zei. Óf de minister wil een ander stelsel. Dan moet hij echter wel accepteren dat de marktwerking van een paar jaar geleden en het beperkt bijbetalen van een paar jaar geleden niet hebben bijgedragen aan de doelstelling van de inburgering.

Minister **Leers**: Ik zei zojuist al dat de analyses in de evaluatie juist wel duidelijk maken dat het een positief effect heeft gehad op de vraag en op de noodzaak van inburgering in met name de oude groep. De rol van gemeenten verandert echter wel. De inhaalslag is namelijk weggewerkt en de doelgroep wordt beperkter. Dus zeggen we dat je in de toekomst ook een minder uitgebreide infrastructuur nodig hebt. Als de evaluatie had aangetoond wat mevrouw Meurs zegt, dat het niet was weggewerkt en dat er nog grote problemen waren, had zij een punt gehad. De evaluatie heeft echter aangetoond dat het wél positief is verlopen. Dus kun je nu zeggen dat we de stelselwijziging kunnen inzetten, omdat er een eenvoudigere, minder uitgebreide infrastructuur nodig is.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Ik probeer het nog een keer. De minister wekt de indruk dat we het stelsel min of meer voortzetten, met slechts een paar kleine wijzigingen. De minister moet echter onder ogen zien dat dit cruciale punten betreft. De vraag waar je de financiering neerlegt en aan wie je die aanbiedt, is cruciaal. Het gaat om een cruciale wijziging waardoor je het stelsel in feite helemaal

op de kop zet. De minister hangt het heel erg op aan de oudkomers. Hij zegt dat de inhaalslag is gemaakt, dat gemeenten een veel kleinere opdracht hebben en dat je dus ook minder onderwijs te financieren hebt. Waarom zegt hij niet gewoon dat het beleid feitelijk blijkbaar gewerkt heeft en dat naarmate de doelgroep kleiner wordt, ook de budgetten kleiner worden, dat we het stelsel echter wel moeten voortzetten, maar dat het minder hoeft te kosten. Tegelijkertijd kan hij dan de gemeentelijke regierol gewoon in stand laten. Immers, gebleken is dat ook voor nieuwkomers dit een heel goed effect heeft gehad. Dat stelt de minister nu ook in de waagschaal.

Minister **Leers**: Ik denk dat het verschil tussen mevrouw Strik en mij is dat de een het heeft over de inhoud en de ander over de vorm. Ik heb zojuist vastgesteld dat er wat betreft inhoud zeker elementen zijn meegenomen naar het nieuwe stelsel. Echter, vanwege het feit dat er een beperktere doelgroep is en een grote groep al is voorzien, kunnen we volstaan met een beperktere infrastructuur. Dat is vorm. Daarnaast heb ik gezegd dat we ook een vorm zoeken die goedkoper is en die recht doet aan de eigen verantwoordelijkheid. Ziedaar uiteindelijk de bouwstenen voor dit stelsel.

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Ik zie niet waarop de vaststelling dat er kan worden volstaan met een beperktere infrastructuur gebaseerd is. De VNG, die het toch moet uitvoeren, zegt unaniem dat het zo niet kan en dat het hele systeem zo naar de knoppen gaat. De G-4 heeft een compromisvoorstel gedaan waarin zij vragen om de bemiddelingsrol van de gemeenten alsjeblieft te laten bestaan. Ik heb nergens gelezen dat ook maar iemand van mening is dat het nu wel kan met minder structuur omdat het om minder mensen gaat.

Minister **Leers**: Ik blijf dit stelsel verdedigen. Ik blijf het ook opmerkelijk vinden wat mevrouw Quik zegt, temeer daar eerder al, aan het einde van de vorige kabinetsperiode, toen dit allemaal al in gang werd gezet, overleg heeft plaatsgevonden met de gemeenten. Toen al is met de gemeenten gesproken over een nieuwe vorm en structuur. Toen al is met gemeenten overlegd, om te voorkomen dat bij de uitfasering problemen zouden ontstaan. Dus, ja, ik begrijp eerlijk gezegd niet zo goed waarom er nu opeens bezwaren zijn.

De **voorzitter**: Ik wijs u erop dat u ook nog een tweede termijn hebt, mevrouw Quik.

**

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Ik houd het kort, voorzitter.

Als lid van de rechterlijke macht heb ik ervaring met overleg met het ministerie. Ook als de rechterlijke macht zegt ergens 100% tegen te zijn, dan nog staat er in de memorie van toelichting: er is overleg geweest met de rechterlijke macht. Dat suggereert dan dat het goed is.

Minister **Leers**: Ik kan niet anders dan herhalen dat door de veranderende rol van gemeenten, het wegwerken van de grote groep van mensen met achterstanden en door de beperking tot de doelgroep van de nieuwkomers, wij kunnen volstaan met een eenvoudiger infrastructuur. Daarom zeggen we dat we de centrale uitvoeringsinstantie tegen minder kosten kan werken. Die keuze hebben wij gemaakt.

Voorzitter. Ik heb nog enkele woorden over de nieuwe regeling en de doelgroep. Zoals ik al zei, is de doelgroep nu beperkt tot vreemdelingen die vanaf de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd krijgen. Het gaat niet meer over oudkomers. Zij behoren niet meer tot de doelgroep, net zo min als de vrijwillige inburgeraars. Zij kunnen net als ieder andere burger via het reguliere onderwijs de noodzakelijke taalvaardigheid verwerven. Ik kom hier straks nog op terug.

Er is nog wel een groep die onder het overgangsrecht valt. Dit betreft inburgeraars die op dit moment nog niet hebben voldaan aan hun inburgeringsplicht en die dit alsnog moeten doen.

Mevrouw Quik vroeg of de migrant zich er voldoende van bewust is dat hij op cursus moet als hij het land binnenkomt. Iedere migrant die binnenkomt, moet voldoen aan de inburgeringsplicht. Hij wordt op verschillende manieren geïnformeerd over de mogelijkheden en er bewust van gemaakt dat die plicht er is. Er wordt door de overheid wel degelijk goede informatie versterkt aan migranten.

Vrijwillige inburgering kunnen wij niet afdwingen, al zou ik dat soms wel willen. Voor Turken bijvoorbeeld is de beheersing van de Nederlandse taal ontzettend belangrijk voor hun participatie. We kunnen hen echter niet dwingen tot inburgeren. Het kabinet wil wel proberen om inburgering voor dergelijke groepen te stimuleren. Dat hebben we bijvoorbeeld gedaan door het sociaal leenstelsel ook voor hen open te stellen. Er bestaat de mogelijkheid om educatiemiddelen uit het budget van OCW voor de gemeenten beschikbaar te houden. Ook vragen we vrijwilligers om deze mensen zo veel mogelijk te helpen. Ten slotte bieden we zelfstudiepakketten aan. Ik was afgelopen week bij de opening van een bedrijf waar veel verschillende EU-onderdanen werken. Dat bedrijf heeft zelf een taal cursus opgezet voor zijn medewerkers, een eigen academy, om hen zo veel mogelijk Nederlandse taalvaardigheid op te laten doen.

Dan kom ik op twee belangrijke punten, namelijk het sociaal leenstelsel en asielgerechtigden. Vrijwel alle woordvoerders hebben daarover gesproken. Ik begin met de asielgerechtigden. Ik kan me goed voorstellen dat de afgevaardigden van mening zijn dat naar die groep anders moet worden gekeken. De zaken liggen anders als je niet vrijwillig naar Nederland komt voor gezinsmigratie of wat dan ook. Asielgerechtigden kiezen vaak gedwongen voor migratie. Anders dan huwelijksmigranten kunnen zij niet leunen op een partner die al participeert in de Nederlandse samenleving. Ik snap heel goed de

zorgen op dit punt. Bovendien is ongeveer 15% van de asielgerechtigden analfabeet als zij naar Nederland komen.

Juist vanwege de kwetsbare positie van asielgerechtigden heeft Nederland zich verplicht zich in te spannen voor hun integratie. Ik heb geprobeerd dat zo goed mogelijk te waarborgen. In de opvang hebben asielgerechtigden de mogelijkheid te beginnen met het leren van de Nederlandse taal en zich te oriënteren op een verdere toekomst in Nederland. Het COA verzorgt die cursussen al. Ook na inwerkingtreding van deze wet zullen die cursussen worden voortgezet. Het is mijn wens om mensen al op dat moment in de gelegenheid te stellen om met het leren van onze taal te beginnen. Ik ben in overleg met het COA over de manier waarop deze voorinburgeringscursussen kunnen worden aangepast om rekening te houden met de stroomlijning in de procedures. We willen het zo effectief mogelijk laten zijn. In de eerste termijn van de Kamer is al gememoreerd dat ik bezig ben om de procedures efficiënter te maken waardoor mensen niet eindeloos in procedure zitten. Dat heeft ook consequenties voor de tijd die men krijgt om taalvaardigheden op te doen.

Daarnaast heb ik erop gewezen dat in het sociaal leenstelsel het bedrag verhoogd is voor die gevallen waarin asielgerechtigden ook een alfabetiseringscursus moeten doen. Asielgerechtigden kunnen naast de €5000 die voor iedereen beschikbaar is, maximaal €10.000 lenen. Voor hen geldt bovendien de inkomenstoets niet. Ook op dat punt probeer ik hen te ontzien. Als zij geld lenen, moeten ze dat in principe terugbetalen, maar alleen als dat ook echt kan. Voor mensen die echt in een moeilijke situatie zitten, heb ik een aantal waarborgen gecreëerd. Als ik straks uitgebreider inga op het sociaal leenstelsel kom ik hierop terug. Ik vind dat in deze wetwijziging rekening is gehouden met de specifieke wensen van de asielgerechtigde. Ik heb echter begrip voor de zorgen van de leden. In de Tweede Kamer is er ook uitgebreid gedebatteerd over de kwetsbare positie van deze groep. Naar aanleiding van dat debat en op aandringen van de Tweede Kamer heb ik ingestemd met een extra bedrag voor maatschappelijke ondersteuning. Dat bedrag is er: 5,5 mln. Dit betekent in feite dat per asielgerechtigde een extra bedrag ter beschikking is gesteld van €1000, weliswaar aan gemeenten/VluchtelingenWerk Nederland, om mensen te helpen bij het maatschappelijk georiënteerd raken, zodat zij op dit punt niet wezensvreemd in onze samenleving staan. Ik hecht daar zeer aan. Het is een goede zaak dat dit gebeurt. Ik meen op die manier waarborgen te creëren dat asielgerechtigden in ons land ondersteund worden. Ik vind en blijf vinden dat je ook van asielgerechtigden een inspanning mag vragen om, als zij daartoe in staat zijn, financieel gezien eigen verantwoordelijkheid te nemen voor hun inburgering.

De vraag komt daarbij aan de orde of deze wetwijziging in overeenstemming is met de verdragen waarmee Nederland zich verplicht heeft

om de integratie van vluchtelingen te vergemakkelijken. De kern van deze verdragen is dat wij ons verplicht hebben om de toegang tot de integratieprogramma's te waarborgen. Dat doe ik. Ik waarborg dat mensen altijd toegang hebben en dat zij nooit door het ijs zakken wat betreft de integratiemogelijkheden. Ik doe dat door het aanbieden van een sociale lening, waarbij rekening wordt gehouden met het inkomen van de lener. Naar mijn mening sluit dat voorstel goed aan bij de internationale verdragen.

Mevrouw Strik heeft gevraagd of de regering bereid is, meer middelen in te zetten voor het inburgeringsonderwijs van asielgerechtigden. Ik heb al gezegd dat er €1000 per persoon beschikbaar is voor maatschappelijke begeleiding. Daarnaast is er -- dit beschouw ik als een enigszins bijzondere categorie -- een extra bedrag voor de uitgenodigde vluchtelingen. Dat komt er bovenop. Dat betreft niet iedere vluchteling, maar asielgerechtigden krijgen €1000 voor maatschappelijke begeleiding. Er wordt taalles gegeven in het opvangcentrum, er is €5000 of €10.000 beschikbaar om te lenen voor cursussen en de afbetaling geschiedt naar draagkracht. Ik meen dat ik daarmee toch een redelijk goede balans heb gevonden om die kwetsbare groep te ontzien. Eerlijk gezegd zie ik niet hoe ik dat zou kunnen versterken zonder afbreuk te doen aan de eigen verantwoordelijkheid. Ik zeg wel toe dat ik dit aspect goed wil bekijken in de monitoring. Ik wil goed volgen of asielgerechtigden niet in de problemen komen. Ik kom er zo dadelijk over te spreken hoe de monitoring vormgegeven zal worden. Dat wil ik wel graag erbij betrekken, maar ik zie op dit moment niet dat er extra middelen ter beschikking zijn.

Tegen de heer Swagerman zeg ik dat ik in overleg met de VNG en VluchtelingenWerk Nederland zal proberen in te vullen hoe de maatschappelijke begeleiding eruit zal zien. Het gaat daarbij om allerlei praktische zaken waarmee mensen te maken krijgen, zoals het tekenen van een huurcontract, het inrichten van een woning, het inschrijven van kinderen op school, de wijze waarop je omgaat met een bankrekening en met de huisarts en tandarts. Dat zijn de praktische zaken die spelen bij de maatschappelijke ondersteuning.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Kan de minister toelichten wat de taalles in de opvangcentra inhoudt? Ik heb begrepen dat asielzoekers eigenlijk geacht worden nog niet de Nederlandse taal te leren en zich nog niet bezig te houden met integratie, omdat het mogelijk is dat ze terug moeten. Als het pas gebeurt als ze een status krijgen, zijn ze zo snel mogelijk daar weer weg. Bovendien zijn er veel verhuisbewegingen tussen azc's, waardoor het lastig is een cursus te volgen. Ik zou daarover meer informatie willen.

De minister zegt dat het niet meer dan normaal is dat ook asielgerechtigden financiële verantwoordelijkheid dragen. We hebben het nu over een stijging van €0 naar €10.000. Dat is nogal een forse omschakeling. Vindt de minister het dan niet terecht om daar ergens tussenin te gaan zitten,

gezien het feit dat er toch wel iets van een Europeesrechtelijke verplichting is vanuit het Vluchtelingenverdrag? Is het niet terecht om in ieder geval een vorm van tegemoetkoming te zoeken om die last van hen, juist degenen die de grootste schuld moeten maken over het algemeen, iets te verlichten?

Minister **Leers**: Ik ga eerst in op die laatste vraag. Het is inderdaad mogelijk om een bedrag tussen €0 en €10.000 te lenen. De hoogte van het bedrag is echter afhankelijk van de kwaliteiten en de capaciteiten van een individueel persoon. Er zijn zeker vluchtelingen bij die op een heel adequate en snelle manier de Nederlandse taal onder de knie krijgen. Zij hebben dus helemaal niet zo'n groot bedrag daarvoor nodig. De stelling dat je per definitie altijd op het maximumbedrag uitkomt, is dus niet aan de orde. Het allerbelangrijkste vind ik dat mensen niet eindeloos met een schuld worden opgezadeld. Als straks blijkt dat mensen het geld niet kunnen terugbetalen, omdat zij in een maatschappelijke positie verkeren waarin dit niet kan en dus een inkomen verdienen dat niet toestaat dat daar nog zoveel vanaf gaat, vind ik het veel belangrijker om af te spreken dat je dit dan ook niet moet doen. Dat ben ik volstrekt met mevrouw Strik eens. Ik zal dit dadelijk ook uitleggen, want bij het socialeleenstelsel is voorzien dat het bedrag na 10 jaar wordt kwijtgescholden.

Ik kom nu op de vraag over de cijfers en wat er precies bij het COA wordt aangeboden. Ik heb daar een staatje van, maar ik kan dit in de snelheid tussen al mijn papieren hier niet vinden. Ik zal ervoor zorgen dat ik dat tijdens de tweede termijn beschikbaar heb. Dan zal de Kamer die gegevens van mij krijgen.

De **voorzitter**: Hoeveel tijd denkt de minister nog nodig te hebben voor zijn antwoord in de eerste termijn?

**

Minister **Leers**: Ik ben bij het socialeleenstelsel. Daarna ga ik nog in op de sancties en dan ben ik praktisch klaar. Ik zal proberen om dit alles nu snel af te ronden, als de voorzitter daarmee akkoord kan gaan.

Er is net al even gesproken over het socialeleenstelsel. Mensen die het zelf niet kunnen betalen, kunnen een bedrag lenen tussen de €0 en €10.000. Dit hangt van hun behoefte af en van het feit of er ook nog een alfabetiseringscursus nodig is. Het lenen wordt gebaseerd op het inkomen, het terugbetalen idem. Er geldt een grens van €37.000 voor een alleenstaande inburgeraar en €44.000 voor de inburgeraar met partner. Als je daaronder zit, kun je een lening krijgen. Dit is dus in zeker opzicht een vangnet. De terugbetaling vindt plaats naar draagkracht. Daarbij is de maat aangehouden van een drempelinkomen van circa €26.000 per jaar. Hiermee wordt aangesloten bij wat gebruikelijk is in Nederland. Je hoeft dus niet alles terug te betalen als je boven dit drempelinkomen zit. Stel je hebt €5000 geleend en je hebt opeens een inkomen van €27.000, dan hoef je alleen 12%

terug te betalen van het bedrag dat je boven de €26.000 zit. Er is dus geen sprake van een plotselinge armoedeval of wat dan ook.

Degenen die het bedrag gedurende 10 jaar niet kunnen terugbetalen, hoeven dit niet te doen. Ik heb reeds voldoende geantwoord op de schriftelijke vragen in dit kader. Wij gaan ervan uit dat ongeveer een derde van de doelgroep er uiteindelijk niet in slaagt om terug te betalen. Voor de oninbaarheid hebben wij een totaalbedrag van 10 mln. per jaar opgenomen.

Ik heb al gezegd dat ik EU-onderdanen en Turkse onderdanen ook in de gelegenheid wil stellen om gebruik te maken van het socialeleenstelsel. Dit heb ik geëffectueerd. Het kan dus; zij kunnen daarvan gebruikmaken.

Er werd ook gevraagd of je mensen opzadelt met een ondraagbare schuld. Ik ben er echt van overtuigd dat er geen sprake zal zijn van een ondraagbare schuld. De schuld wordt namelijk naar draagkracht terugbetaald. Nogmaals, mensen die niet in staat zijn om de lening terug te betalen, hoeven dit niet te doen. Ik heb reeds uitgelegd hoe dit werkt.

Mevrouw Meurs vroeg wat er sociaal is aan het voorgestelde leenstelsel. Ik vind het sociaal dat het een helpende hand is, waarmee de toegankelijkheid wordt gewaarborgd. Mensen die het in financiële zin niet kunnen rooien, worden hiermee terzijde gestaan. Het rentepercentage ligt op een heel laag niveau vergeleken met de geldende marktrentes. Hiervoor geldt hetzelfde als bij de studiefinanciering. Ik ben verder al ingegaan op de aflossing van de lening na 10 jaar.

Mevrouw Strik vroeg of de regering kan toezeggen dat migranten voor wie het bedrag van €5000 niet voldoende is, een aanvullende lening kunnen krijgen. Ik ga vooralsnog ervan uit dat de beschikbaar gestelde bedragen ruim voldoende zijn om de kosten voor inburgering te betalen. Mijn verwachting is dat de kosten van de cursus niet zullen stijgen door de wijziging van de wet. Voor analfabete asielgerechtigden is er nog een plafond van €10.000, maar ik zeg opnieuw toe dat ik het zal volgen via de monitoring. Mocht het onvoldoende blijken, dan kom ik daarin tegemoet.

De sancties zijn het belangrijkste punt. Veel leden hebben aangegeven daar bezwaren tegen te hebben. Het betreft de koppeling tussen de inburgeringsplicht en het verblijfsrecht. Voor het kabinet is het van belang dat de inburgering niet gratis is. Inburgering is een verplichting; mensen moeten daar echt aan meedoen. Het kabinet ziet inburgering als een essentiële voorwaarde om in Nederland te kunnen functioneren. De vraag is wat je doet als mensen niet inburgeren. In het wetsvoorstel heb ik opgenomen dat er dan sancties kunnen worden opgelegd. Als mensen verwijtbaar - dat onderstreep ik dik -- niet aan de inburgeringsplicht voldoen, is dat wat mij betreft een teken dat zij niet bereid zijn om actief deel te nemen aan de Nederlandse samenleving. In dat geval acht ik intrekking van de verblijfsvergunning een passend sluitstuk.

Dat geldt natuurlijk niet voor asielgerechtigden, want dat kan niet. Je kunt

mensen die hier bescherming krijgen, niet confronteren met intrekking van hun verblijfsrecht omdat zij niet aan de inburgeringsplicht voldoen. In dat geval zullen wij een boete opleggen. Het geldt ook niet voor Europeesrechtelijke en internationaalrechtelijke mensenrechtensituaties. Ik doel op situaties die onder artikel 8 EVRM vallen. Ook dan wordt gekeken, individueel getoetst, of er bezwaren bestaan voor het maken van een koppeling.

Artikel 8 EVRM is wat mij betreft het scharnierpunt tussen wat internationaalrechtelijk mogelijk is en de weg die Nederland voor het toelaten van mensen wil opgaan. Het betreft het scharnierpunt tussen het individueel en het collectief belang. Dat scharnierpunt kan bewegen. Als iemand recht meent te hebben op gezinshereniging, zijn gezin bij zich wil hebben, hoeft dat niet altijd in Nederland te gebeuren. Ik vind het dus gerechtvaardigd om te zeggen: oké, u bent in Nederland welkom, u mag zich in Nederland vestigen, maar daar staat wel de verplichting tegenover dat u meedoet in ons land.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): De minister baseert zich op artikel 8 EVRM, maar zoals hij weet gaat de Gezinsherenigingsrichtlijn een stuk verder dan artikel 8 EVRM. De Gezinsherenigingsrichtlijn biedt namelijk wel een subjectief recht op gezinshereniging en het recht op gezinsleven. Op die grond kunnen gezinsleden niet hun vergunning verliezen omdat zij niet aan hun inburgeringsplicht voldoen. Dat heeft de Raad van State ook heel terecht gezegd. Misschien zie ik hele groepen inburgeringsplichtigen over het hoofd, maar ik heb het idee dat wij het vooral over asielgerechtigden en gezinsleden hebben. Dat zijn toch dé inburgeringsplichtigen bij ons? Over wie hebben wij het dan eigenlijk wel?

Minister **Leers**: Wij hebben het over mensen die niet onder artikel 8 EVRM vallen en ook over de groep die niet onder de noemer "asielgerechtigden" valt. Er komen ook mensen op uitnodiging van een referent of wie dan ook hier naartoe. Die mensen willen trouwen of wat dan ook. Je kunt aangeven dat die mensen ook verplichtingen hebben in ons land.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Mensen die willen trouwen vallen toch precies onder de Gezinsherenigingsrichtlijn?

Minister **Leers**: Nee, dat is niet zo. Je kunt ook trouwen in het land van herkomst van de andere partner. Laten wij zoeken naar punten waarover wij het wel eens zijn. Wij zullen aan een internationale verplichting voldoen en dan geldt de koppeling niet. Daarover is tussen ons geen discussie mogelijk. De vraag is alleen of je een dergelijke eis kunt stellen. Ja, die koppeling kan worden gemaakt als een sanctie voor degenen die verwijtbaar niet op een actieve manier aan de inburgeringsplicht voldoen. Ik heb het dus niet over mensen die het niet kunnen en hun best hebben gedaan.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Ik heb van de minister geen doelgroep waarop het van toepassing kan zijn. Ik constateer dan maar dat het klopt dat het een lege huls is.

Minister **Leers**: Dat is uw conclusie.

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Ik wil heel graag doorgaan op de koppeling tussen de inburgeringsplicht en het verblijfsrecht. Zoals wij er nu over spreken in dit debat, wordt duidelijk dat het vooral een symbolische maatregel is. Als de koppeling tussen inburgering en verblijfsrecht vrijwel niet gematerialiseerd kan worden, of misschien zelfs helemaal niet, zoals ook de Raad van State stelt, waarom wil de minister dan toch vasthouden aan deze symbolische dreiging terwijl wij weten dat deze dreiging inburgeraars er juist toe kan bewegen om niet aan zo'n cursus te beginnen? De dreiging boezemt hen angst in en laat ze in het luchtledige hangen. Waarom kiest de minister ervoor om de boete er toch in te laten? Zoals andere collega's ook al hebben opgemerkt, wordt niet duidelijk wanneer sprake is van verwijtbaar handelen. Waarschijnlijk is de conclusie gerechtvaardigd dat "verwijtbaar" nauwelijks is te formuleren en dat wij formeel gesproken te maken hebben met een boete die feitelijk nooit geëffectueerd kan worden, maar waarvan de uitwerking heel negatieve consequenties kan hebben voor degenen die het betreft, dat zwaard van Damocles waarover wij al eerder hebben gesproken.

Minister **Leers**: Dat laatste ontken ik niet. Dit kan zeker negatieve consequenties hebben, maar dat is precies de bedoeling. Het gaat erom dat iemand zodanig verantwoordelijk wordt gesteld voor zijn eigen keuze dat het consequenties kan hebben voor zijn verblijfsvergunning als hij verwijtbaar niet voldoet aan de inburgeringsplicht. Ik zal zo dadelijk proberen te omschrijven wat "verwijtbaar" inhoudt. Natuurlijk zullen wij de consequenties altijd moeten toetsen aan de internationale regels, zoals artikel 8 van het EVRM, en wij zullen ook moeten bekijken of het niet iemand betreft die asielgerechtigd is. Er zijn echter ook mensen die hierheen komen die niet onder een van deze categorieën vallen en die wel degelijk aanspreekbaar zijn op dit punt. De term verwijtbaar is niet ongebruikelijk in het kader van de beoordeling van een sanctie. Het gaat om omstandigheden waarin het redelijk is om iets van iemand te verwachten, waarbij het consequenties mag hebben als hij niet aan de verwachtingen voldoet.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Ik probeer even door te dringen tot de kern. Welke mensen kan dit treffen? Wij pellen de groep mensen nu af en definiëren die in negatieve zin. Dit voorstel kan geen asielgerechtigden en gezinsherenigers treffen. Het geldt niet voor iedereen die onder artikel 8 EVRM en de Gezinsherenigingsrichtlijn valt. Het betreft niet de mensen met een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd. Het gaat dus over een kleine groep. Binnen die groep geldt de sanctie alleen voor degenen van wie is aangetoond dat zij verwijtbaar

handelen. Ik neem aan dat er gebruik wordt gemaakt van een getrappt systeem: eerst kunnen er boetes worden opgelegd en helemaal aan het eind volgt de sanctie van mogelijke uitzetting. Minister, noemt u eens drie voorbeelden. Nou, vooruit, twee voorbeelden. Eén voorbeeld is al genoeg. Ik meen het serieus. Noem eens een voorbeeld waaraan ik moet denken? U hebt dit niet zomaar verzonnen. Denkt u aan een voorbeeld van een geval waarin u niets anders kunt doen dan dit sanctiemechanisme toepassen?

Minister **Leers**: Het gaat om het principe. Zoals ik heb aangegeven en zoals in de stukken te lezen is, krijgen we naar verwachting 16.000 inburgeraars op jaarbasis. Daaronder zijn 10.500 gezinsmigranten en andere migranten en 5500 asielzoekers. Laten wij ervan uitgaan dat de laatste groep niet kan worden getroffen door de sanctie van het ontnemen van de verblijfsvergunning. Wij moeten het dan in de andere 10.500 gevallen zoeken. Onder hen zullen mensen zijn die als nareiziger of gezinshereniger Nederland binnenkomen. In die gevallen zullen wij moeten toetsen aan artikel 8 van het EVRM, maar artikel 8 betekent niet per definitie dat iemand niet kan worden aangesproken op zijn verplichtingen. Zoals ik al eerder heb gezegd, is artikel 8 van het EVRM het scharnierpunt tussen iemands persoonlijke belang, bijvoorbeeld het aangaan van een huwelijk of een verbintenis, en het nationale belang. Dat wil niet zeggen dat iedereen die een beroep doet op gezinshereniging, verblijf bij het gezin of gezinsvorming, altijd per definitie in Nederland recht op gezinsvorming heeft. Je kunt wel degelijk per geval bekijken of artikel 8 van het EVRM ons belet om mensen met deze sanctiemaatregelen te confronteren.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Ik heb het gevoel dat de hele Kamer denkt dat dit pure symboolwetgeving is, waarbij sommigen het symbool prettig vinden en anderen niet. De enige die niet denkt dat het symboolwetgeving is, is de minister zelf. Kan deze sanctie maar 100 mensen, een paar tientallen of een enkeling treffen van de groep die de minister nu heeft omgeschreven? Hij moet daarvan toch enig idee hebben voordat hij met zo'n voorstel komt!

Minister **Leers**: Deze discussie is natuurlijk ook uitgebreid gevoerd in de Tweede Kamer.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Ja, maar dit is de Eerste Kamer.

Minister **Leers**: Ja, dat weet ik. En ik wil die discussie graag met u opnieuw voeren.

De **voorzitter**: En dat gaat via mij.
**

Minister **Leers**: Het probleem is alleen dat de heer De Graaf mij niet kan verleiden, omdat ik op dit punt niet met concrete aantallen ga komen. Ik kan ze ook niet geven. Het zal individueel getoetst moeten worden, van geval tot geval. De vraag is

natuurlijk of het om duizenden gaat. Dat kan ik niet zeggen. Het gaat om afwegingen die we van geval tot geval moeten maken. Mij gaat het om het principe -- daar blijf ik achter staan -- dat het consequenties kan hebben als iemand niet voldoet aan de eis die hem wordt gesteld. Het zij in de vorm van het intrekken van zijn verblijfsvergunning, het zij door het opleggen van een boete.

De heer **Swagerman** (VVD): Misschien begeef ik mij in een exercitie, maar ik zal het uiteraard in de vorm van een vraag doen. Het betreft een punt waarover ik in eerste termijn een vraag had gesteld, namelijk de verwijtbaarheid. Moet ik het als volgt zien? Gesteld dat je in onderhavige wetgeving een sanctie opneemt in het kader van het niet voldoen aan de verplichtingen en je daar de maatstaf verwijtbaarheid in legt. Dan ben ik het volstrekt niet eens met mevrouw Meurs die stelt dat het symboolwetgeving is omdat geen enkel geval daaronder valt en tegelijkertijd de angst bestaat dat die sanctie volgt. Dat klopt niet; dat is innerlijk inconsistent. Ik denk dat er wel gevallen zijn waarin je dat zou kunnen stellen. Ik zal een concreet voorbeeld geven. Iemand geeft zich op voor een examen maar legt het vervolgens niet af. Ik kan mij voorstellen dat de betreffende gewone immigrant -- dus niet de asielgerechtigde en niet de gezinshereniger -- dan een boete krijgt. Stel dat daarna nog twee keer de gelegenheid bestaat om examen te doen, maar dat het zonder geldige redenen niet wordt afgelegd. Zou dan intrekking als sanctie kunnen volgen?

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Mag ik een aansluitende vraag stellen?

De **voorzitter**: Ja, maar ik wil wel dat de minister een antwoord geeft op de vraag van de heer Swagerman. Stelt u hem heel snel, dan kan de minister ook over zijn antwoord nadenken.
**

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Stel dat dit geval zich voordoet, hoe denkt de minister dat het Europees Hof dan over de proportionaliteit denkt?

Minister **Leers**: In de eerste plaats heb ik aangegeven dat het verwijtbaar handelen moet betreffen. De bewijslast ligt bij de aanvrager, bij de inburgeringsplichtige. Het bepalen van die verwijtbaarheid betreft in beginsel een individuele beoordeling. Daarbij moet je altijd rekening houden met allerlei omstandigheden van het geval. Welke gevallen kunnen aan de orde zijn? Men zal bijvoorbeeld moeten aantonen dat men wel degelijk een inburgeringscursus heeft gevolgd en voldoende studie-uren heeft gemaakt. Als men dat niet kan aantonen, heeft men een probleem. Men moet bijvoorbeeld een verklaring kunnen overleggen van de onderwijsinstelling waaruit blijkt dat ondanks een gevolgd onderwijsprogramma het slagen voor het examen niet haalbaar is. Stel dat iemand echt niet in staat is om een examen te halen. Tegen zo iemand mag je zeggen: wij willen eerst zien dat u

dat programma hebt gevolgd en die uren hebt gemaakt. Ook willen wij bijvoorbeeld weten hoe vaak iemand heeft deelgenomen aan een inburgeringsexamen. Zeker kunnen er goede, verschoonbare redenen zijn waarom iemand het echt niet kan. Dan kom je bij de individuele beoordeling, is het verwijtbaar of niet. Daarom kan ik ook nauwelijks concrete cijfers en aantallen noemen. De Kamerleden hebben in de stukken kunnen lezen dat er in de afgelopen jaren in 1000 of 1200 gevallen door gemeenten een boete is opgelegd, omdat inburgeraars verplichtingen niet zijn nagekomen. Dat geeft dus aan dat er wel degelijk tekortkomingen zijn waarbij inburgeraars niet doen wat ze behoren te doen. Dat voorzien wij dan van een sanctie. Van geval tot geval zal dan bekeken moeten worden of die sanctie verwijtbaar is. Indien dat zo is, komt de vraag aan de orde of dat past binnen de internationale regels. Mag dat dan tot consequentie hebben dat je iemands vestigingsvergunning afneemt? Dat is volstrekt logisch. Mag dat niet, dan leg je die boete op. Dan zeg ik: ik kan niet voorzien in het innemen van de vestigingsvergunning, van de verblijfsvergunning, en dus wordt er een financiële boete opgelegd met een maximum van €1250.

De **voorzitter**: Ik vraag de minister of hij tot een afronding kan komen, maar eerst heeft mevrouw Quik nog een vraag.

**

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Kan de minister zich één zaak voorstellen waarin de sanctie van uitzetting proportioneel zou zijn?

Minister **Leers**: Ja, dat kan ik mij heel goed voorstellen. Ik kan mij echter ook heel goed voorstellen dat iemand die willens en wetens weigert om aan inburgeringseisen te voldoen, waarna wij de sanctie opleggen van het intrekken van de verblijfsvergunning, naar het Europees Hof stapte en dat het Europees Hof dat beoordeelt.

Voorzitter. Daarmee kom ik bij het laatste blokje: de cursus en het examen. Daar is een en ander over gevraagd. Ik zal er in grote lijnen doorheen gaan.

De **voorzitter**: Wellicht kan de minister proberen de vragen beknopt te beantwoorden, gelet op de tijd. We houden ook nog een tweede termijn.

**

Minister **Leers**: De markt voor inburgeringscursussen zal veranderen. Als een stelsel zo ingrijpend verandert, zal de markt veranderen. In plaats van een institutionele markt wordt het een markt die veel meer op de inburgeraar is toegesneden. In de toelichting hebben de Kamerleden voldoende kunnen lezen over het nieuwe inburgeringsexamen. Daar hoeft ik dus nu niet op in te gaan. Alle examenonderdelen worden door DUO, de Dienst Uitvoering Onderwijs, afgenomen. De minister stelt de exameneisen vast. DUO is de dienst die het organiseert en het verder oppakt. De markt voorziet in pakketten om dat

examen te kunnen halen en biedt voldoende examenmateriaal aan. Die markt wordt gecontroleerd. Controle vindt plaats via Blik op Werk, een organisatie die door de markt zelf in het leven is geroepen. Die organisatie bekijkt of de markt voldoet aan kwaliteitscriteria. Ik zal bekijken in hoeverre er voldoende aanbod is in de markt, zodat bij wijze van spreken niet alles wat zich op de markt beweegt, zich alleen op de Randstad concentreert en niet daarbuiten.

Het toezicht op de activiteiten van DUO vindt plaats op de wijze die in de ambtelijke dienst gebruikelijk is, namelijk door monitoring. De kwaliteit van de inburgeringscursussen wordt via het keurmerk van de stichting Blik op Werk gegarandeerd. Dat blijft zo na wijziging van de wet. Ik zal wel gaan monitoren, zodat ik de Kamer kan informeren over de vraag of het aanbod voldoende betaalbaar en kwalitatief voldoende is. Wat mij betreft, ga ik daarbij ook de elementen betrekken die ik eerder heb genoemd, bijvoorbeeld de vraag of er ook aan asielgerechtigden en dergelijke een pakket wordt aangeboden dat voldoende is.

Kunnen migranten het examen aan? Het inburgeringsexamen is specifiek gemaakt voor laagopgeleide migranten. Zij zouden dus in staat moeten zijn het examen te doen. Middenopgeleiden en hoger opgeleiden kunnen het ook doen, maar zij worden geadviseerd om te kiezen voor het staatsexamen.

De heer Swagerman vroeg: hoe staat het met de fraudegevoeligheid bij het afnemen van de examens? De meeste onderdelen van het inburgeringsexamen worden nu al digitaal afgenomen. De systematiek die achter het examensysteem zit, zorgt ervoor dat elk examen uniek is. Hierdoor is afkijken niet mogelijk. Verder is het examenkandidaten niet toegestaan aantekeningen te maken. Kortom, ik heb geen zorgen over eventueel misbruik en fraude.

Waarom wordt er zo weinig gesproken over de inhoud van die examens? Die vraag betrof met name het onderwerp Nederlandse samenleving en de discussie over wat er precies wordt gevraagd. Ik heb daarover in de Tweede Kamer een uitvoerig debat gevoerd. Er was veel ophef over sommige vragen. Natuurlijk bekijk ik of die vragen nog actueel en adequaat zijn. KNS gaat over normen en waarden, gezondheidszorg, werk, opvoeding, onderwijs en rechtsstaat.

Ik zou ten slotte alle Kamerleden willen uitnodigen om dat examen zelf een keer af te leggen. Dan kunnen zij zich daar ook een beeld van vormen en de vraag beantwoorden of het examen recht doet aan de eisen die wij in Nederland willen stellen.

De **voorzitter**: Ik dank de minister voor zijn beantwoording in eerste termijn.

**

*N

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn uitvoerige beantwoording. Ik moet zeggen dat ik hier met gemengde gevoelens sta. Als ik naar de minister luister, denk ik in eerste

aanleg: ja, dat vinden wij ook. Kern van integratie is meedoen. Er zijn burgerschapseisen die we aan iedereen kunnen stellen. Het eigenaar willen zijn van je eigen toekomst. Er is inspanning van beide kanten nodig. Over al deze elementen zijn wij het volstrekt eens, zelfs over het hele beginsel dat het belangrijk is dat inburgeraars ook verantwoordelijkheid dragen voor hun inburgering. Ook daar zal de minister mijn fractie aan zijn zijde vinden.

Hoe komt het dat we bij de verdere uitwerking zover uit elkaar lopen? Uiteindelijk moet ik toch vaststellen dat wij inburgering vooral willen zien als een eerste belangrijke stap op weg naar verdere integratie, als een hulpmiddel, als toerusting om verder te komen in de Nederlandse samenleving, terwijl in de uitwerking van de maatregelen en in het wijzigingsvoorstel het toch vooral een behoorlijk hoge horde is. De minister zei in zijn betoog -- ik ben het daar eigenlijk mee eens, hoewel ik het niet ondersteun -- dat er over de jaren een behoorlijke consistentie zit in het inburgeringsbeleid. Jazeker, want we zijn van inspanningsverplichting naar resultaatsverplichting gegaan, we zijn van niet betalen naar heel veel betalen gegaan, en we zijn van stimuleren naar sancties gegaan. Daar zit inderdaad consistentie in, maar wat ons betreft een consistentie die de verkeerde kant op gaat. Nogmaals: wij zijn niet tegen eigen verantwoordelijkheid, maar we hebben wel ontzettend veel bezwaren tegen het vormgeven van de eigen verantwoordelijkheid, door inburgeraars die hier net komen op te zadelen met leningen, sancties en boetes, en uiteindelijk toch met een onduidelijk stelsel. In het kleine debat van daarnet over sancties zijn we niet veel wijzer geworden.

De minister heeft aangegeven dat het gaat om een bezuinigingsdoelstelling. Daar hebben we woorden over gewisseld, maar uiteindelijk stel ik vast dat het voorstel daadwerkelijk een bezuinigingsoptiek heeft, en dat we cruciaal van mening verschillen over de keuzes die gemaakt zijn om de bezuinigingsdoelstelling te realiseren. Dat even over de eigen verantwoordelijkheid, omdat ik het belangrijk vind om hier aan te geven dat we daar niet tegen zijn, maar wel tegen de wijze waarop ze in dit voorstel wordt geoperationaliseerd.

In de beantwoording van mijn vraag wat er nog sociaal is aan het leenstelsel heeft de minister aangegeven, hoe hij de asielgerechtigden tegemoet wil komen, hoe de inkomenstoets vorm heeft gekregen en dat er alleen terugbetaald moet worden als het echt kan. Daarmee zijn de zeer negatieve kanten van dit leenstelsel iets verzacht, maar echt sociaal vindt mijn fractie het nog steeds niet, vooral als je de vergelijking maakt met hoe het in andere landen is geregeld. Dit voorstel steekt daar toch wel schril bij af. Eerst maximaal €10.000 betalen, daarna terugbetalen. Dat is toch echt een horde, en geen eerste stap op weg naar integratie. De minister heeft aangegeven dat juist het rekening houden met het inkomen en met de situatie van de betrokkene maakt dat het sociaal is. Hij is van oordeel dat daarmee ook wordt voldaan aan de internationale richtlijnen. Ik denk dat we moeten

vaststellen dat daar sprake is van een appreciatieverschil. Naar het oordeel van mijn fractie zal dit moeilijk de toets der kritiek kunnen weerstaan. We zullen het moeten afwachten.

Over de sancties hebben we veel gewisseld. De heer Swagerman verweet mij inconsistentie. Dat wil ik bij dezen dan graag rechtzetten. Het feit dat er gedreigd wordt met uitzetting, ook al wordt die uitzetting niet gematerialiseerd, kan wel degelijk veel onzekerheid, angst en wantrouwen bij inburgeraars teweegbrengen. Men lijdt het meest van het lijden dat men vreest, zo heb ik later pas geleerd. En daar heeft dit ook mee te maken. Dus het is wel degelijk consistent. Ook al is er een zwaard van Damocles dat niet de facto wordt benut, het kan wel degelijk voor het gedrag van mensen heel negatieve gevolgen hebben. Dus ik vind niet dat ik hierover inconsistent ben. Ik vraag wel nogmaals aan de minister waarom hij zo'n dreiging met uitzetting boven de markt houdt. Welk doel is daar nu eigenlijk mee gediend als we nu al weten dat dit instrument niet ingezet kan worden? Is het dan niet veel beter om het weg te laten en om inburgeraars juist te stimuleren om resultaten te halen? We zijn het namelijk met elkaar eens dat het goed is dat er resultaten worden gehaald en dat mensen in staat worden gesteld om hun examen te halen.

De minister heeft gezegd dat er gemonitord zal worden. Hij noemde daarbij de aspecten kwantiteit en kwaliteit. Ik zou dan nog graag willen weten of hij dan ook gaat kijken naar de spreiding, ook in geografisch opzicht. Uit het onderzoek dat is gedaan komt naar voren dat het risico heel groot is dat er een concentratie in de Randstad komt en dat er alleen maar aanbod zal zijn voor hoger opgeleiden. Dus gaat de minister ook kijken naar het niveau en of er voldoende aanbod is voor die verschillende groepen?

*N

De heer **Swagerman** (VVD): Voorzitter. Allereerst in de richting van mevrouw Meurs het volgende. Inconsistentie of niet, waar het mij om gaat is de vraag of je in dit wetsvoorstel een sanctie ingebed wil hebben die je ooit kunt gebruiken. Ik heb het voorbeeld gegeven van iemand die willens en wetens tegen de verplichting is om dat examen te doen en er ook geen inspanning voor verricht om in deze samenleving zijn intrede te doen, terwijl hij geen geldige redenen heeft om dat niet te doen. Dan kan ik mij voorstellen dat er wordt gematerialiseerd. Het is net als met kinderen: als je niet straft, zal het gedrag uiteindelijk ook niet tot een aanpassing leiden.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Ik was wat geïntrigeerd omdat de heer Swagerman het had over een man die willens en wetens weigert mee te werken. Doelt hij dan op een weigering om ideologische redenen?

De heer **Swagerman** (VVD): De heer De Graaf weet dat ik een strafrechtelijke achtergrond heb. Bij verwijtbaarheid is er sprake van een brede

schakering van verwijtbaarheid. Daar valt ook opzet onder. We kennen allemaal de gevallen waarin mensen zich niet aan regels houden en er sprake kan zijn van opzet om niet aan bepaalde verplichtingen deel te nemen.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Is de heer Swagerman het dus met mij eens dat die enkele figuur die willens en wetens bijvoorbeeld uit overtuiging of religieuze motieven weigert om mee te werken, in feite de doelgroep is van deze sanctie?

De heer **Swagerman** (VVD): Dat is de vraag, want het is het uiterste middel dat je kunt inzetten als het echt om opzet gaat. U weet ook dat de verwijtbaarheid wat breder ligt. Als het minder dan opzet is maar wel grove nalatigheid of grove schuld, kan het net zo goed onder die regeling vallen.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Dus het is geen strafrecht gelukkig.

De heer **Swagerman** (VVD): Het gaat uitsluitend om het voorbeeld dat zich in de praktijk zou kunnen materialiseren.

Mijn fractie dankt de minister voor de antwoorden op de gestelde vragen. Die antwoorden zijn naar mijn oordeel toereikend. Het leidend beginsel in dit debat is dat de inburgeraar in primaire zin een eigen verantwoordelijkheid heeft om hier daadwerkelijk in te burgeren. Uitzonderingen zijn legitiem, te weten asielgerechtigden en gezinsherenigers, en er zijn goede prikkels om in dit mooie land te zijn, te blijven en te slagen met ondersteuning van de overheid.

Door verschillende collega's is gewezen op de rolverdeling tussen overheid en immigrant. Je kunt je natuurlijk afvragen of je gaandeweg een proces het systeem moet veranderen. Waar het mijn fractie om gaat, is dat we onmiskenbaar nog altijd problemen hebben met immigratie en dat het altijd beter kan. Collega De Graaf heeft gezegd: "If it ain't broken, don't fix it." Dat spreekt mij aan, want dat is een prachtige beeldspraak. Tegelijkertijd doet dit mij denken aan een andere uitspraak waarvan de uitwerking iets verder strekt: "je moet het dak repareren als het droog is". Dat is volgens mij het leidende beginsel bij het veranderen van het systeem. Mijn fractie vindt dat het zo langzamerhand tijd wordt om de goeden van de slechten te scheiden. Je moet je resources daar kunnen inzetten waar zij daadwerkelijk nodig zijn, dus voor asielgerechtigden, mensen die van huis en haard ontkoppeld zijn en die hier daadwerkelijk hulp vragen.

Natuurlijk is het ook een bezuinigingsmaatregel; daar heeft mijn fractie geen moeite mee. Het leidende principe is immers dat de immigrant over wie wij het hier hebben, er altijd zelf voor kiest om in dit mooie land te komen wonen. Mijn fractie vindt het uitgangspunt dat je daarvoor een prestatie moet verrichten, van groot belang.

Als je het systeem nu verandert, is het wat ons betreft geen punt om te rangschikken: primair de eigen verantwoordelijkheid en subsidiair boek je daarmee ook een bezuiniging in. Het gaat er immers om dat je middelen vrijhoudt voor de mensen om wie het echt gaat. Alleen door streng te zijn voor mensen die zich niet willen inspannen, kunnen wij ruimhartig zijn voor mensen die het echt nodig hebben. Het gaat om een samenleving waarin iedereen meedoet. Je bent welkom in Nederland als je iets bijdraagt. Dat is de kern van het wetsvoorstel.

Ik heb eigenlijk nog maar één vraag aan de minister over iets waar hij iets te makkelijk overheen is gegaan. Die vraag heeft ook te maken met mijn vraag hoe dit systeem te handhaven is. Ook als je gaat digitaliseren en unieke nummers gaat uitreiken, kan ik mij voorstellen dat het systeem fraudegevoelig is. Verdient het geen aanbeveling om daar toch nog eens aandacht aan te besteden, al dan niet in een monitoring die toch al plaatsvindt in het kader van dit wetsvoorstel? Daar nodig ik de minister toe uit.

*N

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Voorzitter. Ik bedank de minister voor de beantwoording. "Wegens succes opgeheven", dat lijkt het motto van deze wetswijziging. Daarmee doet de minister de huidige wet ernstig tekort, want jaarlijks worden duizenden nieuwkomers naar inburgeringstrajecten geleid waar zij worden klaargestoomd voor het examen en worden voorbereid op actieve deelname aan de samenleving. Met de keuze om de migrant nu zelf te gaan laten betalen, neemt de minister het grote risico dat gemeenten hun integratiebeleid minder goed vorm kunnen geven -- zij hebben immers minder regie over het inburgeringsonderwijs en zij hebben niet meer het intakegesprek -- en dat de kwaliteit van het onderwijs niet meer te garanderen zal zijn. Elke onderwijsinstelling zal nu immers veel meer te maken krijgen met een volstrekt onvoorspelbaar aantal aanmeldingen van cursisten, wat de situatie veel moeilijker zal maken.

"Eigen verantwoordelijkheid" klinkt niemand hier vreemd in de oren; daarmee sluit ik mij aan bij de opmerking van mevrouw Meurs. Dat is niet het springende punt waarover wij hier van mening verschillen. Ook mijn fractie wil graag eigen verantwoordelijkheid van de migrant zien: een actieve inzet, deelname en moeite doen om zich de taal eigen te maken. De minister vertaalt dit vooral zo dat de migrant de volledige financiering van het inburgeringsonderwijs voor zijn rekening moet nemen. Dat is naar onze mening een uiterst kortzichtige en ineffectieve manier om verantwoordelijkheid te vragen van migranten.

De regering baseert zich vooral op de oudkomers: op dat punt was sprake van een groot succes, dat is klaar en dat instrument kunnen wij nu dus opheffen. Houd dit alstublieft in stand, want ook voor de nieuwkomers is dit een heel belangrijk instrument. Of het budget kan slinken, is een andere vraag. Dan heeft de minister mooi een

sluitende post op zijn begroting, maar dan hoeft hij niet de hele infrastructuur daarvoor af te breken.

Ik wil graag dat de minister in zijn tweede termijn nog wat nader ingaat op mijn vragen over de aantallen oudkomers. In de rapporten van juni 2010 staan grote getallen, namelijk 220.000 waarvan toen 20% zou zijn geslaagd voor het examen. Graag krijg ik een iets betere onderbouwing. Hoeveel oudkomers hebben nu het inburgeringsexamen nog niet gehaald? Dat is eigenlijk de meeste concrete vraag. Hebben wij al die oudkomers inderdaad in het vizier? De minister noemt een bepaald aantal waarvoor hij nog geld heeft gereserveerd in 2013. Er staat nog 100 mln. voor. Ik heb in mijn eerste termijn een rekensommetje gemaakt en laten zien dat er nog steeds een enorm groot financieel gat is, waar gemeenten voor komen te staan. Hoe gaat de minister dit oplossen?

Ik krijg van de minister nog een onderbouwing van wat de taallessen inhoudt in de centra. Het weer geven van taallessen is een vrij nieuw fenomeen. Daarover krijg ik graag wat meer informatie.

Als ik zeg dat €10.000 een enorme omschakeling is in de financiële verantwoordelijkheid, reageert de minister: maar niet iedereen heeft dat nodig. Ik wijs erop dat juist de kwetsbare vluchtelingen, de analfabeten, die schuld van €10.000 moeten maken. Als wetgever moeten wij juist naar de meest kwetsbaren kijken.

Ik heb nog een vraag gesteld over de richtlijn inzake de langdurig ingezetenen. Is het, gelet op de uitspraak van het Hof over de leges, niet zo dat het examen met de eigen financiering een te grote drempel kan worden voor de verkrijging van die status? Hoe weet de minister dat dit wel in overeenstemming is met de richtlijn? Of worden we straks weer teruggefloten door het Europees Hof van Justitie?

Veel woordvoerders hebben al geconstateerd dat de intrekkingsgrond een symbool is. Het is echter wel een symbool dat schade aanricht bij de integratie van mensen. Willen we mensen insluiten, of hun het signaal geven dat ze buitengesloten zijn en elk moment daadwerkelijk buiten de grenzen van ons land kunnen worden gezet?

De heer Swagerman sprak over "de gewone migrant". Ik wil hier toch nog eens duidelijk maken dat het gaat om inburgeringsplichtige migranten. Dat is de enige groep die we hiermee treffen. Dat zijn de asielgerechtigden en de gezinsleden. Die mensen kunnen niet worden geconfronteerd met de intrekking van een verblijfsrecht. Wie houden we dan over? Een heel kleine groep geestelijk bedienaren. Ook die zijn Inburgeringsplichtig. Zij hebben tijdelijke verblijfsvergunningen en er zijn boetes. Nadat een vergunning is afgelopen, kan worden besloten om die niet te verlengen. Ik heb dan ook geen enkele casus voor ogen waarvan je kunt zeggen: hier zou het perfect kunnen werken.

Ik heb de minister gevraagd -- mevrouw Meurs heeft dat nu ook gedaan -- naar de monitoring van het kwantitatieve aanbod. Ook die is van belang. Er zal ook via het internet aanbod

zijn. Ik mag hopen dat de minister dat niet beschouwt als "een in alle gevallen toereikend aanbod".

De minister wil deze wetswijziging graag per 1 januari invoeren. Dan moeten we wel een examen hebben dat al gepretest is. De gunningsdatum was 1 mei van dit jaar. Wat is de stand van zaken? Is er inmiddels gegund en hebben we eigenlijk nog wel voldoende tijd om op 1 januari met een goed getest examen van start te gaan?

*N

De heer **Thom de Graaf** (D66): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn antwoorden en de uitwisseling van meningen en informatie in eerste termijn. Hebben die een verheldering van de motivering van het wetsvoorstel opgeleverd? Daar aarzel ik bij. De minister gaat heen en weer tussen enerzijds de omhoogingsdoelstelling en anderzijds het vooropzetten van de eigen verantwoordelijkheid. Voor mij is het niet ongelooflijk helder geworden.

De minister stelt eigen verantwoordelijkheid voorop als iets buitengewoon belangrijks. Hij zegt daarbij dat het niet de bedoeling is om de inburgering moeilijker te maken. Dat moge dan niet zijn opzet zijn, maar de facto is het natuurlijk voor een aantal mensen gewoon het geval. Als mensen zelf meer moeten betalen, als ze zelf meer hun recht moeten zoeken, en als ze al dan niet via een website maar zelf moeten uitzoeken wat de beste cursus is, dan maakt dat het niet makkelijker. Het kan zijn dat een aantal migranten er baat bij hadden dat ze zelf eerder aan de bak moesten en dat ze later daardoor een nog betere positie in de samenleving konden vinden. Een groep zal dat zeker zo voelen, maar het gaat mij om de groep kwetsbaren. Dat zijn vaak mensen die laaggeletterd of analfabete zijn. Juist zij worden hierdoor getroffen. Sterker nog, wie de inburgering en begeleiding daarbij het hardst nodig heeft, krijgt die, zo lijkt het nu, het minste en betaalt er het meeste voor. Dat is toch intrinsiek een onrechtvaardigheid in het systeem.

Wij betreuren het dat de minister geen ruimte en geen extra middelen heeft gevonden om toch ook de groep asielgerechtigden te begeleiden. Die mensen kun je toch moeilijk verwijten dat het hun eigen keuze was om naar Nederland te komen en dat ze het dus nu ook maar zelf moeten maken. Nee, die mensen hebben onze steun juist nodig en ik vind de €1000 die gemeenten nu mogen besteden, een heel beperkte steun. Ook zij krijgen geen bijdrage aan de kosten van de taal cursus.

Over de sancties hebben we zojuist bij interruptiedebatten uitvoerig gepraat. Ik kan inderdaad geen andere groep bedenken dan de groep die door mevrouw Strik is omschreven als dienaren van het geestelijk ambt. Dat is maar een heel klein groepje. Voor dat groepje is in het sanctiesysteem de uitzetting als ultieme mogelijkheid aan de orde. Laten we dat dan ook toegeven. Dan is de minister eigenlijk toch wel bezig met wat ik in mijn eerste termijn "Einzelfallgesetzgebung" heb genoemd. Ik vind

eigenlijk dat regels met een algemene strekking daar niet voor moeten worden geschreven.

Voorzitter. Dit alles leidt bij mij niet meer tot vragen. Die zijn in de eerste termijn van dit debat voldoende gesteld en beantwoord. Het leidt mij wel tot de conclusie dat mijn fractie niet met dit wetsvoorstel zal kunnen instemmen.

*N

Mevrouw **Van Bijsterveld** (CDA): Voorzitter. Wij danken de minister voor zijn uitvoerige beantwoording van de vragen. Ik wil in deze termijn nog een paar kleine thema's aanstippen.

In het debat is de kwestie van de onderliggende doelstelling van het wetsvoorstel aan de orde geweest. Gaat het nu om een financiële bezuinigingsoperatie of gaat het om het versterken van de eigen verantwoordelijkheid van de inburgeraar? Het gaat om beide. Naar het oordeel van mijn fractie en van de fractie van de SGP, waarvoor ik ook spreek, is dat vanaf het begin heel duidelijk tot uitdrukking gebracht in het wetsvoorstel. Voor ons was dat niets nieuws. Het is ook een doelstelling die wij kunnen legitimeren. Het lijkt mij goed om te benadrukken dat het gaat om de versterking van de eigen verantwoordelijkheid en niet om het creëren van een exclusieve eigen verantwoordelijkheid. Ook dat is in het debat tot uitdrukking gekomen. De overheid houdt zeker wel een taak. Het gaat om het raamwerk van de wetgeving die wij hier vandaag wellicht zullen vaststellen, waarin de verplichtingen zijn aangegeven, maar ook de uitzonderingen op die verplichtingen en kwesties zoals toegankelijkheid, kwaliteit, aanbod en het financiële vangnet dat de overheid creëert. Dat lijkt mij erg belangrijk. Uiteindelijk is het zo dat iemand die het niet kan betalen, het ook niet hoeft te betalen. Er is altijd nog het financiële vangnet.

Wij danken de minister ook voor de opsomming van de maatregelen die er zijn om asielgerechtigden tegemoet te komen. Ik ga ze niet herhalen, maar ik heb ze allemaal wel genoteerd. Dat zijn er toch flink wat. Wij zijn er ook van overtuigd dat die maatregelen ieder voor zich en ook cumulatief voldoende materiële betekenis hebben om een asielgerechtigde inderdaad goed op het spoor te zetten van de inburgering. Daar zijn wij blij om. Uiteraard zijn wij ook geïnteresseerd in de resultaten van de monitoring die gaat plaatsvinden. Mochten er onverhoopt nog zwakke punten blijken te zijn, kunnen wij daar uiteindelijk toch weer op terugkomen.

Mijn laatste punt betreft de koppeling in dit voorstel van de verplichting tot inburgering en het vreemdelingenrecht. Er is hier al veel over gezegd. Wij vinden het niet zozeer van belang om welke aantallen het gaat. Dat is inderdaad waarschijnlijk lastig in te schatten. Je kunt kijken om welke categorieën van personen het gaat. Of dat echter in de praktijk tot eventuele effectuering zal leiden, moet blijken. Wij vinden het vooral van belang dat de internationale juridische normen worden gehandhaafd. Bovendien gaat het niet alleen om

categorieën van personen, maar vindt er altijd ook nog een individuele toets plaats.

Dit alles overziend, kunnen de fracties waarvoor ik het woord voer vandaag dit wetsvoorstel steunen.

*N

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Voorzitter. Ik betreur het dat in dit debat migratie toch steeds weer wordt geschetst als iets wat lastig is voor Nederland en iets wat ons geld kost. De positieve aspecten ervan komen totaal niet aan de orde. Ik denk dat er een heleboel bedrijven en organisaties zijn, en wellicht ook particulieren, die niet weten wat zij zouden moeten doen zonder al die inburgeraars. Ik denk alleen maar aan mijn huishoudelijke hulp. Wij kunnen ze niet missen. Wij hebben ze nodig en zij voegen ook wat toe aan de samenleving. In de mode en de huisinrichting zie ik allerlei trends die uit andere culturen komen. Dat vind ik een positief gegeven. Ik mis dat element totaal in dit debat. Inburgering is alleen maar lastig en het kost geld. Mensen willen het soms niet en dan moeten wij ze straffen.

Er is al heel veel gezegd waar ik het roerend mee eens ben. Ik ben het met de minister alleen eens dat dit wetsvoorstel geld kost. De minister zegt dat hij wil besparen. Ik vraag mij werkelijk af of dit wetsvoorstel een besparing zal opleveren. Daar heb ik een vraag over gesteld, maar die is niet beantwoord. Ik heb gehoord dat 10 mln. van het geleende geld niet te innen is. Het re-integratietraject dat tot nu toe is gekoppeld aan de inburgering onder leiding van de gemeente, wordt afgeschaft. Mensen zouden snel inburgeren doordat de gemeenten de touwtjes in handen hebben. Het is maar afwachten hoe dat gaat lopen. Misschien gaat dat veel langer duren. Als dat het geval is, duurt het ook langer voordat mensen aan het werk zijn en goed ingeburgerd zijn. Ik wijs op de hele administratie van DUO en noem maar op. Ik kan mij heel goed voorstellen dat dit wetsvoorstel meer geld gaat kosten dan het oplevert.

Een ander punt is dat de kwaliteit van het cursusaanbod op de markt wordt bewaakt door Blik op Werk. Toevallig stond in de laatste editie van het Nederlands Juristenblad een aardig artikel over de misverstanden omtrent zelfregulering. Blik op Werk is ook zelfregulering en dat heeft vaak veel weg van de behartiging van de belangen van degenen die de organisatie in het leven hebben geroepen, waarbij de belangen van de afnemers volledig in het niet vallen. Ik ben er dus niet zo erg van overtuigd dat Blik op Werk de kwaliteit goed zal bewaken.

De heer Swagerman zal als oud-officier van justitie toch wel één zaak kunnen bedenken waarbij misschien de intrekking van de verblijfsvergunning aan de orde zou kunnen zijn? Dat gaat bijna nooit gebeuren. Toch is dit een principiële punt volgens de minister. Hierover zijn wij het allemaal eens, behalve dus de heer Swagerman. Ik vergelijk vaak toestanden onder volwassenen met opvoeden. Het principiële punt is hier dat er volgens de voorstellen moet worden gedreigd. De tijd dat wij dachten dat dreigen in de opvoeding goed werkte, is allang

voorbij. Dat hebben wij achter ons gelaten. Stimuleren en steunen werkt veel beter dan dreigen. Dat heet tegenwoordig een autoritatieve opvoeding. Stimuleren en steunen werkt ook onder volwassenen. Ik geloof helemaal niet dat dreigen een positieve werking zal hebben, zoals mevrouw Meurs schetste. De dreiging zal eerder een negatieve werking hebben. Mensen worden bang, kruipen in hun schulp en zullen bang zijn om te falen. Deze dreiging zal de inburgering en de integratie eerder belemmeren dan stimuleren.

Al met al heeft het debat dat wij voeren volgens mij niet heel veel zin gehad. Mijn fractie was al niet enthousiast over dit wetsvoorstel, en zij is helaas door dit debat niet enthousiaster geworden.

*N

Minister **Leers**: Voorzitter. Ik dank de geachte afgevaardigden voor hun inbreng in de tweede termijn. Laat ik aansluiten bij de woorden die mevrouw Quik zojuist sprak. Zij zei dat zij het betreunde dat de positieve aspecten van immigratie tijdens dit debat onvoldoende aan de orde zijn gekomen. Dat ben ik met haar eens. Dat is ook een beetje het gevolg van de insteek die de woordvoerders zelf hebben gekozen. Zij hebben met name de vinger gelegd bij de punten waarover zij twijfels hadden of waarmee zij het niet eens waren. Daardoor komen de accenten vanzelf met name daarbij te liggen. Migratie kan zeer positieve effecten hebben voor de samenleving, mits voldoende selectief en goed gehanteerd, en met voldoende waarborgen dat de migrant kan meedoen. Op dat punt ben ik het volstrekt met mevrouw Quik eens. Ik behoor niet tot de categorie mensen die zegt dat iedere migrant er een te veel is. Ik vind echter ook dat het hard nodig is dat wij eisen stellen aan de mensen die ons land binnenkomen. Wij mogen van mensen verwachten dat zij participeren. Wij moeten ook prikkels neerleggen om die participatie te bewerkstelligen. In de afgelopen decennia is gebleken waartoe het leidt als wij dit op zijn beloop laten. Dan ontstaan situaties zoals in de steden, waar sommige mensen nauwelijks een rol spelen. Dan ontstaat de situatie dat mensen hun geliefde of partner uitnodigen, maar die partner daarna geen enkele kans krijgt om in de samenleving mee te doen. Dat wil ik voorkomen. Daarom vind ik hartgrondig dat het goed is dat wij deze eisen stellen. Wij moeten mensen in de gelegenheid stellen om hun rol in de samenleving te spelen. Ik ben er echter van overtuigd dat wij het op dit punt eens zijn.

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Er is wel een verschil tussen steunen en dreigen.

Minister **Leers**: Ja, maar helaas is het soms nodig om degenen die willens en wetens niet doen wat wij van ze mogen verwachten -- wij hebben het over "verwijtbaar" -- met een stok achter de deur en met een sanctie te kunnen confronteren. Dat is nodig, al was het maar omdat juist degenen die wél de moeite doen en zich wél inspannen, moeten

kunnen zien dat hun inspanningen worden beloond. Zij moeten zien dat degenen die zich niet op een dergelijke manier inspannen, niet desondanks hetzelfde kunnen afdwingen dan degenen die de moeite wel doen. Daar zit voor mij de essentie. Ik zal dit waarschijnlijk nog wel een paar keer zeggen. Daarom ben ik niet tegen het zo nodig sanctioneren van onwilligheid of van mensen die er met de pet naar gooien.

Ik kom op de vragen die zijn gesteld. Mevrouw Meurs en ik zijn het over veel punten eens, maar op een aantal onderdelen is zij het niet met mij eens. Ook zij vindt dat mensen eigenaar moeten worden van de eigen toekomst. Ook zij heeft nog eens onderstreept dat zij niet tegen die eigen verantwoordelijkheid is. Het bezwaar van mevrouw Meurs richt zich met name op de invulling die wij hebben gegeven aan de kwetsbare groep en aan de sanctionering. Dat zijn de twee springende punten, die hier overigens breed aan de orde zijn gesteld. Laat ik nogmaals zeggen dat die sanctie wat mij betreft geen symbool is. De sanctie is meer een stok achter de deur. Ik kan de Kamer geen onderbouwing met concrete cijfers geven, omdat het gaat om individuele toetsing. Ik heb net ook al gezegd dat het feit dat het recht doet aan degene die wel die moeite doet, ook een reden is om die sanctie overeind te houden. De sanctie is een expressie van de verantwoordelijkheid. Als die verantwoordelijkheid niet wordt genomen en als dat verwijtbaar is, dan mag je daar ook consequenties aan verbinden. Natuurlijk mag er op dit punt geen willekeur ontstaan. Daarom heb ik ook toegezegd dat ik de criteria voor eventuele sancties zal uitwerken. De Kamer krijgt die nog van mij.

Ik kom op het sociale leenstelsel. Ik ben er echt van overtuigd dat we de toegang hebben gewaarborgd en dat we de mensen in een moeilijke en kwetsbare positie zo veel mogelijk ontzien. Dit kan er uiteindelijk zelfs toe leiden dat ze de kosten van de inburgering niet hoeven op te brengen als ze niet in staat zijn om een en ander zelf te financieren.

Ik zeg de hele Kamer nogmaals toe dat ik bij de monitoring niet alleen zal kijken naar de kwaliteit maar wel degelijk ook naar de spreiding van de voorzieningen. Ik ben het volstrekt met mevrouw Meurs eens dat het niet zo kan zijn dat we straks in een marktsituatie zitten waarbij de markt zich concentreert op de grote steden en er nauwelijks aanbod van cursussen is in bijvoorbeeld Zeeland of Limburg. Ik deel die mening. De Kamer mag mij daaraan houden. Ik zal dit bij de monitoring betrekken.

Ik dank de heer Swagerman voor zijn vriendelijke woorden en zijn heldere beschouwing. Ik wil niet alle punten langslopen. Ik zal proberen mij te concentreren op de vragen die nog zijn blijven liggen. De heer Swagerman heeft het uitgebreid gehad over de rolverdeling tussen overheid en migrant. Hij heeft aangegeven dat je daarin consequent moet zijn, juist omwille van behoud van draagvlak. Ik deel dat helemaal.

Ook fraudegevoeligheid is voor de heer Swagerman een punt. Ik heb geprobeerd om de Kamer ervan te overtuigen dat fraudegevoeligheid

niet aan de orde kan zijn omdat de examens via de computer worden afgenomen en elke keer weer maatwerk zijn. Ik wil dit punt echter graag meenemen in de monitoring om de Kamer de zekerheid te bieden dat fraude echt wordt uitgesloten. Ook op dit punt zal ik de Kamer laten horen of lezen wat de ervaringen zijn.

Mevrouw Strik had de volgende titel: Wegens succes opgeheven. Natuurlijk, het succes is er en we gaan naar een ander systeem, niet omdat we dat succes niet meer willen, maar omdat er een nieuwe behoefte is, en een nieuwe aanpak. Ik zeg er eerlijk bij dat ik de financiële middelen ook niet meer heb om het huidige systeem volledig te laten zoals het is. Los daarvan: die zo uitgebreide infrastructuur hebben we in de nieuwe situatie ook niet meer nodig. Er is een grote achterstand weggewerkt, waardoor je een andere maatvoering kunt kiezen en een andere keuze kunt maken. Onze keuze is dat we de verantwoordelijkheid bij de migrant leggen. Mevrouw Strik zegt daarover: dat slaat door. Ik heb haar echter aangegeven dat dat niet doorslaat, omdat er waarborgen zijn gecreëerd: als de migrant niet in staat is om de cursus te betalen, om dat geld bij elkaar te brengen, dan wordt hij ontzien. Op dat punt verschillen mevrouw Strik en ik dan van mening. Als iemand ons land binnenkomt, de kans krijgt om mee te doen, participeert en een inkomen genereert, dan mag hij de kosten voor de gemeenschap die met zijn inburgering zijn gemoeid, toch ook voor een deel of helemaal voor zijn rekening nemen? Ik vind dat niet meer dan logisch. Het rust hem toe, hij krijgt iets aangeboden waar hij iets aan heeft, waardoor hij zich beter kan ontplooiën en een betere uitgangspositie op onze markt krijgt. Dan mag je zeggen: als u daardoor beter in staat bent om een inkomen te verdienen dat hoger is dan dat bedrag, dan moet u dat geld ook terugbetalen, als u dat geleend had. Ik vind dat dat recht doet aan het principe dat mensen die daarvan gebruikmaken en in onze samenleving meedoen, die gemeenschap daarvoor ook terugbetalen, althans voor het deel dat ze hadden geleend.

Ik kom bij de onderbouwing ten aanzien van de oudkomers versus nieuwkomers. Eind januari 2012 hadden wij 78.000 lopende inburgeringstrajecten, waarvan 38.000 in verband met oudkomers en 40.000 met nieuwkomers. Die 40.000 nieuwkomers kunnen weer opgesplitst worden in 13.000 asiel en 27.000 regulier. Dat zijn de cijfers waarop ik mij baseer.

Over het financiële gat is opgemerkt dat ik nog 100 mln. heb waarmee ik de gemeente ga afkopen. Men moet zich niet vergissen: in het verleden zijn grote bedragen betaald aan de gemeenten voor inburgeringscursussen die nog niet geëffectueerd zijn. De gemeenten hebben er echter al wel geld voor ontvangen. Dat er nog 70.000 zijn die moeten inburgeren, wil niet zeggen dat ik voor al deze 70.000 opnieuw moet betalen; een deel is al betaald en een deel is nieuw. Voor die nieuwe gevallen wil ik betalen, maar niet voor de oude waarvoor al betaald is. In onze becijfering is ervan uitgegaan dat die 100 mln. toereikend moet zijn om

het resterende aantal nog te voorzien van een inburgering, waardoor wij de zaak "oud" kunnen vereffenen en effectueren.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): De minister herhaalt nu wat hij al geschreven heeft in de nota naar aanleiding van het verslag. In de evaluatie van juni 2010 gaat het om veel grotere aantallen. Weet de minister zeker dat alle andere oudkomers behalve die 38.000 inmiddels een inburgeringsexamen gedaan hebben? De minister zegt dat hij ervan uitgaat dat die 100 mln. toereikend is. Wat, als blijkt dat dit bedrag niet toereikend is? Wat gaat de minister dan doen ten opzichte van de gemeenten?

Minister **Leers**: Wij moeten toch nog gaan praten met de gemeenten over de afwikkeling van het geheel. Ik zal dit punt daarbij betrekken. Dat zal een kwestie van onderhandelen met de gemeenten worden om de oude rekeningen af te sluiten. De gemeenten realiseren vanaf 2013 immers geen aanbod meer, want dan hebben wij het nieuwe stelsel. De gemeenten doen op dat punt dan niets meer. Er moet wel afgerekend worden en dat gaan wij ook doen. Wat de aantallen betreft: ik ga uit van de cijfers die mij zijn meegedeeld. Het gaat dus om 78.000 trajecten waarvan er 38.000 oud zijn en 40.000 nieuw.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): De rest is al geslaagd?

Minister **Leers**: Dat weet ik niet. Er zitten ook mensen bij die zijn binnengekomen voor de periode waarin een en ander verplicht is geworden. Zij hebben deze verplichting niet opgelegd gekregen. Niet iedereen in dit land heeft een inburgeringscursus gehad.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Dat was nu juist het hele principe van oudkomers: mensen die hier al woonden, waren inburgeringsplichtig.

Minister **Leers**: Ja, vanaf 2007.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Ze woonden er al voor 2007.

Minister **Leers**: Voor zover ik weet, zijn er nog 78.000 gevallen.

Wat de taalles via het COA betreft: ik kan cijfers geven over de aantallen die deze taalles in het verleden gevolgd hebben, maar dat is niet zo interessant. Momenteel onderhandel ik namelijk met het COA over de vraag hoe wij kunnen voorzien in een ondersteuning van de taalvaardigheid die is toegesneden op de nieuwe procedure. Het lijkt mij goed dat ik de Kamer daarvan op de hoogte stel. Ik overleg met het COA over de vraag hoe wij dit kunnen doen waarbij wij aan de ene kant de procedures kort houden en aan de andere kant zo effectief mogelijk mensen ondersteunen om zo de voorinburgering voor elkaar te krijgen.

Over de monitoring heb ik gesproken. Ik zal monitoren op prijs, geografische spreiding en

kwaliteit. Ik volg de aantallen inburgeraars die starten met een cursus. Overigens is internet niet het enige leeraanbod. De verhouding klassikaal versus internet zal ik volgen en de Kamer daarover informeren in de monitor.

Een belangrijk punt dat ik inderdaad nogal snel heb behandeld, is de vraag of het wetsvoorstel niet in strijd is met de richtlijn langdurig ingezetene derdelanders. Volgens mij is dit niet zo. De richtlijn staat toe dat lidstaten integratievoorwaarden stellen. Er wordt niet voorgeschreven dat de wijze waarop aan de voorwaarden wordt voldaan, voor rekening van de overheid moet komen. Het inburgeringsvereiste is naar mijn mening niet onevenredig. Ik heb uitgelegd waarom dat niet zo is. Het inburgeringsvereiste vormt geen drempel voor het kunnen krijgen van een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd. Ik voeg er nog aan toe dat het niveau van het examen voor iedereen haalbaar is. Mensen die hun inburgeringscursus niet zelf kunnen betalen, komen in aanmerking voor een lening. Voor bijzondere gevallen is voorzien in ontheffingsmogelijkheden, bijvoorbeeld bij medische beperkingen. Al met al kom ik tot de conclusie dat er geen strijd is met de Richtlijn betreffende de status van langdurig ingezetenen derdelanders. Het zou kunnen dat het Hof ons daarop straks aanspreekt. Ik ben daar benieuwd naar, maar voor zover ik het kan zien, is de strijdigheid er op dit moment niet.

Hoe staat het met de examens? Zijn ze gegund? Ja, en we zijn ook al aan het testen.

Over de intrekking van een verblijfsvergunning bij het niet halen van het inburgeringsexamen hebben we het al uitgebreid gehad. Het gaat om de koppeling aan de gezinsherenigingsrichtlijn en aan artikel 8 EVRM. Er wordt op getoetst of die internationale regels eraan in de weg staan dat we die koppeling kunnen maken. Zo niet, dan volgt de boete.

De heer De Graaf van de fractie van D66 is tot de conclusie gekomen dat ik inburgering moeilijker maak met dit systeem. Ik bestrijd dit echter. Het wordt niet moeilijker, in ieder geval niet inhoudelijker. Het systeem wordt consequenter. Ik ben het wel met de heer De Graaf eens dat wij naar een ander stelsel gaan, waarin mensen meer hun eigen verantwoordelijkheid moeten nemen. Ik heb uitgelegd dat als het moeilijk wordt voor mensen, wij voorzien in maatregelen om deze kwetsbaarheid eruit te halen. Ik kan de discussie opnieuw beginnen, maar dat heeft volgens mij niet zoveel zin. De heer De Graaf is tot de conclusie gekomen dat het voorgestelde stelsel niet zijn steun krijgt. Ik betreur dat; ik had graag gezien dat er een zo'n breed mogelijk draagvlak is. Ik kan de heer De Graaf echter niet overtuigen. Het zou best zo kunnen zijn dat de sancties een kleine groep betreffen. Ik heb alleen gezegd waarom ik achter het stelsel sta. Het confronteert mensen nog eens met hun verantwoordelijkheid. Je laat hiermee zien dat sommigen niet via een andere weg toch krijgen wat anderen met veel moeite voor elkaar moeten krijgen.

Ik kom toe aan de beantwoording van de vragen van mevrouw Van Bijsterveld. Ik heb goed

gehoord dat zij vindt dat het financiële vangnet evenwichtig is. Wie het niet kan betalen, hoeft het ook niet te betalen, en dat is juist. Wie echt niet in staat is om de lening straks terug te betalen, die hoeft dat ook niet. Na tien jaar is die verplichting al weg.

Ik ben het met mevrouw Van Bijsterveld eens dat de maatregelen die cumulatief genomen zijn, voldoende waarborgen moeten creëren dat de kwetsbare groep asielgerechtigden wordt ontzien. Deze overtuiging deel ik met mevrouw Van Bijsterveld. Ook deel ik met haar dat de koppeling tussen de verblijfsvergunning en het verwijtbaar niet voldoen moeilijk te kwantificeren valt. Het is namelijk keer op keer een individuele afweging. Ik zeg nog eens toe dat we niet alleen de intentie hebben, maar dat we ook vastleggen dat we binnen de internationale rechtsregels blijven. In elk geval zal individueel getoetst worden.

Ik moet de vragen van mevrouw Quik nog beantwoorden. Ik zou bijna de vragen van het beste paard van stal vergeten.

De voorzitter: Ik zou dat zeker opgemerkt hebben, minister.

**

Minister Leers: Ik eindig waarmee ik ben begonnen. Ik zeg mevrouw Quik nog eens dat we het hebben over een instrument van toerusting. Ik wil geen hobbel opwerpen waarmee ik het mensen onmogelijk maak om naar Nederland te komen. Europees heb ik getracht om selectieve migratieregels voor elkaar te krijgen. Ze zijn selectief in die zin dat ik wil voorkomen dat er een keten van kansloze of kansarme migranten naar Nederland komt. Als zij wel zouden komen, is dit niet in het belang van de migranten en niet in ons belang. Dat is echter iets anders dan mensen toerusten, als zij eenmaal hier zijn, om mee te doen in onze samenleving. Dat heb ik nooit gezien als een hobbel, maar veel eerder als een rugzakje, een ondersteuning aan mensen om in onze samenleving echt die rol te kunnen spelen, om zichzelf gelukkig te voelen en te participeren. Zo kunnen deze mensen en hun kinderen straks ook echt bij onze samenleving horen.

Ik vind het van belang om dat tot uitdrukking te brengen. Ik ben het eens met mevrouw Quik dat dit vandaag te weinig is besproken en dat we te veel zijn gaan zitten op de vraag welke beperkingen er zijn, waar de bezwaren zitten en of het wel voldoende is voor de kwetsbare groepen. Ik deel echter met haar het idee dat het gaat om mensen hier te krijgen die ons land versterken, die met ons land onze toekomst opbouwen. Dat zijn mensen die van harte welkom zijn.

De beraadslaging wordt gesloten.

*N

De voorzitter: Dank u wel. Ik wil de minister graag een vraag onder de aandacht brengen die vanmorgen in het College van Senioren aan de orde

was, namelijk de reden dat de minister de stemming over dit wetsvoorstel vandaag wil laten plaatsvinden en niet over twee weken, bij onze eerstvolgende vergadering. Misschien kunt u daar nog een uitleg over geven, mijnheer de minister?
**

Minister **Leers**: Dat heb ik inderdaad gevraagd. Ik zou het zeer op prijs stellen als de Eerste Kamer vandaag wil stemmen. Dit verzoek heeft te maken met de uitvoerbaarheid van het gehele stelsel. We moeten dit stelsel per 1 januari 2013 in gang zien te krijgen. De uitvoering is uiterst ingewikkeld. Als er pas over een paar weken gestemd kan worden, is het kantje boord of we het halen. Vandaar dat ik een appel doe op de Kamer om zo snel mogelijk haar keuze te duiden. We komen anders echt in de organisatorische problemen.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Ik heb een concrete vraag aan de minister: is een invoeringstermijn van drie maanden niet genoeg?

Minister **Leers**: Nee.

De heer **Thom de Graaf** (D66): Kan de minister dit nader toelichten? Een termijn van drie maanden lijkt mij namelijk volkomen voor de hand liggen en dan zouden we het wetsvoorstel gewoon over twee weken in stemming kunnen brengen.

Minister **Leers**: Nee. Zoals ik al zei, is dat echt het laatste moment. Dan is het heel krap. Er is dan heel weinig ruimte om de effectuering van de wet voor elkaar te krijgen. Het heeft nogal wat consequenties, niet alleen voor de rijksoverheid maar ook voor de lokale, gemeentelijke, overheid, om het nieuwe stelsel te incorporeren. Dat maakt het zo lastig.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik kom tot afhandeling van het wetsvoorstel.

Mevrouw Quik, hebt u nog een punt?

**

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Wat is precies de procedure, voorzitter? Gaan we nu stemmen over de vraag of we vandaag nog stemmen?

De **voorzitter**: Geenszins. Het College van Senioren heeft gevraagd onder de aandacht te brengen wat vanmorgen in dat college aan de orde was, namelijk de reden voor stemming vandaag. Die vraag heb ik voorgelegd en de minister heeft antwoord gegeven.

Ik heb de beraadslaging gesloten en kom nu tot afhandeling van het wetsvoorstel. Wenst een van de leden stemming over dit wetsvoorstel? Ik zie dat dit het geval is. Ik stel voor om straks, aan het einde van de vergadering, te stemmen over dit wetsvoorstel.

Doe ik iets niet goed, mijnheer Kox?

**

De heer **Kox** (SP): Dat zou ik natuurlijk nooit durven zeggen; de voorzitter doet het altijd goed. We hebben in het College van Senioren echter

besproken dat de normale procedure is dat we de volgende vergadering stemmen en dat we daar alleen in heel bijzondere, spoedeisende gevallen van afwijken. Dat is vandaag het geval bij het wetsvoorstel Wet aanpassingsduur Appa, daar kon het niet anders. In het geval van het onderhavige wetsvoorstel is echter geen spoedeisend belang aangetoond, dus we stemmen gewoon over twee weken. Dat is de normale procedure. Ik zie niet in waarom we daarvan zouden afwijken. De minister heeft wat mij betreft niet duidelijk gemaakt dat er iets gebeurt als we vandaag niet stemmen. Dan moeten we dus de normale procedure handhaven. Zo hebben we het afgesproken in het College van Senioren.

De **voorzitter**: Ik denk wel dat in het College van Senioren ook aan de orde is geweest dat als er een overtuigende reden is om vandaag tot stemming te komen, die stemming ook vandaag plaatsvindt. De minister heeft uitleg gegeven. U vindt dat echter geen overtuigende reden, blijkbaar. Ik geef een aantal anderen het woord op dit punt.

**

De heer **Machiel de Graaf** (PVV): Voorzitter. Namens de PVV-fractie wil ik duidelijk maken dat de minister wat mij betreft het spoedeisende karakter wel degelijk in zijn argumentatie heeft aangetoond. Ik dring er dan ook op aan om de stemming vandaag nog te laten plaatsvinden.

De heer **Van Boxtel** (D66): Ik heb ook goed naar de argumentatie van de minister geluisterd, maar ik heb niet echt kunnen ontdekken dat twee weken een ontbindende voorwaarde vormen voor de effectuering van de inwerkingtreding van de wet. Ik zie dus geen spoedeisend belang. In dat geval is het in dit huis een goed gebruik om in de fracties te wegen wat de woordvoerder vindt en hoe we moeten stemmen. Ik ben er dus voor om het over twee weken te doen.

De heer **Swagerman** (VVD): Mijn fractie is van oordeel dat de minister overtuigend heeft aangegeven dat er een uitvoeringsbelang is om nu met dit wetsvoorstel aan de slag te gaan. Overigens vind ik, en dat heb ik in mijn eerste termijn ook gezegd, dat we dit proces niet de dupe kunnen laten worden van het feit dat we het net niet voor het reces hebben kunnen behandelen omdat de agenda toen te vol was.

Mevrouw **Van Bijsterveld** (CDA): De fracties van het CDA en de SGP willen vandaag de stemming laten plaatsvinden. Naar onze overtuiging heeft de minister aangetoond dat er een spoedeisend belang is. We willen er ook op wijzen dat het voorstel al geagendeerd was voor de laatste vergadering voor het reces. Dat was eigenlijk nadat de procedure al was uitgelopen en voordien al duidelijk was dat er een belang was bij spoedige stemming over het voorstel. We hechten er dus aan vandaag te stemmen.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Ik vind het feit dat de agenda voor het reces te vol was geen reden om nu met stoom en kokend water te moeten stemmen. Ik heb daar geen overtuigende argumenten voor gehoord. Sterker nog, juist veel grote stelselwijzigingen -- ik denk aan de Wmo en de oorspronkelijke Wet inburgering -- moesten hier in december nog behandeld worden terwijl ze op 1 januari ingingen. Een termijn van drie maanden lijkt ons absoluut voldoende, zeker omdat dit voorstel de taken van de gemeenten aanzienlijk gaat verlichten. Gemeenten zullen zich vooral moeten voorbereiden op het feit dat ze minder moeten gaan doen. Het is juist aan de markt om voorbereidingen te treffen. Een periode van drie maanden lijkt ons daarvoor voldoende.

De **voorzitter**: Wil de minister nog reageren op deze interrupties? Daarna zal ik tot een beslissing moeten komen.

**

Minister **Leers**: Mij gaat het om de invoeringstermijn van drie maanden. Juist om die reden en vanwege de publicatie in het Staatsblad heb ik gesproken over het tijdsfad. Het is nu 11 september. Over twee weken is het eind september, begin oktober. Als je deze wet op tijd wilt invoeren, heb je die drie maanden nodig. Dan kom je in de problemen omdat je op het allerlaatste moment uitkomt. Daar komt nog iets bij. Als dit wetsvoorstel niet wordt gesteund door de Kamer moeten de gemeenten doorgaan volgens de oude structuur. Dat heeft grote consequenties. Met uitstel van stemmingen wordt het voor de gemeenten moeilijk inzichtelijk wat er precies gaat gebeuren. Alles bij elkaar maakt dit dat ik opnieuw een appel doe op de Kamer om hier zo snel mogelijk duidelijkheid over te geven.

De heer **Kox** (SP): Volgens de normale procedure stemmen we altijd over twee weken of de volgende keer. Een aantal fracties is er nu niet en heeft ook niet aan het debat deelgenomen. Ik weet niet waar ze wel zijn, maar zij mogen erop vertrouwen dat de stemming pas de volgende vergadering plaatsvindt en niet nu. Dit is een omstreden wetsvoorstel en daarom pleit ik ervoor de normale procedure te handhaven.

De **voorzitter**: De stemming is overigens wel gewoon aangekondigd op de agenda. Dat was dus bekend. Ik kom tot een afsluiting en een conclusie. Ik heb goed geluisterd naar de manier waarop de verschillende fracties het begrip "spoedeisend" en de noodzaak om tot stemming over te gaan interpreteren. Als voorzitter volg ik in dit geval de meerderheid. De meerderheid heeft hier uitgesproken om vanmiddag tot stemming over te gaan. Ik stel voor om dat te doen. Die meerderheid zie ik overigens in de fracties die zich hebben uitgesproken over de wijze van stemming. Die fracties tellend, zie ik een meerderheid van Kamerleden die vandaag willen stemmen. Dat zal dus later vanmiddag plaatsvinden.

**

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*B

!Wet aanpassing uitkeringsduur Appa!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers in verband met het beperken van de maximumduur van de uitkering (Wet aanpassing uitkeringsduur Appa) (33298).

De **voorzitter**: Ik heet de minister opnieuw van harte welkom.

**

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Minister **Spies**: Voorzitter. Ik dank de leden van de Kamer ervoor dat zij dit wetsvoorstel vandaag willen behandelen. Het is uitdrukkelijk een voortvloeisel uit de afspraken die vijf fracties bij het tot stand komen van het begrotingsakkoord met elkaar hebben gemaakt en waarvoor het kabinet verantwoordelijkheid heeft willen nemen. Het beoogt heel nadrukkelijk om de duur van de wachtgelduitkering, ook voor zittende ambtsdragers, te verkorten van in het algemeen vier jaar naar drie jaar en twee maanden. Het voorstel is ingegeven vanuit de wens en de overtuiging dat we in buitengewoon bijzondere omstandigheden leven op dit moment. Veel van de woordvoerders hebben hierop de aandacht gevestigd. Deze bijzondere omstandigheden maken dat er kritisch naar politieke ambtsdragers gekeken wordt. Offers die gevraagd worden van iedereen in de samenleving zouden in ieder geval ook door politieke ambtsdragers gebracht moeten worden. Dat maakt dat de regering, gesteund door de Tweede Kamer, een voorstel heeft ingediend dat ertoe leidt dat de uitkeringsduur wordt beperkt tot drie jaar en twee maanden.

We hebben daarbij uitdrukkelijk oog gehad voor het bijzondere ambt dat politieke ambtsdragers vervullen. Veel woordvoerders hebben daaraan gerefereerd. Het is geen beroep, maar een roeping. Het wordt met passie door velen uitgevoerd. Ik hecht er dan ook aan om vanaf deze plek mijn grote waardering voor al die politieke ambtsdragers uit te spreken. Dat laat onverlet dat er soms gronden kunnen zijn om tot een beperking van de uitkeringsduur en dus een aantasting van de rechtspositie te komen. We hebben uitdrukkelijk ervoor gekozen om geen automatische koppeling aan te brengen tussen de uitkeringsduur van de Appa en die van de WW, juist omdat we vinden dat voor politieke ambtsdragers van geval tot geval een eigen afweging moet worden gemaakt. We wilden derhalve dit automatisme, waarbij de Appa automatisch zou meegaan met een versoering of een uitbreiding van de WW, geen plek geven in de Appa.

Terecht merkten veel woordvoerders op dat dit voorstel wel heel snel na een ingrijpende hervorming van de Appa in 2010 komt. De omstandigheden waren daar ook naar. Daarbij benadruk ik dat we uitdrukkelijk een beroep doen op politieke ambtsdragers om na beëindiging van hun politieke ambt hun plek elders in de samenleving weer te zoeken en te vinden. Daarbij hoort goede ondersteuning in het kader van re-integratie en arbeidsbemiddeling en is die op haar plek. We praten over een maximale uitkeringsduur, waarbij de inzet van de voormalig politieke ambtsdrager, maar zeker ook die van de instantie waar diegene werkzaam was, in eerste instantie erop gericht moet zijn om hem of haar naar een andere verantwoordelijkheid in de samenleving te begeleiden. Die inzet op re-integratie en arbeidsbemiddeling wordt fors gepleegd. Ik denk dat dit een gemeenschappelijk belang is.

Ik ga nu nog even in op het proces van totstandkoming. Het is inderdaad een kort traject geweest.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Wie verzorgt die re-integratie en welk budget is daarvoor voorhanden?

Minister **Spies**: Dat is afhankelijk van het niveau waarop de politieke ambtsdragers actief zijn geweest. Neem bijvoorbeeld de leden van de Tweede Kamer, een heel actueel voorbeeld. Voor hun bemiddeling is Loyalis verantwoordelijk. Er heeft een aanbestedingstraject plaatsgevonden en daarbij is een bepaald bureau gevonden dat op dit moment al contact heeft met veel van de vertrekkende Kamerleden. Als men zelf voor een ander bureau wil kiezen, behoort dit tot de mogelijkheden. Daarvoor is gewoon geld gereserveerd op de begroting van de Tweede Kamer. Ditzelfde geldt in heel veel gevallen voor gemeenten waar ook budget en mogelijkheden beschikbaar worden gesteld aan aftredende wethouders, zodat zij elders op de arbeidsmarkt weer hun plek gaan vinden.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Komt dat budget uit het Appa-budget of uit de algemene middelen van de provincie, het waterschap, de lokale overheid enzovoorts?

Minister **Spies**: Dit komt uit de algemene middelen. Daar is een voorziening voor getroffen bij, voor zover mij bekend, alle overheden die met dit vraagstuk te maken kunnen krijgen.

Ik zeg nu iets over het proces van totstandkoming. Wij hebben eind april te maken gekregen met deze afspraken. Wij zijn vervolgens zeer voortvarend aan de slag gegaan om de afspraken om te zetten in een wetsvoorstel. Parallel daaraan hebben wij in ieder geval de doelgroepen uitgenodigd en hen geïnformeerd over de hoofdlijnen van het wetsvoorstel. Bovendien heb ik een bestuurlijk overleg gevoerd met alle betrokken doelgroepen om hen te informeren en bovendien te vragen naar hun suggesties voor de inhoud van het wetsvoorstel. Dit is niet het officiële consultatietraject met termijnen van zes weken of

twee maanden. Binnen de mogelijkheden hebben wij echter wel degelijk gezocht naar een manier om met alle beroepsgroepen een bestuurlijk overleg te voeren. Wij hebben geconstateerd dat wij op een aantal punten, bijvoorbeeld de terugwerkende kracht, tegemoet zijn gekomen aan wensen die men had en die ook de Raad van State in zijn advies formuleerde. Op een aantal punten zijn wij echter willens en wetens niet tegemoetgekomen aan de wensen van de groepen. Dit heeft men in de schriftelijke stukken bij het wetsvoorstel kunnen lezen. Binnen de mogelijkheden die er zijn, hebben wij dus wel degelijk geprobeerd om voor een zorgvuldig proces van totstandkoming van dit wetsvoorstel te kiezen.

Dit zorgt ervoor dat de verbazing en de verrassing die nu bij sommige groepen is ontstaan over de precieze consequenties in termen van overgangsrecht, mij dan weer enigszins verrassen, omdat van begin af aan voor de Tweede Kamer naar mijn oordeel helder is geweest voor welke groepen welk overgangsrecht zou gelden.

Ik zal daarom aan het begin iets preciezer ingaan op een aantal vragen van de leden van deze Kamer. In heel veel gevallen gaat het om de vraag hoe het overgangsrecht precies in elkaar zit. In het algemeen gold een uitkeringsduur van 4 jaar. Dit wordt in het algemeen een uitkeringsduur van 3 jaar en 2 maanden. Ik heb het op papier maar even in een vierkantje samengevat. Er is onduidelijkheid of er leven in ieder geval bij sommigen vragen over de groep die bij aanvang van de ambtstermijn in 2010 50 jaar was. Geldt voor hen de verlengde uitkering tot 65 jaar of is dit niet het geval? Er was namelijk ook een groep die ouder dan 50 jaar was bij de start in 2010, maar die nog geen 10 ambtsjaren erop had zitten en die afhankelijk van de diensttijd een uitkeringsduur van 6 jaar zou kunnen krijgen. Dat geldt voor de groep die bij de start van de nieuwe politieke termijn ouder dan 50 jaar was en nog geen tien Appa-jaren had. Die groep had wel zes Appa-jaren en maximaal zes jaar recht op een uitkering. Voor die beperkte groep wordt de uitkeringsduur ook verkort naar drie jaar en twee maanden. Voor iedereen die ouder is dan 50 jaar en langer dan tien jaar onder de Appa heeft gefunctioneerd, blijft de uitkering tot het 65ste jaar onaangetast. Voor die hele groep geldt dus nog steeds de verlengde uitkeringsduur. Ik hoop dat daarmee in ieder geval een stuk onduidelijkheid is weggenomen.

In antwoord op een vraag van de heer Koole zeg ik dat de Raad van State heeft geadviseerd om geen terugwerkende kracht in het voorstel op te nemen. Wij hebben afgezien van de toepassing van terugwerkende kracht. Daarom is ervoor gekozen om een bepaling in het wetsvoorstel op te nemen die ertoe moet leiden dat het wetsvoorstel per 18 september aanstaande in werking treedt, als de Kamer het wetsvoorstel aanvaardt.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik wil het heel precies weten. Voor de groep die in 2010 ouder was dan 50 jaar maar nog geen tien jaar onder de Appa viel -- het betreft mensen die nog geen tien jaar

bestuurlijke ervaring hadden op de peildatum 2010, bij de start van de nieuwe collegeperiode -- geldt na het aannemen van het wetsvoorstel de maximale uitkeringsduur van drie jaar en twee maanden. Voor de groep mensen die in 2010 al meer dan tien jaar bestuurlijke ervaring had en onder de Appa viel, gedeputeerden, bestuursleden van waterschappen enz., geldt dat zij ook bij aanvaarding van dit wetsvoorstel tot hun 65ste een uitkering van meer dan zes jaar houden. Ik neem overigens aan dat de maanden die wij gestaffeld eraan toevoegen erbij horen.

Minister **Spies**: Daar kom ik straks op terug.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Oké. Die mensen houden dus een uitkering van meer dan zes jaar. Die mensen kunnen in principe zelfs elf jaar een uitkering krijgen als zij terugtreden.

Minister **Spies**: Het is zelfs nog iets royaler. De Appa-jaren worden namelijk geteld op het moment van beëindiging van de Appa-functie. Stel dat een wethouder in 2010 begon en bij wijze van spreken acht Appa-jaren had. Hij was al twee termijnen wethouder geweest en begon in 2010 op 50-jarige leeftijd aan zijn derde termijn. Als hij in 2014 aftreedt, houdt hij de volledige uitkering tot aan zijn 65ste jaar. Op het moment van aftreden heeft hij namelijk meer dan tien Appa-jaren.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Dat is onrechtvaardig voor wethouders die in 2010 bijvoorbeeld zeven jaar wethouder waren. Als zij in 2014 elf jaar wethouder en boven de 50 jaar zijn, zouden zij in vergelijking met een collega die in 2010 al boven de 50 jaar en al tien jaar erop had zitten, onder een andere regeling vallen. Zij zouden namelijk onder de regeling van drie jaar en twee maanden vallen, terwijl hun collega misschien wel elf, twaalf of dertien jaar uitkering krijgt omdat de jaren tot 2014 meetellen voor het maximale aantal jaren uitkering. Het is niet te hopen dat iemand veertien jaar een uitkering nodig heeft -- die wethouders en gedeputeerden moeten morgen weer aan de slag -- maar het is een enorm onrechtvaardige regeling "in het geval dat". De regeling is royaal voor de personen wie het aangaat, maar onbegrijpelijk voor de mensen die met een uitkering van drie jaar en twee maanden worden geconfronteerd.

Minister **Spies**: Ik denk dat het iets minder heftig is dan de heer Thissen suggereert. In het voorbeeld dat de heer Thissen gebruikt, houdt de persoon in kwestie namelijk de verlengde uitkering omdat hij bij aftreden ouder dan 50 jaar is en meer dan tien Appa-jaren heeft. Ik ben het met hem eens dat je dat royaal kunt noemen, maar er is heel bewust voor gekozen om dit element van het overgangsrecht in de Appa-wetgeving van 2010 in dit wetsvoorstel onaangeroerd te laten.

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Ik wil dit even helder krijgen. De peildatum voor het aantal jaren,

meer of minder dan tien jaar, is dus niet 2010, maar het moment van aftreden van de wethouder.

Minister **Spies**: Dat klopt. Dat maakt ook dat de groep die hierdoor wordt geraakt, op dit moment nog niet met zekerheid is vast te stellen. Dit wordt pas gepeild op het moment van aftreden.

Dat betekent dat wij wel in zittende rechtsposities interveniëren; de heer Koole en anderen hebben daarnaar gevraagd. Mensen die in 2010 met een bepaalde verwachting aan een politieke ambtsperiode begonnen, kunnen door dit voorstel geraakt worden. Ik denk dat de groep te overzien is, maar wij hebben een bewuste politieke afweging gemaakt en achten deze maatregel proportioneel en redelijk, om de woorden van de heer Ester nog maar eens in gedachten te roepen.

Over eerbiedigende werking zijn ook enkele vragen gesteld. Voor iedereen die op dit moment al "geniet" van een wachtgelduitkering in het kader van de Appa, geldt eerbiedigende werking. Bestaande uitkeringsrechten die op dit moment al geactiveerd zijn, worden niet door dit wetsvoorstel geraakt. Hopelijk heb ik daarmee ook antwoord gegeven op vragen van mevrouw Lokin en de heer Koole over het overgangsrecht.

Daarom plaats ik wel wat kanttekeningen bij de brief van de Wethoudersvereniging. Het oordeel over het totstandkomingsproces van het wetsvoorstel laat ik aan de vereniging. Wij hebben een poging gewaagd om de wethouders binnen de bestaande mogelijkheden in elk geval deelgenoot te maken van de overwegingen. Wij hebben hen in de gelegenheid gesteld om hun bezwaren daartegen kenbaar te maken. Op onderdelen zijn wij hun ook tegemoetgekomen.

De groep die korter dan tien Appa-jaren in functie is en ouder is dan 50, had wellicht rekening gehouden met een uitkeringsduur van zes jaar. Dat wordt maximaal drie jaar en twee maanden. Deze groep wordt door dit wetsvoorstel het hardst getroffen. Ik realiseer mij dat dit een forse tegenvaller zal zijn, maar desondanks vind ik een uitkeringsduur van drie jaar en twee maanden, in combinatie met een actief re-integratietraject, nog steeds een reële en heel verdedigbare termijn.

Mevrouw Lokin heeft al betoogd dat dit wetsvoorstel juridisch houdbaar is, maar ik zal proberen om het ook nog eens in mijn eigen woorden te illustreren. De heer Engels en mevrouw Huijbregts hebben namelijk wat vragen gesteld bij de juridische houdbaarheid. Wij denken dat het wetsvoorstel in de huidige vorm zonder meer houdbaar is, mede gezien het advies van de Raad van State. Wij treden niet in bestaande uitkeringen; daarvoor geldt de eerbiedigende werking. Daarmee hebben wij naar onze stellige overtuiging voldaan aan de eisen die artikel 1 van het Eerste Protocol bij het EVRM stelt. Zelfs als de rechter zou oordelen dat een opgenomen beperking van de maximumuitkeringsduur een inmenging in het eigendomsrecht is, denken wij dat die inmenging gerechtvaardigd is omdat wij vinden dat wij ook van politieke ambtsdragers een bijdrage mogen vragen aan maatregelen die dit kabinet treft,

daarbij gesteund door de partijen die het Lenteakkoord hebben gesloten.

De maatregelen zijn naar mijn stellige overtuiging ook proportioneel. Er is geen sprake van een korting op de hoogte van de uitkering. Het heeft dus uitsluitend betrekking op een beperking van de uitkeringsduur. Ook hiervoor geldt dat dit alleen het geval is voor die situaties waarin men recht heeft op de maximale uitkeringsduur. De korting zal zeker niet alle Appa-ambtsdragers raken. Wij hebben hierover ook geen enkel misverstand laten bestaan. De versoering van de uitkeringsduur is vanaf de indiening van het wetsvoorstel ook kenbaar geweest voor alle partijen. Dat maakt dat wij overtuigd zijn van de juridische houdbaarheid van dit voorstel.

Nogmaals, zo zeg ik naar aanleiding van opmerkingen van de heer Engels daarover: ik kan mij niet voorstellen dat alleen de verkorting van de uitkeringsduur een negatieve consequentie zou hebben voor de aantrekkelijkheid van het politieke ambt. Ik ben mijn betoog begonnen met de constatering dat velen dit ambt gelukkig nog steeds ambiëren, of we nu praten over volksvertegenwoordigers in de Tweede Kamer of wethouders op lokaal niveau. Dat we oog moeten hebben voor het ambacht van politieke ambtsdragers en voor de kwaliteit daarvan is zonder meer een gegeven, ook vanwege de toenemende eisen die we aan bijvoorbeeld het lokale bestuur stellen. Maar simpel en alleen concluderen dat een beperking van de uitkeringsduur zou leiden tot een verminderde aantrekkelijkheid is in ieder geval niet mijn perceptie. Ik heb het ook nog nooit iemand als motief of argument horen gebruiken om al dan niet voor een dergelijk ambt te willen opteren.

De heer Thissen vroeg of er al ervaringsgegevens zijn met betrekking tot de sollicitatieplicht voor politieke ambtsdragers? Heel concreet gaat de regeling voor de zittende groep Kamerleden pas in op 20 september aanstaande. De Appa is weliswaar van kracht geworden in 2010, maar dat gebeurt natuurlijk pas bij aanvaarding en wisseling van de wacht. Ik kan de Kamer dus nog geen ervaringsgegevens geven, voor zover wij daar zicht op hebben.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik stel die vraag zo om de volgende reden. Heeft de minister nu al zicht op de Kamerleden die in 2010 afscheid hebben genomen, en in 2006, 2003 en 2002? Hoeveel Kamerleden betreft dat en hoeveel daarvan hebben nog steeds geen werk? Dan heb je een meting die je als uitgangspunt kunt gebruiken bij het bepalen of de verkorting van de uitkeringsduur plus de begeleiding in de re-integratie bij sollicitatieplicht een effectief middel is waardoor we over vier of zes jaar de balans kunnen opmaken en kunnen zeggen dat dit werkt. Graag zou ik ook willen weten hoeveel wethouders er nu bij die 415 gemeenten in wachtgeld rondlopen -- weliswaar nog zonder sollicitatieplicht, hoewel steeds meer gemeenten proberen om mensen van hun begroting af te krijgen -- en hoeveel er dadelijk vergelijkbaar zijn wanneer deze wetgeving wordt aangenomen, met

de verwachting dat er meer mensen aan de slag gaan?

Minister **Spies**: Ik geef dus aan dat ik die informatie op basis van de ervaringscijfers op dit moment nog niet kan geven. Ik weet dat tussen 2010 en 2012 vijftien mensen een beroep hebben gedaan vanuit de Tweede Kamer op een uitkering in het kader van de Appa. Van die mensen kan ik melden dat er inmiddels vijf volledig zijn gere-integreerd, ook niet meer terug zijn gevallen in de Appa. Dat zijn ervaringsgegevens van nog maar één jaar. Dat doet geen recht aan de totale uitkeringsduur. Die gegevens komen dus niet aan die drie jaar en twee maanden, laat staan vier jaar, zes jaar of de verlengde uitkeringsduur. In relatie tot een vraag van mevrouw Lokin zeg ik de Kamer graag toe dat wij de nieuwe Appa een keer goed evalueren, inclusief dit element, als de Kamer dit wetsvoorstel zou aanvaarden. Dat moeten we echter doen in een periode waarin er ook ervaringsgegevens beschikbaar zijn. Dat is dus niet eerder dan een jaar of zes na inwerkingtreding van het voorstel van 2010. Die evaluatie wordt wat mij betreft gedaan. Ik zeg dat graag toe. Die evaluatie zal veel breder zijn dan alleen de evaluatie van het al dan niet verkorten van de uitkeringsduur.

De heer **Koole** (PvdA): Als je die evaluatie over een langere periode van zes of zeven jaar wilt doen om goed zicht te krijgen op de effecten van maatregelen, lijkt het mij logisch dat je in de tussentijd geen nieuwe elementen toevoegt aan de Appa of nieuwe veranderingen daarvoor plant. Wat evalueer je dan? Je weet dan namelijk niet meer waardoor iets kan komen. Ik heb de volgende vraag ook in eerste termijn gesteld. Betekent dit dat we na het wetsvoorstel dat we vandaag bespreken voorlopig geen andere wijzigingsvoorstellen kunnen verwachten die dit wetsvoorstel aanvullen of die ertegenin gaan?

Minister **Spies**: De Kamer kan in ieder geval nog een voorstel verwachten waarmee de Appa in overeenstemming wordt gebracht met het verhogen van de pensioengerechtigde leeftijd. Dat voorstel is in voorbereiding en is op dit moment in consultatie. Ik hoop dat ik dat zelf voor advies kan indienen bij de Raad van State en dat dit voorstel nog dit kalenderjaar de Tweede Kamer bereikt. Dat voorstel inzake de Appa zal dus zeker nog kenbaar worden gemaakt. Ik verwacht niet dat ik in de huidige demissionaire staat nog allerlei voorstellen zal indienen voor andere ingrepen. De heer Koole vraagt toch een beetje naar de bekende politieke weg. Ik weet niet wat in de boezem van een nieuw kabinet op dit punt nog verder kan groeien.

De heer **Koole** (PvdA): Het in de boezem liggende voorstel voor de pensioenen wordt dus nog kenbaar gemaakt. Is de minister het met mij eens dat er, om een goede evaluatie over een bepaalde tijd te kunnen uitvoeren, een periode moet zijn waarin er een ongewijzigde Appa is waarnaar we een tijdlang onderzoek kunnen doen, zodat we kunnen vaststellen wat wel en wat niet werkt? De Appa zou

toch op een gegeven moment ook zekerheid moeten bieden aan mensen, dus niet alleen voor de evaluatie maar ook voor de mensen?

Minister **Spies**: Ik ben dat strikt genomen met de heer Koole eens. Ik vind alleen niet dat je daarmee geen punt of komma in de huidige Appa meer zou mogen wijzigen als je over een periode van zes of zeven jaar een evaluatie wilt uitvoeren die recht doet aan een echte evaluatie, in die zin dat je kunt meten en valideren op welke wijze de Appa-uitkering op dit moment in de praktijk werkt. We spreken vandaag zeker niet over een zodanig fundamentele ingreep in de Appa dat daarmee het hele systeem van beloning, waardering en uitkering voor politieke ambtsdragers fundamenteel op de schop gaat.

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Ik heb niet gehoord van de heer Koole dat de PvdA tegen een versoering van de Appa is. Zij is hooguit tegen het niet verlenen van de eerbiedigende werking voor zittende leden.

Ik ben blij met de toezegging van de minister over een evaluatie. Voor mijn part wordt die evaluatie over zes jaar gedaan. Ik kan mij voorstellen dat er een iets langere termijn moet worden gekozen dan drie jaar en twee maanden. Ik wil wel graag van de minister horen dat die evaluatie dan ook uitdrukkelijk de politieke publieke ambtsdragers van de lagere rechtsgemeenschappen betreft, waar nu op rijksniveau nog helemaal geen zicht op is.

Minister **Spies**: Zeker, dat zal de hele Appa betreffen en dus ook alle ambtsdragers die onder die regeling vallen.

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Vanaf 2010, neem ik aan.

Minister **Spies**: Ja.

De heer Koole en anderen vragen of ik bereid ben om de rechtszekerheid van de decentrale ambtsdragers te repareren via een veegwet. Dat ben ik niet, want we hebben dit voorstel willens en wetens ingevoerd, naar aanleiding van de uitdrukkelijke wens van kabinet en Tweede Kamer om het voor alle zittende ambtsdragers in werking te laten treden. Daar zou geen uitzonderingspositie voor wethouders, gedeputeerden of waterschapsbeheerders bij passen. De heer Thissen vroeg in dat verband om een hardheidsclausule, wat ik nog veel dubieuzer vind. Dan zou je immers in individuele gevallen moeten gaan treden. Juist voor de categorie politieke ambtsdragers vind ik dat je je dan wel heel erg op een glijbaan begeeft. Ik wil dat ook niet doen.

De heer **Koole** (PvdA): Ik hoor de minister zeggen dat er geen ruimte is voor een veegwet, ter reparatie van de positie van decentrale bestuurders. Is dat ook af te leiden uit de letterlijke tekst van het Lenteakkoord? Ik meen van niet, dus het is een interpretatie daarna. Dat kan, maar dan

is het wel een interpretatie van kabinet en Tweede Kamer. De Tweede Kamer kan dat natuurlijk, omdat het voorstel deels over haarzelf gaat, maar daarmee heeft het impliciet ook effecten voor de decentrale bestuurders. Het zou een kwestie van zorgvuldigheid zijn als je mensen die ook volgens de Raad van State in 2010 mochten rekenen op een bepaalde rechtspositionele regeling die uitgaat van maximaal vier jaar, in de gelegenheid stelt om daarvan gebruik te maken. Kabinet en Tweede Kamer kunnen daar anders over denken, maar is het dan geen kwestie van fatsoen en zorgvuldigheid naar de decentrale bestuurders toe om toch te proberen dat te repareren?

Minister **Spies**: Het is een heel expliciete keuze van kabinet en Tweede Kamer geweest om dat niet te doen. Dat is in het debat in de Tweede Kamer ook expliciet gewisseld, waarbij ook aandacht is gevraagd voor de positie van de decentrale overheden. Na ampel beraad is besloten om het wetsvoorstel op alle zittende politieke ambtsdragers betrekking te laten hebben. Ik vind dat de wetgever ten principale nooit het recht kan worden ontzegd om ook in bestaande situaties op basis van zorgvuldige en goede argumenten keuzes te maken die zich misschien niet verhouden tot de verwachtingen die mensen hadden toen ze aan een bepaalde "klus" begonnen. Ik hoef niet in herinnering te roepen dat er eerder ingrepen in de Werkloosheidswet zijn geweest en dat we ten aanzien van vut/prepensioen en AOW ook bewust hebben ingegrepen in rechten die mensen meenden te hebben, wat een veel grotere groep raakte dan de groep die mogelijk door dit voorstel wordt geraakt. Rechtszekerheid bieden voor alles en iedereen vind ik vanzelfsprekend van belang, maar er blijven argumenten die de wetgever ook in staat stellen om wegens al die verschillende belangen toch tot andere conclusies te komen. Dat is hier het geval.

De heer **Koole** (PvdA): Daar kun je verschillend over denken. Het enige wat ik nog niet terughoor in het antwoord van de minister, noch in haar overwegingen, is wat ze in het begin van haar betoog wel zei, namelijk de bijzondere positie van de politieke ambtsdragers. Die kun je niet zomaar vergelijken met andere werknemers. Juist daarom hebben we een regeling die zegt dat een verandering met tweederde meerderheid moet plaatsvinden. Iedere vergelijking met andere werkgevers gaat in die zin mank, omdat je met politieke ambtsdragers die speciale categorie raakt. Dat wil niet zeggen -- dan reageer ik nog even op mevrouw Lokin -- dat wij als Partij van de Arbeid tegen verdere versoering zijn, integendeel. Al in 2010 heeft mijn partijgenoot aan de overkant, Pierre Heijnen, bij de toenmalige aanpassing van de wet gepleit voor een duur van drie jaar en twee maanden. Het zit hem niet in de versoering op zich. Het gaat erom dat je niet ad hoc, en gericht gekoppeld aan concrete andere beleidsvoorstellen, dit voorstel doet. Heeft de argumentatie om die uitzondering niet te maken voor decentrale bestuurders ermee te maken dat je een en ander

direct koppelt aan andere wetten die moeilijk liggen in de samenleving, waarvoor draagvlak wordt gezocht?

De **voorzitter**: Ik wil eenieder vragen de interrupties wat in te korten, gezien het tijdstip. De minister gaat nu antwoorden.

**

Minister **Spies**: Ik heb geprobeerd te betogen dat dit allesbehalve een ad-hocvoorstel is. Op dit moment mogen we juist van de politieke ambtsdragers vragen dat zij, gegeven de bijzondere omstandigheden waarin Nederland zich bevindt, daarin zelf een stap zetten. Dat geldt zowel voor leden van de Tweede Kamer als voor leden van het kabinet. En dat geldt evenzeer voor bestuurders op lokaal en provinciaal niveau, juist omdat ze op dit moment geconfronteerd worden met dezelfde overwegingen waar wij mee geconfronteerd worden. Op lokaal en provinciaal niveau en in waterschapsbesturen wordt men indringend geconfronteerd met het feit dat er ingewikkelde keuzes gemaakt moeten worden en dat men zich daarvan niet kan vrijwaren. De tweederde meerderheid is nodig vanwege het feit dat dit ook Kamerleden raakt. Een enkelvoudige meerderheid was voldoende geweest om dit voorstel voor wethouders en gedeputeerden te laten gelden. We hebben er echter bewust voor gekozen om het in één voorstel te doen om niet het risico te lopen dat de ene groep er wel door geraakt zou worden en de andere groep wellicht niet. Het is wat mij betreft een voorstel dat alle zittende politieke ambtsdragers raakt. Ik denk dat ik de heer Koole niet behoef te herinneren aan het feit dat zijn partijgenoten in de Tweede Kamer met dit voorstel hebben ingestemd en dat ze daarin ook voor een deel terug zagen de wensen die ze zelf eerder ten aanzien van die versobering hebben geuit.

De heer Ester kan ik zeggen dat ik vanzelfsprekend de beroepsgroepen maar ook via de wat algemene media informatie zal geven over de uitkomsten van de behandeling van dit wetsvoorstel. Ik ben blij dat de fractie van de ChristenUnie in eerste termijn al steun voor dit wetsvoorstel heeft uitgesproken. Ik hoop dat we vandaag de behandeling van dit wetsvoorstel kunnen afronden, inclusief de stemmingen. Dat is naar ik heb begrepen namelijk de enige manier om het wetsvoorstel op 18 september in werking te kunnen laten treden.

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Ik heb nog een antwoord gemist op de vraag over de groep van 55 jaar en ouder, dus de wethouders die 55 jaar of ouder zijn en ontslagen worden.

Minister **Spies**: Als ze tien jaren onder de Appa hebben gefunctioneerd, houden ze de verlengde uitkeringsduur. Op het moment dat die tien jaren niet zijn opgebouwd, geldt de termijn van drie jaar en twee maanden.

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Dat geldt dus ook voor degenen van 55 jaar of ouder?

Minister **Spies**: Ja.

*N

De heer **Koole** (PvdA): Voorzitter. Ik kan kort zijn omdat ik een aantal opmerkingen tijdens de interrupties van zojuist heb kunnen maken.

De minister en mijn fractie blijven van mening verschillen over de vraag of dit wetsvoorstel gekwalificeerd kan worden als een ad-hocwetsvoorstel. Wij zijn van mening dat dit laatste wel het geval is. Wij hadden liever gezien dat dit wetsvoorstel nu niet aan de orde was maar dat er wellicht over een paar jaar weer een algehele herziening van de Appa zou komen, zoals in 2010, waarbij alles wordt meegewogen en integraal wordt bekeken en er alsdan eventueel besloten kan worden tot de versobering waarvoor de PvdA al in 2010 pleitte. Wij zijn dus niet tegen versobering. Integendeel, het gaat ons er echter om dat het karakter van dit wetsvoorstel erg ad hoc is. Onze zorg betreft dan ook de zorgvuldigheid rond dit wetsvoorstel. Ik ben blij dat de minister grote waardering uitspreekt voor het politieke ambt. Wij zijn het zeer eens met de minister dat er geen automatische koppeling moet zijn tussen de Appa en andere regelingen, zoals de WW, juist vanwege het bijzondere karakter van het politieke ambt.

Ik hoorde met tevredenheid dat ook de minister het van belang vindt -- dat geldt natuurlijk voor ons allemaal -- dat een politieke ambtsdrager die zijn of haar functie verliest, probeert om zo snel mogelijk een andere functie te vinden, maar dat er ook een zodanig flankerend beleid is, bijvoorbeeld in de vorm van arbeidsbemiddeling, dat dit zo snel mogelijk gebeurt. Voor een heleboel mensen is het misschien theoretisch dat zij langer dan drie jaar en twee maanden in de wachtgeldregeling zouden zitten. Wij vinden dat niet wenselijk, maar ons bezwaar is dat zorgvuldigheid ten opzichte van die mensen volgens ons betekent dat je hen niet moet overvallen met een wijziging van de rechtspositieregeling. Dat geldt juist voor politieke ambtsdragers, omdat het gaat om een bijzonder ambt. De minister zei zelf dat een bepaalde categorie hard getroffen is. Ik betreur het zeer dat de minister geen ruimte ziet om daar iets aan te doen.

Ik heb geconstateerd dat de minister de verkorting van de duur van de uitkering juridisch houdbaar acht. Daar neem ik kennis van. Ik neem aan dat zij dit heel goed heeft laten onderzoeken, zodat wij erop mogen vertrouwen dat deze uitspraak overeenkomt met de realiteit en dat niet zal blijken dat een aantal politieke ambtsdragers die naar de rechter stappen, in het gelijk worden gesteld. Ik ben daar nog niet van overtuigd, maar ik heb de opmerking van de minister gehoord.

Ik heb ook de inbreng van de andere fracties in de eerste termijn gehoord. Ik blijf kritisch over dit wetsvoorstel, maar ik hoor graag de inbreng van de andere fracties in de tweede termijn.

*N

De heer **Thissen** (GroenLinks): Voorzitter. Mijn fractie is niet tegen versoering van de Appa-regeling. Mijn fractie maakt zich wel zorgen: zijn er nog voldoende mensen met kwaliteit te vinden die het constante risico van weggestuurd worden als gevolg van politieke meningsverschillen in de gemeenteraad of in de Provinciale Staten aandurven, zeker als zij op dit moment een goede baan hebben in de publieke sector of in de private sector, zonder al te veel terugkeergarantie? Daarom zou mijn fractie willen dat de minister beschikt over cijfers op rijksniveau: hoeveel Kamerleden die afscheid namen in 2002, 2003, 2006 en 2010, zitten nog steeds in de Appa-regeling en hebben nog steeds geen baan? Hoeveel wethouders die afscheid hebben genomen in 2006, 2010 of tussentijds na de aanvang van de nieuwe bestuursperiode, zitten nog steeds in de Appa-regeling? Voor gedeputeerden en bestuurders van waterschappen geldt hetzelfde. Dan kunnen wij immers vergelijken als wij over vier jaar bekijken of deze nieuwe regeling met sollicitatieplicht en re-integratiemogelijkheden werkelijk effectief is en of meer mensen sneller met perspectief in een andere baan op de arbeidsmarkt aan slag zijn gegaan. Dat is natuurlijk ook wat onze fractie wil.

Het gekke is dat wij dit soort ervaringsgegevens wel in de sociale zekerheid hebben als wij het hebben over versoering van de Wajong of van de WW. Dan hebben wij het wel over cijfers. Ik heb hier menig debat gehad met staatssecretarissen of ministers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid die zeiden dat mensen eerder aan de slag gaan als de desbetreffende regeling wordt versoerd. Wij versoeren inmiddels ook op het terrein van de re-integratie. Het is dus nog maar de vraag of mensen eerder aan de slag gaan, maar dat is altijd het uitgangspunt. Ik zou willen dat de minister nu een overzicht zou kunnen maken: hoeveel mensen, oud-bestuurders, zitten er nu in de Appa-regeling? Misschien solliciteren zij zich helemaal te pletter, maar komen zij niet meer aan de bak omdat zij 56 zijn. Welk signaal gaat daarvan uit ten aanzien van de nieuwe bestuursperiode vanaf 2014 voor de lokale overheid of ten aanzien van de nieuwe bestuursperiode vanaf 2015 voor de provinciale overheden voor mensen die eigenlijk barsten van de motivatie en de kwaliteit om bestuurder te zijn bij de decentrale overheid? Zij schrikken daarvoor terug omdat na hun periode of bij tussentijds aftreden hun arbeidsmarktpositie beroerd is. Dan verkeert deze regeling in haar tegendeel. Als de beste mensen uit de samenleving niet meer kiezen voor bestuurlijke verantwoordelijkheid, lokaal, provinciaal, in waterschappen of de Tweede Kamer, dan staat de kwaliteit van onze parlementaire democratie onder druk. Over dat aspect zou ik graag nog een aantal dingen van de minister willen horen. Ik wil hartstochtelijk dat de kwaliteit van die parlementaire democratie, lokaal, provinciaal, in de waterschappen en in het parlement, niet onder druk komt te staan.

Hier zitten allemaal bevlogen mensen. Wij hebben namelijk geen regeling. Als we morgen opstappen, dan stappen we op. We geven iedereen

een hand, we drinken een borrel en zeggen tegen iedereen "tot ziens". In 2015 krijgen sommigen een lintje, anderen willen dat niet, en dan zijn we weg zonder regeling. Hier zitten bevlogen mensen die de parlementaire democratie dag in, dag uit willen dienen. We wisten van tevoren wat de soberheid is van de senaat. Zij het niet in de catering, maar dat is een publiek geheim. En de koffie is hiernaast heel goed. Daarvoor komen we, en natuurlijk voor de kwaliteit van het debat. Ik zou dus toch graag wat meer cijfers zien.

Als ik het goed begrepen heb, ben ik op een ander punt gerustgesteld. De minister had het uitgetekend in een vierkantje of een matrix. Wellicht kan de bode het kopiëren, zodat we er allemaal kennis van kunnen nemen. Anders zien we het later in het verslag, maar dan hebben we al al dan niet ingestemd met het wetsvoorstel en denken we: we hebben het toch niet goed begrepen. Ik heb begrepen dat de mensen die in 2010 al boven de 50 waren en meer dan tien jaren zitten, in de maximale regeling blijven. Ik hoop dat ik ook goed heb begrepen dat voor de mensen die in 2010 50 of ouder waren maar nog niet aan dat jarencriterium voldeden, de peildatum 2014 is. Als zij dan wel aan de criteria voldoen, zou ook voor hen die maximale termijn tot hun 65ste moeten gelden, of tot hun 66ste of 67ste als de pensioengerechtigde leeftijd is verhoogd. Als ik dat goed heb begrepen, denk ik dat de groep die heel erg teleurgesteld wordt doordat het minder wordt, redelijk te overzien is. Indien er bovendien tegenover staat dat we onder andere effectieve re-integratiemiddelen, sollicitatieplicht, begeleiding en coaching inzetten, zullen de meeste wethouders -- als ze zich een beetje fatsoenlijk hebben gedragen -- van welke politieke partij dan ook wel weer aan de slag komen. Hetzelfde geldt voor Kamerleden. Als we het evalueren over een paar jaar, moeten we het wel kunnen vergelijken. Ik hoop dat we dan kunnen zeggen: het gaat inderdaad beter, het is effectief en we besparen geld.

In de stukken heb ik overigens gelezen dat de financiële consequenties van dit wetsvoorstel pas over vier jaar effectief worden, wanneer de regeling versoerd is. Voor de begroting 2013 maakt het weinig uit, maar het is wel belangrijk voor de Tweede Kamerleden -- misschien zijn dat er een heleboel -- die na morgen iets anders moeten gaan zoeken omdat ze niet opnieuw zijn gekozen.

*N

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Voorzitter. In tegenstelling tot de vorige spreker maakt mijn fractie zich geen enkele zorg over de vraag of er nog wel voldoende mensen te vinden zouden zijn die politiek ambtsdrager willen worden. In de eerste plaats zijn politieke partijen zelf verantwoordelijk voor de selectie van politieke ambtsdragers. Zij behoren gewoon adequate, capabele, vakbekwame mensen te selecteren. Mijn eigen partij heeft daar tot nu toe geen enkele moeite mee.

Ik kan me niet helemaal onttrekken aan de gedachte dat hier partijpolitieke overwegingen een

rol spelen bij het zich keren tegen dit wetsvoorstel. In deze tijd zouden we over onze schaduw heen moeten stappen en het algemeen belang in ogenschouw moeten nemen. Het CDA vindt dat ook de politieke ambtsdragers bereid moeten zijn om in te leveren. Drie jaar en twee maanden zijn genoeg om een nieuwe functie, een nieuw ambt te zoeken waarin je evenveel salaris of misschien iets minder verdient, zodat je geen gebruikmaakt van deze pensioenregeling. Dat is niet te veel gevraagd voor politieke ambtsdragers.

De heer **Koole** (PvdA): Wat zijn volgens mevrouw Lokin-Sassen dan de "partijpolitieke overwegingen" die zij anderen in deze Kamer toedicht? Dit vraag ik mede namens de heer Thissen.

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Het is in hoge mate een academische kwestie. Ik hoop en verwacht dat de politieke ambtsdragers van alle politieke gezindten binnen drie jaar en twee maanden een nieuwe baan vinden. En als ze te oud zijn voor een nieuwe baan, vallen ze gewoon in de overgangsregeling die voor hen is gemaakt.

De heer **Koole** (PvdA): Dat is geen antwoord op de vraag. Ik vind het nogal wat om in dit huis te zeggen dat anderen puur partijpolitieke overwegingen op dit dossier hebben. Dit dossier wordt een dag voor de verkiezingen besproken, en toch durft een aantal mensen het aan om het te bespreken. Dan kun je toch niemand partijpolitieke verwijten maken? Ik betreur deze uitspraak.

Mevrouw **Lokin-Sassen** (CDA): Ik mag toch even zeggen dat dit wetsvoorstel in de Tweede Kamer met algemene stemmen is aanvaard, en terecht. Natuurlijk hoeven wij dat niet na te volgen, maar ik blijf erbij dat een afvloeiingsmogelijkheid of een overbruggingstijd van drie jaar en twee maanden erg ruim is. Daar blijf ik bij. In deze tijd moet dat gewoon worden gefiatteerd.

*N

De heer **Vliegenthart** (SP): Voorzitter. Ook ik bedank de minister en complimenteer haar met haar beantwoording. Ik moet eerlijk zeggen dat een SP-minister het niet beter had gedaan. Dat zeg ik ook tegen de vrienden van het CDA. Het kan best. Als je wat schroom overwint, kun je heel veel doen. Wellicht spelen de ervaringen een rol die de minister de afgelopen jaren gemaakt heeft in Zuid-Holland. Ik vind dat zij de vragen hier op een adequate wijze heeft beantwoord.

Ik dank haar ook voor de toelichting op de manier waarop het is gegaan met de wethouders die zich nog per brief hebben gemeld. Dat is additionele informatie die een nieuw licht werpt op de brieven die we van deze groep hebben gekregen. Ik ben blij dat de minister nog even uit de doeken heeft gedaan dat zij zich inderdaad inspanningen heeft getroost om daar tijdig mee in contact te komen. Dat dit niet via de formele weg is gegaan in verband met de tijd die zij had, begrijp

ik. Er is echter contact geweest en dat is volgens mij heel goed. Daarvoor is de minister te prijzen.

Mijn fractie heeft geen enkele moeite met dit wetsvoorstel. Wij stemmen van ganser harte in. Dat zeg ik ook tegen mijn linkse vrienden van de Partij van de Arbeid en GroenLinks. Ik heb de heer Thissen gehoord. Hij hield een geweldig betoog, een betere zaak waardig, want drie jaar en twee maanden is nog steeds een heel ruime periode voor een beroepsgroep die het over het algemeen goed heeft getroffen en die wel degelijk in de samenleving goed terecht zou kunnen komen.

De heer **Thissen** (GroenLinks): Ik ben blij dat de heer Vliegenthart mij zijn linkse collega noemt. De dag voor de verkiezingen is dat helemaal niet verkeerd. Dank daarvoor. Er bloeit iets moois op. Ik zou hem bijna een stemadvies geven voor morgen. Ik ben mijn betoog begonnen met te zeggen dat mijn fractie het eens is met deze versoering.

De heer **Vliegenthart** (SP): Dat doet niets af aan wat ik heb gezegd.

*N

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. Ik wil graag beginnen door te zeggen dat ik de minister dank voor haar beantwoording, die ik deze keer met collega Vliegenthart adequaat vond. Dat kan ik niet iedere keer zeggen en dat weet de minister ook. In de eerste plaats vond ik haar antwoord op mijn vraag naar de juridische houdbaarheid afdoende, inclusief proportionaliteit en subsidiariteit. Ik heb ook vastgesteld dat de minister blijkbaar mijn analyse deelt dat dit voorstel in ieder geval niet belemmerend werkt op de kwaliteit van de decentrale democratie. Daarover verschil ik van mening met mijn collega Thissen. Ik kan hem niet mijn "linkse collega" noemen, maar wel mijn goede collega.

Wij hebben overigens wel andere zorgen op het punt van de decentrale democratie en het recruiteringspotentieel. Ik heb daarnaar verwezen. Daar liggen volgens mij heel indringende en relevante problemen. Ik zou niet op voorhand willen zeggen dat dit bij het CDA niet het geval zou kunnen zijn. Ik heb wel goed begrepen -- en daar heb ik ook begrip voor -- dat de collega's Koole en Thissen één bepaalde groep zien die hier een verdergaande teruggang tegemoet gaat dan andere mensen, namelijk de kleine groep die nu met een periode begonnen is, bij aftreden ouder is dan vijftig jaar en nog geen tien jaar Appa heeft opgebouwd. Dat is een punt van overweging.

Alles afwegende en kijkend naar het geheel denk ik echter toch dat de uitkeringsduur ook voor deze groep, mocht er een noodzaak zijn om terug te vallen op de wachtgelduitkering, zeker zodanig is dat het een heel acceptabele voorziening is. Daarom is er voor mijn fractie te weinig aanleiding om mee te gaan in de gedachte dat er wellicht nog reparatiewetgeving nodig zou zijn. Ik heb wel begrip voor de situatie, maar alles afwegende denk ik dat de termijn nog redelijk en fair is. Ik sluit af

met de opmerking dat mijn fractie op deze gronden voor het wetsvoorstel zal stemmen.

*N

Mevrouw **Huijbregts-Schiedon** (VVD): Voorzitter. Ook ik dank de minister voor haar uitgebreide en heldere betoog. Ik stel nogmaals voorop dat de VVD de verkorting van de uitkeringsduur zelf ondersteunt. Wij zijn het ook met de minister eens dat deze verkorting in zijn algemeenheid niets afdoet aan het belang en de aantrekkelijkheid van de politiek bestuurlijke functie. De tegengestelde beweging, dus als de voorzieningen en de rechtspositie zouden verbeteren en dat meer gegadigden zou aantrekken, zou naar mijn mening een teken aan de wand zijn. Op bestuurders die financiële zekerheid zoeken in een politieke omgeving zit Nederland immers niet te wachten.

Laat ik de zaak terugbrengen naar een simpele redenering: de Appa is de facto geen pensioenvoorziening, maar een vangnet ter overbrugging van een periode die terug moet leiden naar de arbeidsmarkt. Wij spreken wel steeds over de pensioenvoorziening, maar de facto is de Appa dat dus niet. De minister zegt dat het geen recht is op geld. Daar geef ik haar gelijk in. Je kunt moeilijk aangeven welke schade er geleden gaat worden.

De minister is ferm wat betreft een mogelijke reparatie. Zij motiveert dat door te zeggen dat de onmiddellijke ingang ook voor de decentrale bestuurders juist de opzet van dit voorstel was. Zij zegt dat het de wetgever is toegestaan bewust in te grijpen in bestaande rechtsposities op basis van zorgvuldig afgewogen argumenten. Eerder sprak zij echter over een politieke keuze. Kan zij voor mijn begrip -- ik denk dat ik vergeten ben om het te noteren -- die zorgvuldig afgewogen argumenten, anders dan een politieke overweging of een politieke keuze, nog even uitleggen? Ik denk dat de waarheid ergens in het midden ligt.

De VVD-fractie blijft bezwaren houden tegen en twijfels houden bij met name de inbreuk op de rechtspositie van de decentrale bestuurders. De kern van het wetsvoorstel wordt echter volledig door de VVD onderschreven. Beide maatregelen zijn echter in één voorstel aan elkaar gekoppeld. Als je voor de ene bent dan krijg je de andere erbij. De zorgvuldigheid weegt bij ons heel zwaar. De minister heeft ons niet voor de volle honderd procent overtuigd. In het debat zijn wel een aantal zaken verduidelijkt en geduid, ook wat betreft de uitvoering, die een behoorlijk helder licht op de zaak werpen.

De minister heeft nog niet geantwoord op mijn vraag over de voorziene en ook ingeboekte besparing. Op korte termijn is er inderdaad geen besparing, maar er moet toch ergens gecalculeerd zijn wat deze maatregel zal opbrengen. Een maatregel die bedoeld is om een bijdrage te leveren aan de oplossing van de financiële crisis moet immers ook financiële zoden aan de dijk zetten en niet alleen een gebaar zijn. De VVD-fractie wacht de beantwoording van deze vraag af. Als de minister daar op eenzelfde manier op antwoordt als

op de andere vragen, denk ik dat wij het voorstel, zij het schoorvoetend wat betreft het onderdeel van de rechtspositie, kunnen volgen.

*N

De heer **Ester** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik dank de minister voor de heldere antwoorden en voor de plezierige beantwoording van de vragen. Ik denk dat wij nu alle argumenten wel hebben uitgewisseld en de balans kunnen opmaken. Mijn fractie vindt het voorstel, zoals gezegd, redelijk, fair en proportioneel. Er wordt veel van de Nederlandse bevolking gevraagd in deze crisistijd. In zo'n tijd mag je ook wat vragen van de politici, van de politieke ambtsdragers. Wij hebben het over het synchroniseren van de WW-periode van politici met die van de Nederlandse werknemer. Wij achten dat billijk.

Er is veel gezegd over de extra risico's die het politieke ambt met zich meebrengt en waaraan politici blootstaan. Mijn fractie heeft daar oog voor. Ook op dit punt past echter een zekere nuchterheid. Zulke risico's gelden voor de Nederlandse beroepsbevolking op dit moment alom. Er is immers sprake van 500.000 mensen die werkloos zijn. Er zijn bijna 1 miljoen zzp'ers. Oudere werklozen hebben een zeer geringe kans om aan een baan te komen. Risico's spelen dus niet alleen een rol bij politieke ambtsdragers, maar bij de hele Nederlandse beroepsbevolking. Het lijkt mij daarom goed om ook die balans weer in het verhaal te krijgen.

Volgens ons is politiek, Max Weber eendachtig, niet zozeer een beroep, als wel een roeping. Politiek is betrokkenheid bij de publieke zaak. Dat maakt voor ons het verschil, net als voor velen die hier aanwezig zijn. Geld mag nooit een reden zijn om een ambt te zoeken of niet te zoeken. Wij steunen dit voorstel graag.

*N

Minister **Spies**: Voorzitter. Ik dank de leden voor hun bijdrage in de tweede termijn. Ook mijn tweede termijn kan kort zijn. Ik ben blij dat ik in ieder geval antwoord heb kunnen geven op enkele vragen die zijn gesteld over het voorstel. Met name is gevraagd om de overgangssituatie nog wat te verduidelijken. Dat heb ik gedaan. Ik begrijp dat dit bij diverse fracties enige aarzeling heeft weggenomen of die aarzeling in ieder geval heeft verkleind.

Wij dienen dit voorstel in, in de overtuiging dat het inderdaad een houdbaar voorstel is. Een aantal woordvoerders heeft daarop al gewezen. Er heeft een zorgvuldige weging van allerlei belangen plaatsgevonden. Tegen mevrouw Huijbregts zeg ik dat dit verder gaat dan alleen maar een politieke keuze. In mijn eerste termijn heb ik geprobeerd duidelijk te maken dat wij hebben gekozen voor een voorstel dat ook juridisch houdbaar is, gegeven de politieke wensen. Naar onze stellige overtuiging is dit een proportionele maatregel die ook in individuele gevallen houdbaar zal blijken te zijn. Op grond van die overwegingen is volgens mij deze

versoering van de duur van de wachtgelduitkering alleszins te verdedigen.

Ik ben het zeer met de heer Koole eens als hij zegt dat wij het belang van re-integratie van politieke ambtsdragers beter handen en voeten moeten geven, wellicht meer dan wij in het verleden hebben gedaan. Wellicht moeten wij ons op dat vlak meer inspanningen getroosten dan wij in het verleden hebben gedaan. Immers, wij hebben in de parlementaire democratie, op alle niveaus, de beste mensen nodig. Daarop heeft de heer Thissen ook nog eens nadrukkelijk gewezen. Maar mag ik zijn stelling eens omdraaien? Mensen die vanwege de duur van de wachtgelduitkering zouden kiezen voor het politieke ambt, zijn niet de beste mensen. Daarom ben ik ervan overtuigd dat dit voorstel er niet toe zal leiden dat men nu ineens in groten getale het politieke ambt zodanig slechter gewaardeerd vindt, dat dit een belemmering zou kunnen zijn om voor dat mooie ambt te kiezen.

Ik maak één kanttekening bij de geruststelling van de heer Thissen. Hij heeft een aantal voorbeelden genoemd en daaraan de uitkeringsduur gekoppeld. Die voorbeelden zijn terecht genoemd, alleen is de peildatum niet absoluut 2014. De peildatum is het moment van aftreden. Voor het bestuur op lokaal niveau geldt dus ultimo 2014. Voor het bestuur op provinciaal niveau geldt alweer een andere peildatum. Het moment van aftreden is dus de peildatum. De leeftijd en het aantal Appa-jaren op het moment van aftreden zijn dus bepalend voor de duur van de wachtgelduitkering.

De heer Vliegthart zei dat een SP-minister het niet beter gedaan zou hebben. Ik weet niet of ik zijn opmerking als een compliment moet beschouwen, maar "ik wou 't maar doen", onder andere om te voorkomen dat wij daarover een debat gaan voeren. Als we daarover gaan debatteren, krijgen we ongetwijfeld een reprimande van de voorzitter. Ik heb inderdaad tegen de heer Engels gezegd dat een relatief kleine groep relatief zwaar getroffen zou kunnen worden door dit voorstel, maar het kabinet heeft dezelfde afweging gemaakt als de heer Engels en de D66-fractie. De Appa is veel meer dan alleen een voorziening die terugleidt naar de arbeidsmarkt. Ik vind wel dat we dat veel nadrukkelijker een plek moeten geven, maar het bepaalt ook ten principale de rechtspositie van politieke ambtsdragers.

Mevrouw Huijbregts heeft aangegeven dat ze met name aarzelingen had, heeft en houdt over de positie van de decentrale bestuurders. Ik heb geprobeerd om aan te geven waarom we daarvoor niettemin toch over de hele linie hebben gekozen, juist ook omdat politieke ambtsdragers op decentraal niveau niet met andere vraagstukken worden geconfronteerd dan politieke ambtsdragers in de Tweede Kamer.

Mevrouw **Huijbregts-Schiedon** (VVD): Al is het alleen maar voor de verslaglegging: de VVD heeft geen enkel probleem met het terugbrengen van de 48 maanden naar 38 maanden voor de decentrale politieke ambtsdragers. De VVD is terughoudend over het tussentijds ingrijpen in de rechtspositie, al

is dat door de reactie van de minister eerlijk gezegd wel wat minder geworden. Het was ons liever geweest als in het voorstel had gestaan dat de wet voor de decentrale overheden pas na de diverse verkiezingen in werking zou treden. Dat is de kern van ons probleem. Laat daarover geen misverstand bestaan. We hebben geen probleem met de kern van de wet.

Minister **Spies**: Dan heb ik mij niet zorgvuldig genoeg uitgedrukt. Dat het bezwaar van mevrouw Huijbregts met name geldt voor de zittende ambtsdragers op decentraal niveau, was mij echter volstrekt duidelijk, ook op basis van haar inbreng in eerste termijn. We hebben ook geen financiële taakstelling aan dit wetsvoorstel gekoppeld, noch voor de begroting voor 2013, noch voor de jaren daarna. We hopen namelijk dat de re-integratie- en arbeidsmarktperspectieven voor de hele groep zo aantrekkelijk zullen zijn en blijven dat niet of nauwelijks gebruikgemaakt zal hoeven worden van de wachtgeldperiode. Er is dus geen financiële taakstelling aan dit wetsvoorstel verbonden, noch in het begrotingsakkoord, noch op een andere wijze. De heer Ester verzocht om na de stemming over dit wetsvoorstel iedereen hierover zo goed mogelijk te informeren. Dat hoop ik te doen. Ik dank hem nogmaals voor zijn steun aan dit voorstel.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: We komen nu bij de afhandeling van dit wetsvoorstel. Aangezien met het wetsvoorstel geldelijke voorzieningen ten behoeve van leden en gewezen leden van de Staten-Generaal worden geregeld, dient het overeenkomstig artikel 63 van de Grondwet met ten minste twee derde van het aantal uitgebrachte stemmen te worden aanvaard.

**

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**: We gaan nu stemmen over het wetsvoorstel 33298. Ik geef de heer Koole gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring vooraf.

**

*N

De heer **Koole** (PvdA): Voorzitter. Voor de PvdA-fractie is het duidelijk dat zij niet tegen de versoering op zich is, zoals in het debat ook wel gebleken is. Al in 2010 heeft de PvdA zich uitgesproken voor een versoering, namelijk tot drie jaar en twee maanden. Het bezwaar lag in het proces van wat wij noemen een ad-hocwetsvoorstel. Hopelijk valt dit in de categorie "eens maar nooit weer".

Ik heb in mijn tweede termijn gezegd dat ik zou luisteren naar wat de andere fracties in te brengen hadden. Ik constateer met leedwezen dat er geen meerderheid te vinden is voor de stelling dat rechtszekerheid zelfs geldt voor politici. Maar uiteindelijk is de kern van het wetsvoorstel,

namelijk de versoering van de duur tot drie jaar en twee maanden, iets waar de PvdA zich altijd voor heeft uitgesproken, en dus zal mijn fractie, aarzelend en schoorvoetend, voor dit wetsvoorstel stemmen.

De **voorzitter**: Zoals ik al eerder heb vermeld, regelt het wetsvoorstel geldelijke voorzieningen ten behoeve van leden en gewezen leden van de Staten-Generaal en dient dit wetsvoorstel overeenkomstig artikel 63 van de Grondwet met ten minste twee derde van het aantal uitgebrachte stemmen te worden aanvaard.

**

In stemming komt het wetsvoorstel.

De **voorzitter**: Ik constateer dat het wetsvoorstel met algemene stemmen is aanvaard. Ik merk hierbij op dat de fractie van 50PLUS afwezig is.

**

*B

!Stemmingen!

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met het wetsvoorstel **Wijziging van de Wet inburgering en enkele andere wetten in verband met de versterking van de eigen verantwoordelijkheid van de inburgeringsplichtige (33086)**.

De **voorzitter**: Ik geef de leden Meurs, Strik en Quik-Schuijt gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring vooraf.

**

*N

Mevrouw **Meurs** (PvdA): Voorzitter. Mijn fractie vindt de wijzigingen onverantwoord. Zij is van oordeel dat deze wijzigingen niet zullen bijdragen aan een effectieve inburgering van migranten, integendeel. Wij vrezen dat deze wijziging eerder tot uitsluiting dan tot insluiting van migranten zal leiden en wij zullen dan ook tegenstemmen.

*N

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Voorzitter. Inburgering is een eerste stap op weg naar integratie, zo zegt de minister. Wij delen deze opvatting. Met veel moeite zijn wij in Nederland tot kwalitatief goed onderwijs gekomen. Nu wordt deze afgebroken, met één pennenstreek. Dat is vreemd voor een kabinet dat het woord "integratie" zo graag in de mond neemt.

Migrantten moeten zich voortaan niet alleen zwaar in de schulden steken om te integreren, maar ook worden ze bedreigd met uitzetting. Het is symboolwetgeving, maar wel één met de dreiging van uitsluiting. Door angst is nog nooit iemand geïntegreerd. Daarom zijn wij tegen dit wetsvoorstel.

*N

Mevrouw **Quik-Schuijt** (SP): Voorzitter. De SP vindt het kapitaalvernietiging dat dit goedlopende stelsel zonder duidelijke reden wordt afgebroken. Dit komt voldoende tot uiting in het feit dat wij zullen tegenstemmen. Ik heb bezwaar tegen deze procedure. Het is mij volstrekt onduidelijk waarom wij nu ineens niet over veertien dagen kunnen stemmen, zoals hier gebruikelijk is. Het is er met een meerderheid van één stem doorgedramd. Dat vind ik de Eerste Kamer onwaardig.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, de VVD, het CDA en de SGP voor dit wetsvoorstel hebben gestemd en de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, de ChristenUnie, GroenLinks, de SP, D66, de PvdD en de OSF ertegen, zodat het is aangenomen.

**

Sluiting 18.45 uur.

!Lijst van besluiten en ingekomen stukken!

*N

Lijst van besluiten:

De Voorzitter heeft na overleg met het College van Senioren besloten om:

a. de plenaire behandeling van de volgende hamerstukken te doen plaatsvinden op 11 september 2012:

Wijziging van de Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden, de Penitentiare beginselenwet en de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen in verband met de verruiming van de mogelijkheid onvrijwillige geneeskundige behandeling te verrichten (32337);

Wijziging van de Waterschapswet tot het instellen van een overgangsbestuur voor op 1 januari 2013 ingestelde waterschappen, het uitstellen van de waterschapsverkiezingen van 2012 en het bieden van ruimte voor verlaging van onevenredige waterschapsheffingen voor agrarische grondeigenaren (33097);

Wijziging van onder meer de Wet educatie en beroepsonderwijs inzake voortgezet algemeen volwassenonderwijs en overige educatie (33146);

Jaarverslag en slotwet van de Koning 2011 (33240-I);

Jaarverslag en slotwet Staten-Generaal 2011 (33240-IIA);

Jaarverslag en slotwet overige Hoge Colleges van Staat en Kabinetten 2011 (33240-IIB);

Jaarverslag en slotwet Ministerie van Algemene Zaken, het Kabinet der Koningin en de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten 2011 (33240-III);

Jaarverslag en slotwet Koninkrijksrelaties 2011 (33240-IV);

Jaarverslag en slotwet Ministerie van Veiligheid en Justitie 2011 (33240-VI);

Jaarverslag en slotwet Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 2011 (33240-VIII);

Jaarverslag en slotwet Ministerie van Infrastructuur en Milieu 2011 (33240-XII);

Jaarverslag en slotwet Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie 2011 (33240-XIII);

Jaarverslag en slotwet Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport 2011 (33240-XVI);

Jaarverslag en slotwet Infrastructuurfonds 2011 (33240-A);

Jaarverslag en slotwet Gemeentefonds 2011 (33240-B);

Jaarverslag en slotwet Provinciefonds 2011 (33240-C);

Jaarverslag en slotwet Diergezondheidsfonds 2011 (33240-F);

Jaarverslag en slotwet van het BES-fonds 2011 (33240-H);

Wijziging van een aantal wetten, houdende regels betreffende zelfstandige bestuursorganen die onder de Minister van Infrastructuur en Milieu ressorteren en enige wijzigingen ter actualisatie, vereenvoudiging en verduidelijking (Aanpassingswet zbo's IenM aan de Kaderwet zbo's) (33250);

Wijziging van de begrotingsstaat behorende bij de Begroting van de Koning (I) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-I);

Wijziging van de begrotingsstaat van de Staten-Generaal (IIA) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-IIA);

Wijziging van de begrotingsstaat van de overige Hoge Colleges van Staat en Kabinetten van de Gouverneurs (IIB) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-IIB);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Algemene Zaken en van het Kabinet der Koningin en de Commissie van toezicht betreffende de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (III) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-III);

Wijziging van de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-IV);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Veiligheid en Justitie (VI) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-VI);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-VIII);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (XII) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-XII);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en

Innovatie (XIII) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-XIII);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-XVI);

Wijziging van de begrotingsstaat van het Infrastructuurfonds voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-A);

Wijziging van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-B);

Wijziging van de begrotingsstaat van het provinciefonds voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-C);

Wijziging van de begrotingsstaat van het Diergezondheidsfonds voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-F);

Wijziging van de begrotingsstaat van het BES-fonds voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-H);

b. de plenaire behandeling van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 11 september 2012:

Wijziging van de Wet inburgering en enkele andere wetten in verband met de versterking van de eigen verantwoordelijkheid van de inburgeringsplichtige (33086);

c. de plenaire behandeling van het volgende wetsvoorstel (incl. eventuele stemmingen) te doen plaatsvinden op 11 september 2012:

Wijziging van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers in verband met het beperken van de maximumduur van de uitkering (Wet aanpassing uitkeringsduur Appa) (33298);

d. het voorbereidend onderzoek van de volgende wetsvoorstellen door de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie te doen plaatsvinden op 11 september 2012:

Voorstel van wet van het lid Çörüz tot wijziging van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek in verband met de verruiming van de aansprakelijkheid van ouders voor gedragingen van minderjarigen vanaf de leeftijd van veertien jaar (30519);

Wijziging van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek ter verduidelijking van de artikelen 297a en 297b (32873);

e. de plenaire behandeling van de volgende wetsvoorstellen (incl. eventuele stemmingen) te doen plaatsvinden op 25 september 2012:

Wijziging van de Wet veiligheidsregio's in verband met de oprichting van het Instituut Fysieke Veiligheid en in verband met de volledige regionalisering van de brandweer (32841);

Wijziging van de wetgeving op het beleidsterrein van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in het kader van de harmonisatie en aanscherping van de sanctiemogelijkheden ter versterking van de naleving en handhaving en bestrijding van misbruik

en fraude (Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving) (33207);

Wijziging van de Ziektewet en enige andere wetten om ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid van vangnetters te beperken (Wet beperking ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid vangnetters) (33241);

f. de plenaire behandeling van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 25 september 2012:

Voorstel van wet van de leden Monasch, Bashir, Van Gent en Verhoeven tot wijziging van de Wet personenvervoer 2000 teneinde inbesteding van openbaar vervoer mogelijk te maken in een plusregio die de gemeente Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam of Utrecht omvat (Wet aanbestedingsvrijheid OV grote steden) (32845);

g. het voorbereidend onderzoek van het volgende wetsvoorstel door de vaste commissie voor Financiën te doen plaatsvinden op 25 september 2012:

Wijziging van de Wet op het financieel toezicht, de Wet giraal effectenverkeer en het Burgerlijk Wetboek naar aanleiding van het advies van de Monitoring Commissie Corporate Governance Code van 30 mei 2007 (32014);

h. het voorbereidend onderzoek van het volgende wetsvoorstel door de vaste commissie voor Economische Zaken, Landbouw en Innovatie te doen plaatsvinden op 25 september 2012:

Voorstel van wet van de leden Van Gerven en Dijsselbloem tot nadere wijziging van de Wet verbod pelsdierhouderij (33076);

i. het voorbereidend onderzoek van het volgende wetsvoorstel door de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat/Algemene Zaken en Huis der Koningin te doen plaatsvinden op 25 september 2012:

Wijziging van de Gemeentewet en enige andere wetten in verband met het afschaffen van de bevoegdheid van gemeentebesturen om deelgemeenten in te stellen (33017);

j. de gezamenlijke plenaire behandeling van de volgende wetsvoorstellen te doen plaatsvinden op 2 oktober 2012:

Wijziging van onder meer de Wet op de expertisecentra in verband met de kwaliteit van het speciaal en voortgezet speciaal onderwijs (32812);

Wijziging van enkele onderwijswetten in verband met een herziening van de organisatie en financiering van de ondersteuning van leerlingen in het basisonderwijs, speciaal en voortgezet speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs (33106);

k. het voorbereidend onderzoek van de volgende wetsvoorstellen door de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie te doen plaatsvinden op 2 oktober 2012:

Wijziging van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek en enkele andere wetten in verband met

de implementatie van Richtlijn 2011/7/EU van het Europees Parlement en de Raad van 23 februari 2011 betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties (PbEU L48/1) (33171);

Implementatie van de richtlijn betreffende bepaalde aspecten van bemiddeling/mediation in burgerlijke en handelszaken (Wet implementatie richtlijn nr. 2008/52/EG betreffende bepaalde aspecten van bemiddeling/mediation in burgerlijke en handelszaken) (33320);

l. de plenaire behandeling van het volgende wetsvoorstel te doen plaatsvinden op 9 oktober 2012:

Wijziging van de Wet op de jeugdzorg en Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, de Algemene Kinderbijslagwet en de Wet Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen alsmede enige andere wetten in verband met de verbetering van de positie van pleegouders (verbetering positie pleegouders) (32529).

Lijst van ingekomen stukken, met de door de Voorzitter ter zake gedane voorstellen:

1. de volgende door de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangenomen wetsvoorstellen:

Voorstel van wet van het lid Çörüz tot wijziging van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek in verband met de verruiming van de aansprakelijkheid van ouders voor gedragingen van minderjarigen vanaf de leeftijd van veertien jaar (30519);

Wijziging van de Wet op het financieel toezicht, de Wet giraal effectenverkeer en het Burgerlijk Wetboek naar aanleiding van het advies van de Monitoring Commissie Corporate Governance Code van 30 mei 2007 (32014);

Implementatie van het kaderbesluit nr. 2008/978/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 18 december 2008 betreffende het Europees bewijsverkrijgingsbevel ter verkrijging van voorwerpen, documenten en gegevens voor gebruik in strafprocedures (PbEU L 350) (32717);

Herziening van de regels over toegelaten instellingen en instelling van een Financiële Autoriteit woningcorporaties (Herzieningswet toegelaten instellingen volkshuisvesting) (32769);

Wijziging van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek ter verduidelijking van de artikelen 297a en 297b (32873);

Wijziging van de Gemeentewet en enige andere wetten in verband met het afschaffen van de bevoegdheid van gemeentebesturen om deelgemeenten in te stellen (33017);

Voorstel van wet van de leden Van Gerven en Dijsselbloem tot nadere wijziging van de Wet verbod pelsdierhouderij (33076);

Wijziging van de Waterschapswet tot het instellen van een overgangsbestuur voor op 1 januari 2013 ingestelde waterschappen, het uitstellen van de waterschapsverkiezingen van 2012 en het bieden van ruimte voor verlaging van onevenredige waterschapshellingen voor agrarische grondeigenaren (33097);

Wijziging van een aantal wetten op het terrein van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid teneinde deze in overeenstemming te brengen met de motie van het voormalige Eerste Kamerlid Jurgens c.s. (33133);

Wijziging van de Crisis- en herstelwet en diverse andere wetten in verband met het permanent maken van de Crisis- en herstelwet en het aanbrengen van enkele verbeteringen op het terrein van het omgevingsrecht (33135);

Wijziging van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek en enkele andere wetten in verband met de implementatie van Richtlijn 2011/7/EU van het Europees Parlement en de Raad van 23 februari 2011 betreffende bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties (PbEU L48/1) (33171);

Goedkeuring van het op 2 december 2010 te Brussel tot stand gekomen Verdrag betreffende de oprichting van het Functioneel Luchtruimblok "Europe Central" tussen de Bondsrepubliek Duitsland, het Koninkrijk België, de Republiek Frankrijk, het Groothertogdom Luxemburg, het Koninkrijk der Nederlanden en de Zwitserse Bondsstaat (Trb. 2011, 27) en wijziging van de Wet luchtvaart ter uitvoering van verordening (EG) nr. 1070/2009 van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 21 oktober 2009 tot wijziging van verordeningen (EG) nr. 549/2004, (EG) nr. 550/2004, (EG) nr. 551/2004 en (EG) nr. 552/2004 teneinde de prestaties en de duurzaamheid van het Europese luchtvaartstelsel te verbeteren (PbEU 2009 L 300) (33191);

Wijziging van de wetgeving op het beleidsterrein van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in het kader van de harmonisatie en aanscherping van de sanctiemogelijkheden ter versterking van de naleving en handhaving en bestrijding van misbruik en fraude (Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving) (33207);

Jaarverslag en slotwet Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 2011 (33240-VIII);

Jaarverslag en slotwet Infrastructuurfonds 2011 (33240-A);

Jaarverslag en slotwet Gemeentefonds 2011 (33240-B);

Jaarverslag en slotwet Provinciefonds 2011 (33240-C);

Jaarverslag en slotwet Diergezondheidsfonds 2011 (33240-F);

Jaarverslag en slotwet BTW-compensatiefonds 2011 (33240-G);

Jaarverslag en slotwet van het BES-fonds 2011 (33240-H);

Wijziging van de Ziektewet en enige andere wetten om ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid van vangnetters te beperken (Wet beperking ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid vangnetters) (33241);

Wijziging van de begrotingsstaat behorende bij de Begroting van de Koning (I) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-I);

Wijziging van de begrotingsstaat van de Staten-Generaal (IIA) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-IIA);

Wijziging van de begrotingsstaat van de overige Hoge Colleges van Staat en Kabinetten van de Gouverneurs (IIB) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-IIB);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Algemene Zaken en van het Kabinet der Koningin en de Commissie van toezicht betreffende de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (III) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-III);

Wijziging van de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-IV);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-V);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-VII);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Veiligheid en Justitie (VI) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-VI);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-VIII);

Wijziging van de begrotingsstaat van de Nationale Schuld (IXA) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-IXA);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Financiën (IXB) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-IXB);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-X);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (XII) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-XII);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (XIII) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-XIII);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-XV);

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI) voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-XVI);

Wijziging van de begrotingsstaat van het Infrastructuurfonds voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-A);

Wijziging van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-B);

Wijziging van de begrotingsstaat van het provinciefonds voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-C);

Wijziging van de begrotingsstaat van het Diergezondheidsfonds voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-F);

Wijziging van de begrotingsstaat van het BES-fonds voor het jaar 2012 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota) (33280-H);

Wijziging van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers in verband met het beperken van de maximumduur van de uitkering (Wet aanpassing uitkeringsduur Appa) (33298).

Deze wetsvoorstellen zullen in handen worden gesteld van de desbetreffende commissies;

2. de volgende regeringsmissives:

een, van de minister van Buitenlandse Zaken, de minister van Defensie en de minister van Veiligheid en Justitie, inzake Verlenging Nederlandse bijdrage aan rule of law missie EULEX Kosovo (griffiennr. 150987);

een, van de minister en de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, ten geleide van de geannoteerde agenda Raad Buitenlandse Zaken van 23 juli 2012 (griffiennr. 151001);

een, van alsvoren, inzake schriftelijk overleg met het oog op de Raad Algemene Zaken van 24 juli 2012 (griffiennr. 150996.01);

een, van alsvoren, inzake schriftelijk overleg met het oog op de Raad Buitenlandse Zaken van 23 juli 2012 (griffiennr. 151001.01);

een, van alsvoren, ten geleide van het verslag van de Europese Raad en Eurozone Top d.d. 28 en 29 juni 2012 (griffiennr. 150875.01);

een, van alsvoren, ten geleide van de geannoteerde agenda Raad Algemene Zaken van 24 juli 2012 (griffiennr. 150996);

een, van alsvoren, ten geleide van het verslag van de Raad Algemene Zaken d.d. 24 juli 2012 (griffiennr. 150996.02);

een, van alsvoren, ten geleide van het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 23 juli 2012 (griffiennr. 151001.02);

een, van alsvoren, inzake EU prioriteiten voor de 67e zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (griffiennr. 150795.01);

een, van de minister van Buitenlandse Zaken, inzake overeenkomst inzake een gemeenschappelijke luchtvaartruimte tussen de Europese Unie en haar lidstaten en de Republiek Moldavië; Brussel, 26 juni 2012 (griffiennr. 151009);

een, van alsvoren, inzake AIV briefadvies: receptorbenadering, een kwestie van maatvoering (griffiennr. 150572.01);

een, van alsvoren, inzake benoeming Senior Civiele Vertegenwoordiger ISAF Afghanistan (griffiennr. 151086);

een, van alsvoren, inzake briefwisseling houdende een verdrag tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en het Internationaal Agentschap voor Atoomenergie (IAEA) inzake de "1st IAEA Technical Meeting on Development and Implementation of Routine Automation in Advanced NAA Laboratories", 2-6 juli 2012; Wenen 3 mei 2012 (griffiennr. 151077);

een, van alsvoren, inzake briefwisseling houdende een verdrag tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en het Internationaal Agentschap voor Atoomenergie (IAEA) inzake de gezamenlijke IAEA/EC-JCR regionale workshop over "Precursor, Transient and Root Cause Analyses" te Petten, Nederland, van 20 tot 24 augustus 2012; Wenen, 11 juni 2012 (griffiennr. 151075);

een, van alsvoren, inzake briefwisseling houdende een verdrag tot wijziging van het verdrag tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en het Internationaal Agentschap voor Atoomenergie inzake de "1st IAEA Technical Meeting on Development of an Integrated Approach to Routine Automation of Neutron Activation Analysis" in Delft, Nederland, van 27-31 augustus 2012; Wenen, 19 juni 2012 (griffiennr. 151076);

een, van alsvoren, inzake notawisseling houdende een verdrag tot aanvulling van het Verdrag inzake de zetel van het Permanente Hof van Arbitrage; 's-Gravenhage, 6 juni 2012 (griffiennr. 151087);

een, van de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, inzake stand van zaken implementatie Europese richtlijnen en kaderbesluiten in tweede kwartaal 2012 (griffiennr. 151017);

een, van alsvoren, ten geleide van fiche 1: mededeling combinatie-effecten chemische stoffen (griffiennr. 150970);

een, van alsvoren, ten geleide van 2 fiches die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen inzake o.a. Richtlijn herstel en afwikkeling van banken en beleggingsondernemingen (griffiennr. 151022);

een, van alsvoren, ten geleide van 5 fiches die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen inzake o.a. Verordening elektronische identificatie en vertrouwensdiensten (griffiennr. 150997);

een, van de minister van Veiligheid en Justitie, inzake voorhangprocedure ontwerpbesluit werving, reclame en verslavingspreventie kansspelen (griffiennr. 150984);

een, van alsvoren, inzake ontwerpbesluit houdende wijziging van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken (griffiennr. 150990);

een, van alsvoren, inzake voorhangprocedure ontwerpbesluit houdende regels ter uitvoering van artikel 36 van de Politiewet 2012 (griffiennr. 1501016);

een, van alsvoren, inzake overzicht aanvullend wetsvoorstel (griffiennr. 149362.22);

Een, van alsvoren, inzake regeringsinzet betreffende Brighton verklaring (griffiennr. 150595.02);

een, van alsvoren, inzake afschrift van een brief van de minister van Veiligheid en Justitie

inzake beantwoording vragen schriftelijk overleg betreffende de geannoteerde agenda met betrekking tot informele JBZ-Raad op 23-24 juli 2012 (griffiennr. 150982.01);

een, van de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, ten geleide van het rapport van het Europees Comité inzake de voorkoming van foltering en onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen naar aanleiding van het vijfde reguliere bezoek aan Nederland (10-21 oktober 2011) (griffiennr. 151090);

een, van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, inzake kabinetsstandpunt referentiekader Caribisch Nederland (griffiennr. 150979);

een, van alsvoren, inzake verzoek medewerking vierde evaluatieronde anti-corruptie werkgroep GRECO Raad van Europa (griffiennr. 150248.01);

een, van de minister voor Immigratie, Integratie en Asiel, inzake bevindingen naar aanleiding van reis Kenia (griffiennr. 150991);

een, van alsvoren, inzake ontwerpbesluit wijziging Vreemdelingenbesluit 2000 in verband met uitbreiding API-dataset (griffiennr. 150952);

een, van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, inzake voorhang ontwerpbesluit experiment prestatiebekostiging hoger onderwijs (griffiennr. 151065);

een, van de minister van Financiën, inzake correctie verslag van de Ecofin Raad van 22 juni 2012 te Luxemburg (griffiennr. 150797.03);

een, van alsvoren, inzake schatkistbankieren voor decentrale overheden (griffiennr. 150988);

een, van alsvoren, ten geleide van het verslag van de Ecofin Raad van 10 juli 2012 te Brussel (griffiennr. 150934.02);

een, van alsvoren, ten geleide van het verslag van de Eurogroep van 9 juli 2012 te Brussel (griffiennr. 150934.01);

een, van de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, inzake wijziging van het Besluit universele dienstverlening en eindgebruikersbelangen ter implementatie van de herziene universeledienstrichtlijn in verband met diensten voor eindgebruikers met een fysieke beperking (griffiennr. 151019);

een, van de staatssecretaris van Economische Zaken, inzake stand van zaken biodiversiteitbeleid (griffiennr. 150950);

een, van alsvoren, inzake nazending conceptstatuten en advies Algemene Rekenkamer inzake voornemen tot (mede)oprichting door de Staat der Nederlanden van een vereniging naar Nederlands recht ter ondersteuning van het internationale collectief "Initiative on the Voluntary Principles on Security and Human Rights" (griffiennr. 150356.02);

een, van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ten geleide van de onderzoeksrapportages SZW (griffiennr. 150957);

een, van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, inzake reactie advies mbi commissie Baarsma (griffiennr. 150962);

een, van alsvoren, inzake Onderzoek Wet geneesmiddelen (griffiennr. 150949).

De Voorzitter stelt voor, deze missives voor kennisgeving aan te nemen. De bijlagen zijn neergelegd op de afdeling inhoudelijke ondersteuning ter inzage voor de leden;

3. de volgende missives:

een, van de Nationale Ombudsman, ten geleide van een afschrift van zijn brief van 9 juli 2012 aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en aan de minister voor Immigratie, Integratie en Asiel over het vervolgonderzoek inburgering in het buitenland (griffiennr. 148573.01);

een, van alsvoren, ten geleide van het rapport "Vreemdelingenbewaring, strafregime of maatregel om uit te zetten" (griffiennr. 151079);

een, van de directeur van het Kabinet der Koningin, houdende mededeling van de goedkeuring door H.M. de Koningin van een aantal door de Staten-Generaal aangenomen wetsvoorstellen (griffiennr. 151131);

een, van alsvoren, houdende mededeling van de goedkeuring door H.M. de Koningin van een aantal door de Staten-Generaal aangenomen wetsvoorstellen (griffiennr. 151080).

De Voorzitter stelt voor, deze missives voor kennisgeving aan te nemen. De bijlagen zijn neergelegd op de afdeling inhoudelijke ondersteuning ter inzage voor de leden;

4. de volgende geschriften:

een, van J.J.P.d.V. te A., inzake zwarte vrijdag (griffiennr. 151063);

een, van J.J.P.d.V. te A., inzake deugdelijk bestuur, pensioenpremies en staatsschuld Aruba (griffiennr. 151092).

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden van de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties;

een, van G.G. te D.H., inzake scheefwonen (griffiennr. 149553.68);

een, van L.B. te A., inzake alsvoren (griffiennr. 149553.67);

een, van P.S. te A., inzake wetsvoorstel 33017 (afschaffen deelgemeenten) (griffiennr. 150960);

een, van G.G., inzake scheefwonen (griffiennr. 149553.69);

een, van H.S., inzake weigerambtenaar mag? (griffiennr. 151074).

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat/Algemene Zaken en Huis der Koningin;

een, van M.W., inzake uitstel behandeling wetsvoorstel 33106 (passend onderwijs) (griffiennr. 151023);

een, van Y.E.B., inzake het toekomstige leerlingvervolg(vorm)systeem (YASING) (griffiennr. 150964);

een, van A.V. te T. (Duitsland), ten geleide van een afschrift van een brief aan de minister-

president van 1 juli 2012 inzake garantstellingen (griffiennr. 149994.30);

een, van B.S. te U., inzake bezwaar tegen langstudeerboete (griffiennr. 148053.23).

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;

een, van A.S. te H., inzake het ESM-rapport (griffiennr. 149994.31);

een, van W.W., inzake esm (griffiennr. 149994.32);

een, van Y.E.B., inzake de hypotheekrenteaftrek (griffiennr. 150325.01);

een, van C.P., inzake afschaffing prestatieloon door de ING (griffiennr. 150946);

een, van C.P., inzake gedachten over de internationale economie (griffiennr. 151095);

een, van W.B., inzake Nederland kan en moet weer financieel gidsland worden (griffiennr. 151088).

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden van de vaste commissie voor Financiën;

een, van N.N., inzake BTW-heffing ook niet-BIG-geregistreerden (griffiennr. 150868.33);

een, van S.L. te W., inzake BTW-maatregel voor niet-BIG-geregistreerde zelfstandig gevestigde psychologen (griffiennr. 150868.36);

een, van J.B., inzake knvb crisisheffing (griffiennr. 151094);

een, van H.V., inzake btw-plicht complementaire geneeskunde (griffiennr. 150868.39);

een, van W.B.W. te G., inzake btw-tarief complementaire geneeskunde (griffiennr. 150868.40);

een, van drs. I.A. te D.H., inzake btw-vrijstelling psychologen (griffiennr. 150868.38).

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden van de vaste commissies voor Financiën en voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport;

een, van A.L.K., inzake geloofwaardigheid politiek en bestuur bij symboolpolitiek (griffiennr. 151011);

een, van mw. v.D., inzake betaling van een vignet door buitenlanders (griffiennr. 150975);

een, van A.S., inzake ergernis nummer één in Nederland (griffiennr. 151078).

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden van de vaste commissie voor Infrastructuur, Milieu en Ruimtelijke Ordening;

een, van J.W., inzake AOW-voorstel (griffiennr. 150767.12);

een, van P.H., inzake AOW-leeftijd (griffiennr. 150767.09);

een, van G.K. te H., inzake verhoging AOW-leeftijd vanaf 2013 (griffiennr. 150767.08);

een, van A.B. te W., inzake alsvoren (griffiennr. 150767.07);

een, van D.v.d.M. te Z., inzake alsvoren (griffiennr. 150767.10);

een, van J.M.G.M.A., inzake snelle verhoging van pensioenleeftijd (griffiennr. 150364.11);

een, van C.H., inzake verhoging AOW-leeftijd (griffiennr. 150767.17);

een, van H.E., inzake alsvoren (griffiennr. 150767.16);

een, van K.H.P., inzake alsvoren (griffiennr. 150767.15);

een, van M.J.B., inzake alsvoren (griffiennr. 150767.14);

een, van W.d.G., inzake AOW-protest (griffiennr. 150767.13);

een, van H.F., inzake regeringskwestie (griffiennr. 150993);

een, van J.K., inzake AOW-maatregel (griffiennr. 150767.18);

een, van P.v.D., inzake Wijziging Algemene Ouderdomswet (griffiennr. 150767.21);

een, van S.v.R.-H., inzake AOW naar 66 (griffiennr. 150767.22).

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid;

een, van T.S., inzake stijging van het aantal importbruiden (griffiennr. 150994).

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden van de vaste commissie voor Immigratie en Asielzaken/ JBZ-Raad.

De Voorzitter stelt voor, deze geschriften voor kennisgeving aan te nemen.